

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNDEKİ PROFESYONELLİĞE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(HATAY İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET TEMİZ

GAZİANTEP
Mayıs, 2016

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNDEKİ PROFESYONELLİĞE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(HATAY İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET TEMİZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ

GAZİANTEP
Mayıs, 2016

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEKİ
PROFESYONELLİĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(HATAY İLİ ÖRNEĞİ)**

Ahmet TEMİZ

Tez Savunma Tarihi: 25.05.2016
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Mehmet Fatih ÖZMANTAR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Birsen BAGÇEÇİ
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:
(Unvanı, Adı ve SOYADI)

İmzası

Doç. Dr. Birsen BAĞÇEÇİ

Yrd. Doç. Dr. Güzide ÖNER

Yrd. Doç. Dr. Serkan ÜNSAL

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEKİ PROFESYONELLİĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (HATAY İLİ ÖRNEĞİ)

TEMİZ, Ahmet

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ

Mayıs 2016,105 sayfa

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin mesleklerindeki profesyonelliğe ilişkin görüşlerinin ne olduğuna, mesleğe ve meslektaşlarının profesyonelliğine ilişkin görüşlerinin ne olduğuna, profesyonel bir öğretmende olması gereken unsurlara, profesyonelliklerini etkileyen unsurlara ve profesyonelleşme süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu 17 öğretmenden oluşmaktadır ve bu çalışma grubu maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada çalışma grubunda yer alan 17 öğretmenle yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. Araştırma bulgularında ise, öğretmenlerin profesyonellik tanımlamaları literatürdeki tanımlarla uyumlu olduğu görülmüştür. Demografik özelliklere göre profesyonellik tanımlamalarında ise kadın öğretmenlerin daha çok duyuşsal alanı ön plana alan ifadeler kullandığı, erkek öğretmenlerin ise daha çok kuralları izleme, alanında ilerleme gibi tanımları kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunluğu mesleklerini profesyonel bir meslek olarak görmekte iken, meslektaşlarını yarı profesyonel olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Profesyonel öğretmende olması gerekenlerin ise öğretmen bilgisi, kişisel ve mesleki özellikleri ile ifade edilmiştir. Profesyonelliğe katkısı olan etkenlere, sırası ile eğitim ve seminerlere, teşvikler, statü, kariyer sistemine değinilmiştir. İş tatminsizliği, yasalar, program ve ders kitaplarına bağlı kalma gibi durumların profesyonelliğe olumsuz etkisi ifade edilmiştir. Öğretmenlerin çoğu profesyonelliğin bir süreç ile oluşacağını ifade etmektedir. Bu süreci etkileyen faktörlere değinerek; alınan eğitimlerin etkili olduğuna, deneyimlere, kişinin çabasına ve seçim kriterlerindeki olumsuzlara yönelik görüş bildirmişlerdir. Elde edilen bulgular literatür ile tartışılarak uygulamaya ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Profesyonellik, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmen, Profesyonelleşme süreci

ABSTRACT**AN EXAMINATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' VIEWS
REGARDING PROFESSIONALISM IN TEACHING PROFESSION
(HATAY PROVINCE CASE)**

TEMİZ, Ahmet

M. A. Thesis, Department of Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Birsen BAĞÇECİ

Mayıs 2016, 105 pages

This study aims at revealing classroom teachers' views regarding their job, professionalism in their job, and their colleagues' professionalism. It also explores classroom teachers' views about the qualities a professional teacher should have, the factors that affect their professionalism and the views regarding their professionalism processes. The present study is a qualitative study. The participants were 17 classroom teachers determined by maximum variation sampling. A face-to-face interview method was conducted using a semi-structured interview form. The findings showed that the participants' definitions of professionalism matched with literature data. While defining professionalism, female teachers used affective concepts whereas male teachers used definitions like following the procedure and professional progress. Whereas most of the teachers regarded their job as a professional job, they regarded their colleagues as half-professionals. Participants reported teacher knowledge, personal and professional characteristics as the qualities a professional teacher should possess. Issues like incentives towards training and seminars, status and career systems were respectively mentioned as factors contributing to professionalism. Job dissatisfaction, laws, dependence on the program and course books were stated as detrimental to professionalism. Most of the teachers stated that professionalism would occur as a result of a process. Mentioning the factors that affect this process, they stated that the trainings they had received were effective, and expressed their opinions regarding experiences, personal effort and the negatives of choice of criteria. The findings were discussed within the literature, and suggestions were put aside for researchers at the end.

Key Words: Professionalism, Teaching Profession, Teacher, Professionalism Process

ÖN SÖZ

Bir işi profesyonelce yapmak ümidi ile.....

Bilimsel karakterimin gelişmesi sürecinde çalışmamın başından sonuna kadar her türlü desteğini ve emeğini esirgmeden katkıda bulunan değerli danışmanım Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ' ye sonsuz teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım. Çalışmamda fikirleri esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Güzide ÖNER' e ve Yrd. Doç. Dr. Serkan ÜNSAL' a teşekkürlerimi sunarım.

Gerek uygulama sürecinde; gerek tez yazım sürecinde desteklerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Tezi hazırlama sürecinde iki çocuğumun yoğunluğuna rağmen desteğini esirgemeyen eşim Şeyda TEMİZ' e teşekkür ederim.

Ahmet TEMİZ

Mayıs 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. GİRİŞ	1
1.2. PROBLEM DURUMU	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	6
1.5. SINIRLILIKLAR	6
1.6. SAYILTILAR	6
1.7. TANIMLAR	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ÖZETİ	8
2.1. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE PROFESYONELLİK	8
2.1.1. Profesyonellik İle İlgili Kavramlar	9
2.1.1.1. Profesyonellik	9
2.1.1.2. Profesyonelleşme	11
2.1.1.3. Profesyonel.....	15
2.1.1.4. Profesyonel Meslek ve Özellikleri	16
2.2. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ	18
2.2.1. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri	20
2.2.2. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri.....	20

2.2.3. Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri	22
2.2.4. Öğretmen Bilgisi	24
2.2.4.1. Teknolojik Alan Bilgisi (TAB)	28
2.2.4.2. Teknolojik Pedagojik Bilgisi (TPB)	28
2.2.4.3. Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB).....	28
2.3. ÖĞRETMENLİK VE PROFESYONELLEŞME	31
2.3.1. Öğretmenin Profesyonelliği	33
2.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	36
2.4.1. Alanda Yapılan Yurt Dışı Çalışmalar	36
2.4.2. Alanda Yapılan Yurt İçi Çalışmalar.....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	46
MATERYAL VE YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırmanın Modeli	46
3.2. Çalışma Grubu	47
3.3. Veri Toplama Aracı.....	49
3.4. Verilerin Toplanması	49
3.5. Verilerin Analizi.....	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	51
BULGULAR VE TARTIŞMA	51
4.1. Sınıf Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımlamalarına İlişkin Görüşleri.....	51
4.1.1. Sınıf Öğretmenlerin, Cinsiyetlerine Göre Profesyonellik Tanımları	51
4.1.2. Sınıf Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Profesyonellik Tanımları	54
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğindeki Profesyonelliğe İlişkin Görüşleri.....	57
4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğinin Profesyonelliğine İlişkin Görüşleri.....	57
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlerin Profesyonelliği Hakkındaki Görüşleri	61
4.3. Profesyonel Öğretmende Olması Gereken Niteliklere İlişkin Görüşler	64
4.3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Profesyonel Öğretmende Olması Gerekenler	64
4.4. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlerin Profesyonelliğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri	69

4.4.1. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Katkı Faktörleri	69
4.4.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Etki Eden Olumsuz Faktörler...	73
4.4.3. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerine Etkili Olan Diğer Faktörler	76
4.5. Profesyonelleşme Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri	79
BEŞİNCİ BÖLÜM	85
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
5.1. Sonuçlar	85
5.2. Öneriler	87
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	87
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	88
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	101
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Meslek, Uğraş ve Zanaat Kavramlarının Özellikleri	17
Tablo 3.1. Nitel Araştırma Grubuna İlişkin Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	47
Tablo 3.2. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları	48
Tablo 3.3. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Kıdeme(yıl) Göre Dağılımları	48
Tablo 3.4. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları	48
Tablo 4.1. Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımları.....	51
Tablo 4.2. Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımları.....	54
Tablo 4.3. Öğretmenlerin, Mesleğin Profesyonelliğine İlişkin Görüşleri.....	57
Tablo 4.4. Sınıf Öğretmenlerinin, Diğer Öğretmenlerin Profesyonelliği Hakkındaki Görüşler	61
Tablo 4.5. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonel Öğretmende Olması Gerekenler	64
Tablo 4.6. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerine Katkı Faktörleri	69
Tablo 4.7. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Etki Eden Olumsuz Faktörler	73
Tablo 4.8. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerinde Etkili olan Diğer faktörler.....	76
Tablo 4.9. Profesyonelleşme Sürecine Etki Edenlere İlişkin Görüşler	79

ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Uğraşların Profesyonelleşme Süreci	13
Şekil 2.2. Özel Alan Yeterlikleri Performans Göstergelerinin Düzeyleri.....	23
Şekil 2.3. Pedagojik Alan Bilgisi Modeli	29
Şekil 2.4. PABilme Modeli (Cochran ve diğerleri, 1993).....	31

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PAB	Pedagojik Alan Bilgisi
TAB	Teknolojik Alan Bilgisi
TPB	Teknolojik Pedagojik Bilgi
TPAB	Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Sürekli değişen hayatta bireylerin uyumu için eğitim önem arz etmektedir. Özellikle bilim ve teknolojinin gelişimi de yeni ufuklar doğurmuş ve bu gelişmeler insan yaşamını değiştirerek yeni boyut kazandırmıştır. Bu gelişim nitelikli insan gücünü de zorunlu kılmıştır. Bu gelişim ve değişim sosyal, kültürel, teknolojik, ekonomik alanda var olan bir olgudur. Nitelikli insan gücü de ancak iyi bir eğitimle olacaktır.

Okul eğitiminde öncelikli ve temel öge öğrenci, sonrasında ise öğretmen gelmektedir. Dünya ve Türk Tarihinde olduğu gibi günümüzde de öğretmen, eğitim sistemimizin en önemli yapıtaşlarından biridir ve eğitim sistemimizin anahtar görevini üstlenir. Öğrencileri çağımıza uygun nitelikte ve gerekli donanıma sahip olarak yetiştirmek öğretmenin görevi olduğu için; eğitimcilerin bu görevi başarıyla gerçekleştirecek kapasitede olması ve mesleğini yerine getirebileceği koşulların sağlanması gerekir.

Çoğu ülkede eğitim sistemlerinin olumlu gelişmesine yönelik reform niteliğinde uygulamalar gerçekleşmiştir. Eğitim reformlarının başarılı olması, boşa zaman ve kaynak kullanılmasının önlenmesi ile birlikte daha önemlisi insanların olumsuz etkilere maruz kalmaması açısından büyük öneme sahiptir. Yapılan değişimlerin başarılı olması da öncelikle öğretmenlerle ilişkilendirilmektedir. Kaliteli bir eğitimin oluşabilmesi için, profesyonel öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin profesyonel olma durumu ve öğretmenliğin profesyonelleşmesinin anlaşılması için atılacak her adım öğretmenlerin profesyonel biri olarak kabulünü sağlar.

Ancak günümüzde öğretmenlik mesleğine ilişkin algılar ve tartışmalar öğretmenliğin bir meslek olduğuna gölge düşürmekte ve şüpheyle yaklaşıldığını göstermektedir. Bir ülkede öğretmenlik mesleğinin oluşması, devletin öğretmenler

için yetiştirme, çalışma standartları ve koşulları koyması ile başlar. Öğretmenler bir mesleğin üyesi olarak kalmak istiyorlarsa, önce o mesleğin gerekliliğine göre şekil almak ve davranış sergilemek zorundadır. Özellikle bir sosyal girişim olan eğitimde, bir mesleğin topluma hizmet etmesi, karşılık olarak toplumun mesleği koruması durumunda bir anlaşma olmalıdır (Musgrave, 1965:221-222; akt: Bursalıoğlu, 2002:42). Fakat Musgrave'in uzun yıllar önce kaleme aldığı yazısında, öğretmenliğin meslekleşmesine yönelik kararsızlığın o günden bugüne pek değişmediğini göstermektedir (Bursalıoğlu, 2002).

Son yıllarda küreselleşme olgusu bir çok şey ile birlikte eğitimde de reformlar yapılmasını zorunlu kılmış ve reformların devam etmesini sağlamıştır. Bu reformlar beraberinde mesleği icra edenlerin yani öğretmenlerin konumunu ayrı bir yere taşır. Dünyada eğitime ve eğitimde yer alan öğretmenlerin hangi gündem içinde yaşadıklarına bakıldığında birbirinden pek farklı olmayan durumlarla karşılaşmaktadır. Eşitlikçi, öğrenen merkezli bir toplum oluşturmak için dünyanın ve ülkemizin tek ve en önemli varlıkları öğretmenlerdir (Bakıoğlu, 2009:2). Bu kadar önemli bir konumda olan öğretmenler için yapılacak her yatırım topluma, ülkeye ve tüm dünyaya olumlu kazanımlar sağlayacaktır. Kostogrzy (2007),e Eğitimde yaşanan hızlı değişimler için öğretmenleri hazırlamak artık hükümetlerin, üniversitelerin, toplumun hatta uluslar arası örgütlerin sorumluluğudur. "Öğretmen eğitimi ve öğretmenlik mesleği için güncel değişiklikler ve onların imajlarını anlamaya çalışan çok sayıda eğitim araştırmacıları, yeni politikaların özellikle neo-liberal ve neo-muhafazakar ekonomik ve siyasal reformlar bağlamında öğretmenlerin profesyonelliğine daha fazla ihtiyaç duyduğunu iddia etmektedir" (Gewirtz, 2002; Phillips & Furlong, 2001; Tomlinson, 2001; akt: Kostogrzy, 2007:23). Bakıoğlu (2009), Freidson'ın "Professionalism: Third Logic" adlı kitabında kullandığı; "Şu anda tüm devletlerde "Profesyonelliğin ruhu için yapılan savaş" ve "Profesyonelliğin kalbi ve ruhu için yapılan savaş" sözlerinin etkisinden bahsetmekte ve eğitim-öğretim dışı etkenlerin çitayı yükseltme isteklerine karşı, öğrencileri için en doğrusunu ve iyisini isteyen eğitimcilerin ve onları yetiştirenlerin verdiği çabanın dikkat çekecek derecede olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin profesyonel oluşu, daha kaliteli bir eğitim anlamını taşımaktadır. Feinberg (1987; akt: Addie, 2005), profesyonel olan öğretmenlerin öğretim sürecinin etkin temsilcileri olması gerektiğini ve belirli sayıda öğrenciye önceden belirlenmiş materyaller yoluyla

sadece beceriler, davranışlar ve tutumlar aktaran bir aracı olmaması gerektiğini açıklayarak yeni öğretmen imajını belirtmektedir.

1.2. PROBLEM DURUMU

Bir ülkenin her alanında insana ve temelinde nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Nitelikli insan gücünün ortaya çıkmasında ise en önemli etken eğitimidir. Eğitime yön verenler ise öğretmenler ve meslekleridir. Sağlam ve Kürüm (2005)“Nitekim eğitim sisteminde niteliğin artırılması için öğretmen eğitiminde kapsamlı yeniliklerin yapılması şart olmuştur.” ifadesine yer vermiştir. Bu durum da öğretmenin işini iyi yapabilmesinin önemini vurgulamaktadır. Aynı zamanda öğretmenler eğitim çıktısının asıl sahipleri ve öğrenci başarısının anahtarı konumundadırlar (Oktay ve Unutkan, 2008:8). Öğretmen, öğrenci, okul yönetimi, aile, eğitim programı ve benzeri öğelerin bir bütün içinde ve uyum içinde işlevini yerine getirebilmesi kaliteli öğretmen ile gerçekleşmektedir (Oktar ve Yazçayır, 2008). Bu durumda eğitim içindeki paydaşlardan biri olan öğretmenin ve kalitesinin ön plana çıktığı görülmektedir (Bıkmaz ve Güler,2002; Adıgüzel,2005; Sağlam ve Kürüm,2005; Çakmak,2009).

Öğretmenlerin profesyonelliği hakkındaki var olan tartışmalı durumlar öncelikle, öğretmenliğin profesyonelleşmesine yoğunlaşmaktadır. Profesyonellik mesleklerin bir özelliğidir. Bu nedenle öğretmen profesyonelliği öncelikle öğretmenliğin meslek olması konusunda farklı düşünceleri gündeme getirmekte ve araştırmacılar arasında öğretmenliğin profesyonelleşemediği, profesyonellikten uzaklaştığı ya da yeniden profesyonelleşir olduğuna dair farklı görüşler oluşturmaktadır (Bayhan, 2011:2). Bu farklılığın nedeni ise, öğretmenliğin bir meslek olduğu ya da meslek olmaya yakın bir meslek olduğu konusundaki yaklaşımlardır. Sachs (2003), öğretmenliğin meslek olarak kabul edilememesine yönelik ortaya çıkan farklı düşüncelerin bazılarının ideolojik durumlara hizmet amacı taşıdığını ve bu durumların da devlet ve işveren otoriteleri tarafından öğretmenlerin nitelikleri, yeterlikleri ve becerilerini belirleyerek öğretmenleri kontrol etme amacından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu güç gruplarının kontrolü altında olma durumu, öğretmenlerin hem kimlikleri hem de eğitimsel başarıları için bir tehdit olduğunu göstermekte ve daha fazla mücadele ortamına çekmektedir.

Ünal ve Ada (2000:78), öğretmenlerdeki özelliklerin öğrencilerin başarı ve olumlu tutumları üzerindeki önemi konusunda kayda değer kadar görüşün olduğunu ve bu alanda araştırmaların yapıldığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin özellikleri öğrenci davranışlarını direk etkilemektedir (Açıkgöz, 2004:12). Bu durum da bir mesleğin profesyonel bir şekilde icra edilmesi gerektiğini açıklar. Öğretmenlerin profesyonelliğine ilişkin literatürde devam eden tartışmanın çok yönlü olması da dikkati çekmektedir.

Öğretmenlerin profesyonel olmalarını gerektiren kaynakların farklılığı, profesyonelliğin tanımlamaları, boyutları ve etkenleri hakkında bir değişikliği de ortaya çıkarır. Darling-Hammond (2006; akt: Darling-Hammond ve Berry, 2006) öğretmenliğin, sabit olmayan öğrenci ihtiyaçlarına rağmen, boş olan kadroları doldurmak için standartların sabit olarak uygulandığı bir iş olduğunu ifade etmektedir. Standart bir yaklaşım, kişiyi tek düzeliğe ittiği; öğrenci eğitimi ve farklılıkları tek düzeliği kabul etmediği için standart öğretmen modeli ile bir çelişki ortaya koymaktadır. Bu da ‘‘Bir yönden ideale ulaşma çabası, diğer yönden ise standart kalmak’’ çelişkisini doğurmaktadır. Öğretmenlerden, günümüzün gelişen koşullarına cevap verebilecek nitelikli insanları yetiştirmek için eğitim kalitesini arttırması beklenmektedir. Tartışmaya çözümsel bir yenilik getirme gerekebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin profesyonellik ile ilgili görüşlerinin ortaya çıkarılmasına gereksinim vardır. Bu temel ideal doğrultusunda öğretmenlerin profesyonelliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesine yönelik olarak, profesyonelliğin öğretmenlerce tanımlanmasına, mesleklerine yönelik algılarının ortaya çıkarılmasına, öğretmenlerin mesleklerindeki profesyonelliklerini etkileyen olguların ortaya çıkarılmasına, ülkemizdeki öğretmenliğin profesyonelleşme durumuna ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasına ve öneriler geliştirilmesine çalışılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Toplumlar, çağdaş bir seviyeye ve çağın gerektirdiği donanımlara sahip bireyler yetiştirmek için eğitim sistemlerini sürekli geliştirme ihtiyacı duymaktalar. Bu nedenle toplumlar, eğitim sisteminin temel ögesi olan öğretmenler ve öğrenciler üzerinde gerekli araştırmaları yaparak istenilen düzeye çıkmaya ve gerekli donanıma sahip olmaya çalışırlar. Yapılan araştırmalarda okul ve öğretmenlerle ilgili olan ve öğrenci başarısını artıran iç etmenlerin öğretmen öz yeterliği, öğretmenin alan bilgisi,

sözel becerileri, hizmet öncesi eğitimi, meslek süresi, inanç değerleri ve pedagojik altyapısını içerirken; dış etmenler okulun fiziki yapısı, sınıfta yabancı dil bilmeyen öğrenci sayısı, okul personelinin öğretmene oranı, öğretmenin öğrenci ile oranı ve sınıf mevcududur (Darling-Hammond ve Youngs, 2002). Öğrenci başarısını etkileyen etmenlerin bazıları, öğretmenleri ve öğretmenler ile ilgili birçok etkeni içermektedir. Bu durum meslekte profesyonellik durumunu etkiler. Öğretmenlerin profesyonellik durumlarının ortaya konması, öğretmen yetiştirme programlarına ve eğitimlerine yönelik düzenlemelere yön vermesi beklenmektedir.

Alanda yapılan araştırma ve çalışmalarda öğretmenlerin profesyonel oluşunu ve profesyonel gelişimlerini etkileyen etmenler üzerine yapılan çalışmaların az olduğu görülmektedir (İfanti ve Fotopoulou, 2011). Öğretmenlik mesleği ile mesleğe yönelik düşünceleri ortaya koyan çalışmaların varlığı da alanda az görülmektedir (Swann vd., 2010).

Öğretmen profesyonelliği üzerine yapılan bu alan çalışması, öğretmen profesyonelliği konusunda öğretmen görüşleri alınarak oluşur. Literatürde farklı bir çalışma olarak önem taşımaktadır. Bunun yanında eğitimde kalitenin artması ve bireysel profesyonelliğin oluşması için mesleğini ve kendi durumlarını profesyonel görme şekilleri gereklidir. Beijaard, Verloop ve Vermunt'da (2000) öğretmenlerin algılamalarının, kendi davranış ve yargılarını büyük oranda etkilediğini bu nedenle kendilerini, profesyonelliklerini nasıl gördükleri üzerine yapılan çalışmaların önemli olduğunu ifade etmektedir. Bunun için profesyonel öğretmen tanımının yanında profesyonel öğretmenin nasıl olması gerektiğinin bilinmesi de önem arz eder. Bulgular ışığında mesleklerini profesyonel bir şekilde yerine getirmelerine etki eden unsurların ortaya konulması ve çözüm önerilerinin getirilmesi, öğretmen profesyonelliğine olumlu katkısı olacağı için, araştırma önem arz etmektedir. Profesyonellik bir süreç gerektirdiği için bu sürece yönelik düşüncelerin ortaya konulması önemlidir. Bu çalışmadaki çözüm önerilerinin, öğretmenlerin mesleklerinde niteliklerini arttırmaya olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmada farklı kıdemdeki öğretmenlerin görüşlerinin yer alması, eğitim ile ilgili yapılan çalışmalara ve düzenlemelere ilişkin görüş elde etme olanağı da sunabilmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğindeki profesyonelliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Bu genel amaç çerçevesinde;

- 1.Sınıf Öğretmenlerinin profesyonellik tanımlamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2.Sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğindeki profesyonelliğe ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3.Sınıf Öğretmenlerinin görüşlerine göre profesyonel bir öğretmende bulunması gerekenler nelerdir?
- 4.Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıf öğretmenlerinin profesyonelliklerini etkileyen unsurlar nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin, profesyonelleşme sürecine ilişkin görüşleri nelerdir? sorularına cevap aranmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma,

- 2014-2015 eğitim- öğretim yılında Hatay ilinde devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri görüşleriyle,
- Bu araştırma ölçme aracındaki 8 (sekiz) görüşme sorusu ile,
- Öğretmen görüşlerinin, görüşme tekniği kullanılarak alınması ile sınırlıdır.

1.6. SAYILTILAR

- Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin görüşme esnasında görüşlerini doğru olarak yansıttığı varsayılmaktadır.
- Çalışmada hazırlanan veri toplama araçlarının uzman görüşüne dayalı olarak belirlenen kapsam geçerliliği yeterli düzeydedir.
- İlgili literatür taraması sonucu elde edilen bilgilerin yeterli olduğu varsayılmaktadır.
- Ulaşılan veri kaynaklarının araştırmanın gerçekçi sonuçlara ulaşması için yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.7. TANIMLAR

Profesyonel : Meslekleşmiş bir uğraş alanının uygulayıcısı olan, belirli bir meslekle iştigal eden kimseye denilmektedir (Kılıç, 1998).

Profesyonellik: Bireyin sahip olduğu bir nitelik olarak ele alındığında, bir uzmanlık ve yetkinliğin, görevlerin belirli bir kalite ve standart göz önünde bulundurularak yerine getirilmesinde ve sorun çözme aşamalarında kullanılmasıdır (Swenson, 2003)

Profesyonelleşme: Bir mesleğe atfedilen kriterleri zaman içerisinde artarak karşılama sürecini (Hoyle, 1982), mesleğe uygulamak için gerekli olan yeterliliklerin bir grup kişi tarafından geliştirilmesi ve pekiştirilmesini (Martinet, ve diğerleri, 2001;18), işin tekeli kontrolü ve pazar kapatma sürecini (Larson, 1977) ifade etmektedir.

Meslek: Bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplum tarafından belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı faaliyetler bütünüdür (Bakırcıoğlu, 2012: 573).

Öğretmenlik Mesleği: Öğrencilerin yetiştirildiği, yeteneklerinin keşfedildiği, onlara eğitim veren öğretmen olarak adlandırılan kişilerin dâhil olduğu meslek grubudur (Bakırcıoğlu, 2012:573).

Öğretmen: Resmi yada özel ebir eğitim kurumunda çocukların, gençlerin yada yetişkinlerin istenilen öğrenme yaşantılarını kazanmalarına kılavuzluk etmek ve yön vermekle görevlendirilmiş; öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenimi bitirerek öğretmenlik yetkisini elde etmiş kimsedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ÖZETİ

Bu bölümde, araştırma problemleri kapsamında ilgili literatür yer almaktadır. Öncelikle, profesyonellik kavramına ve öğretmenlik mesleği ile profesyonellik arasındaki ilişkiye genel hatlarıyla değinilmiştir. Ayrıca öğretmenlik alanında profesyonelleşme olgusu, öğretmenliğin profesyonelleşmesi ile ilişkili konular hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE PROFESYONELLİK

Bütün diğer meslek erbapları ilk, orta, lise ve üniversite eğitimleri dönemlerinde öğretmenler tarafından yetiştirildiği için öğretmenlik, mesleklerin mesleği olarak tanımlanabilir. Öğretmenler bazen bir çocuğa anne ve babasından daha fazla emek harcamaktadır. Öğretmenlerin söz ve davranışları başka meslekler gibi sadece o mesleği ilgilendirmez aksine bütün bir toplumu etkilemektedir. Öğretmenlik, 1739 sayılı milli eğitim temel kanununda yer alan 43. maddede ‘‘Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan öze bir ihtisas mesleğidir (Milli Eğitim Bakanlığı,2015).

Öğretmen mesleki yeterlilikleriyle donanmış, öğrenmeyi kolaylaştırmayı bilen, çağdaş, güzel ve iyi alışkanlıklara sahip, sanat, edebiyat ve bilimle uğraşan okuyan, araştıran, toplumsal sorunlara karşı duyarlı bir kişidir (Açıkgöz, 1996:93). Öğretmen, resmi ve özel eğitim öğrencilerinin ve gençlerin öğrenmelerine rehber olan ve bu amaçla yetiştirilmiş ve eğitim öğretim sistemine yön vermekle görevlendirilmiş kimsedir (Duman 1991:6). Alkan’a (2000:193) göre öğretmen, eğitim sektörü ile alakalı sosyo-kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alarak insan davranışlarını oluşturmada görevli, uzman kişidir. Sönmez (2004) ise öğretmeni, ‘‘eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi’’ olarak tanımlamaktadır.

Literatürde öğretmenlik mesleği ile ilgili tanımlara bakıldığında ortak ve benzer noktaları şöyle sıralanabilir; özel bir kabiliyet gerektirmesi, bilgi, becerisi ve yaşantısı ile belli alanlarda başkalarını yetiştirme ve gelişmesine yardım etmesi, sosyal, kültürel, ekonomik alanların yanı sıra bilimsel ve teknolojik alanlarda da yeterli donanımına sahip olması, öğrenciyi yakından tanınması ve mesleki formasyona sahip olunmasını gerektiren bir iş olarak belirlenmiştir (Doğan,2005:7).

2.1.1. Profesyonellik İle İlgili Kavramlar

Bu bölümde profesyonellik ile ilgili kavramlara yer verilmiştir.

2.1.1.1. Profesyonellik

Profesyonellik, bireyin sahip olduğu bir nitelik olarak ele alındığında, bir uzmanlık ve yetkinliğin, görevlerin belirli bir kalite ve standart göz önünde bulundurularak yerine getirilmesinde ve sorun çözme aşamalarında kullanılması anlamına gelmektedir (Swenson, 2003; akt: Seçer, 2008:150). Profesyonelliğin içeriğinde, kurumunun ideallerini içselleştirmek hatta bununda ötesinde profesyonel bir insan olmayı ve profesyonel bir iş yapmayı bir yaşam biçimi olarak kabul etmek düşüncesi de bulunmaktadır. Tutum düşünce ve inançlarda kendini açığa vuran profesyonel ideallere ve kariyere bağlılık profesyonellik olarak adlandırılabilir. Profesyonellik üç ana tutum, değer ve eğilim grubundan meydana gelir. Birincisi, profesyonel bilgi ve hizmet ideallerine, ikincisi profesyonel ve sağladığı yaşam ve kariyer olanaklarına ve sonuncusu profesyonel işin karakterine işaret eder (Freidson, 1970:150-51; akt: Kurutkan,2010:28).

Gökçora, profesyonelliği ‘Toplumda bir görevi veya mesleği düzenli ve en az hata ile sürdüren kişiye profesyonel denir.’ şeklinde tanımlamıştır. Bir etkinliği çok yetkin biçimde uygulamak ya da herhangi bir işlemi, bir sporu en mükemmel biçimde yapmak profesyonellere özgüdür. Sürekli aldığı eğitimi ile deneyimini işe katarak karşılığında hak ettiği maddî kazancı sağlayabilen birey profesyoneldir.’ şeklinde tanımlamıştır (Gökçora, 2005).

Baltaş’a göre ise profesyonellik, öncelikle kendini, sonra insanlarla ilişkilerini, beraberinde çevre koşullarını kontrol edebilen kişidir (Baltaş 2003). Güven de profesyonel kavramını ‘Yeterli bilgi ve beceriyle donanmış ve mesleğin etik standartlarına uygun, topluma hizmet etme ideali olan, bu ideallere bağlı

kalandır. Bu doğrultuda hareket etmeme halinde profesyonelliğini yitirir, sadece kendi çıkarlarını koruyacak şekilde hareket eder, işini yapar.’ şeklinde anlatmıştır (Güven 2010:88).

Schein(1972) genel anlamda profesyonellik tanımlarını bir araya getirerek bir bakış sunmaktadır. Farklı çalışanlar farklı kriterlere farklı ağırlıklar vermektedir. Ama çoğu çalışmacının hemfikir olduğu nokta, kavramı birçok kriterlerle tanımlama gereğidir ve aşağıda şu şekilde yer verilmektedir (Schein, 1972;8-9; akt: Bayhan,2011:21-22).

1. Profesyonel, amatörden farklı olarak, ana gelir kaynağını oluşturan “tam zamanlı” bir işte çalışmaktadır.
2. Profesyonelin, profesyonel kariyer seçimindeki temel unsur olduğu düşünülen güçlü bir motivasyona sahip olduğu ve kariyerine hayat boyu adanmış olduğu varsayılır.
3. Profesyonel, uzun süreli bir eğitim ve yetişme süreci sırasında edinilen özel bilgi ve becerilere sahiptir.
4. Profesyonel, genel prensipler, teoriler ve öneriler ışığında müşterisi için kararlar verir.
5. Aynı zamanda profesyonelin, hizmet odaklı olduğu varsayılır ki bu, müşterisinin belirli gereksinimleri için uzmanlığını kullanması anlamına gelmektedir.
6. Profesyonelin müşterisine olan hizmetlerinin, müşterisinin objektif gereksinimlerine dayandığı ve müşterisi ile ilgili kararlarında duygularından bağımsız olduğu varsayılır. Profesyonel “bağımsız” bir tanıda bulunmak için söz vermiştir. Müşterisi en hoş olmayan şeyleri bile aktarırken dürüst olması; profesyonel anlaşmasının bir parçası olarak müşterisinin anlattıkları ile ilgili herhangi bir ahlaki yargıda bulunmaması beklenir. Bundan dolayı profesyonel ilişki “profesyonel ve müşterisi arasındaki karşılıklı güvene dayanmaktadır.
7. Profesyonelin müşterisi ile ilgili konularda neyin daha iyi olduğu hakkında ondan daha iyi bildiği varsayılır. Diğer bir deyişle, profesyonel performansıyla ilgili yargıda bulunma otonomisine sahiptir. Müşteri tatmin olmasa dahi, prensipte onun performansıyla ilgili yargıya varma iznini sadece meslektaşlarına verir. Bu profesyonel otonomiye olan bağlılıktan dolayı müşterisi hassas bir konuma sahiptir. Zarar gördüğünü veya aldatıldığını nasıl bilebilir. Meslek bu potansiyel hassasiyet ile

üyeleri için geliştirdiği güçlü etik ve profesyonel standartlar yoluyla başa çıkmaktadır.

8. Profesyoneller mensubu olduğu meslek için, yönetim, eğitim standartları, diğer resmi giriş sınavları ve belgelendirme, mesleğin içindeki kariyer alanları ve yargılama alanları ile ilgili kriterleri tanımlayan profesyonel birlikler oluştururlar. Sonuç olarak profesyonel birliklerin fonksiyonu, meslek için kurallar ve standartlar koyarak mesleğin otonomisini korumaktır.

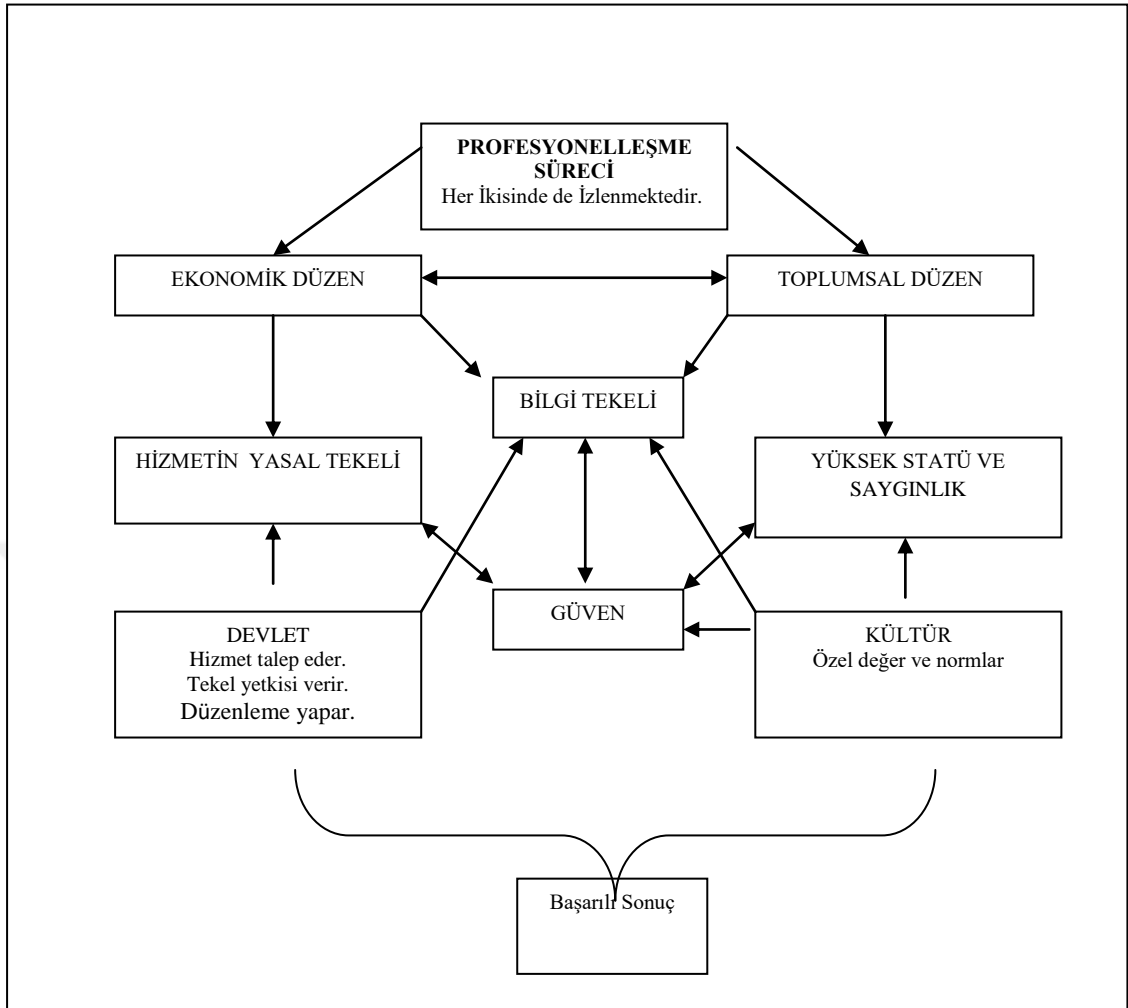
9. Profesyonellerin uzman oldukları alanda çok fazla gücü ve statüsü vardır ancak onların “bilgileri belirli bir alana özeldir”. Bir profesyonel eğitim alanı dışında “bilge adam” olma hakkına sahip değildir.

10. Profesyoneller hizmetlerini ulaşılabilir hale getirirler ancak reklâm yapmaları ya da müşteri aramalarına izin verilmez. Müşterilerin dış bir otoriteye başvurmadan, profesyonel kişi ile irtibat kurup, önerileri, tavsiyeleri ve hizmeti alması beklenir.

2.1.1.2. Profesyonelleşme

Profesyonelleşme (meslekleşme) sürecini beş aşamaya ayırmak mümkündür (Elsaka, 2004:23-24). Birinci aşama, bir iş, kendi ilgi alanı ve görevlerini oluşturur. İkinci aşama, eğitim kurumları ve üniversiteler ile diyalektik olarak ilişkiler kızıştırılır. Üçüncü aşama, bir birlik kurulur. Dördüncü aşama, profesyonelleştirilen bir iş yasal koruma altına alınır ve son aşama, etik ilkeler şeklindedir. Profesyonel meslek literatürü, profesyonelleşme biçimlerini, dışsal olarak kontrol edilen profesyonelleşme ve mesleki grupların kendilerinin kontrol ettiği profesyonelleşme olmak üzere ikiye ayırarak incelemektedir. Profesyonelleşme biçimlerini devlet ve diğer dışsal sosyal güçlerin etkisinin ağırlıklı olduğu, profesyonelleşme ve mesleki grubun kendi çabalarının ağırlıkta olduğu içerden profesyonelleşme olarak ayırmaktadır (McClelland, 1990:99’dan akt:Seçer,2008:126). İçerden profesyonelleşme işleyişinin geçerli olduğu Amerika ve İngiltere’de profesyonel (mesleki) dernekler, profesyonelleşme sürecinde önemli bir rol üstlenmektedir. Avrupa’daki mesleki dernekler, mesleklerinin profesyonelleşme sürecinde, ülkelerin sahip oldukları bürokratik ağırlıklı yapı nedeniyle, aynı fonksiyonları üstlenmektedir. Yetkilendirme ve kontrol prosedürleri devlet tarafından işletilir. Almanya, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerinde profesyonelleşmenin başlangıçları, profesyonel mesleklere ilişkin eğitim ve öğretimi doğrudan kontrol eden ve yüksek eğitim düzeyine sahip

birçok kişiye istihdam olanağı sağlayan devlet bürokrasileri ile şekillenmiştir. Profesyonel meslekler ile devlet arasında bu kadar yakın ilişkiler, profesyonel işin kurumsal yapılarını ve profesyonel grupların kültürel eğilimlerini de etkilemektedir. Bürokrasi akademik meziyetçilik ve yarı aristokratik yaşam stili profesyonellerin yapısını karakterize etmektedir. Bir mesleğin profesyonel meslek haline gelerek statü ve ayrıcalıklarının arttırmak için mücadele verdiği kaynak ve tarihsel koşulları elit bürokratik hiyerarşideki bir pozisyonu kontrol etmeye yönelik politik mücadele ile meslekler içinde özel hükümet oluşturmaya yönelik mücadele olarak ikiye ayırmak mümkündür (Collins, 1990:16-17;akt: Seçer, 2008:126). Meslekleşmeye bir başka açıdan bakan Macdonald, profesyonelleşme sürecinin iki ana hat üzerine konumlandırıldığını belirtmektedir. Birinci hat, ekonomik düzene dayalıdır. Ekonomik düzen, bilgi tekeli sayesinde hizmetin yasal tekeline oluşturmuş ve devlet mesleki alanda bazı imtiyazlar vermek zorunda kalmıştır. Devlet, kamu hizmeti talep eder, tekel yetkisi verir ve meslek sahasında düzenleme yaparken meslek mensupları ile beraber hareket eder. Diğer hat olan toplumsal düzen içinde yüksek statü ve saygınlık atfedilen uğraşlar belli bir kültür içinde şekillenmektedir. Bilgi tekeline dayalı olan uğraşlar özel değer ve normları etkileyerek profesyonelleşme sürecini güvenli bir ortamda belirlemektedir. Uğraşların profesyonelleşme sürecini ele alan MacDonald (1995; akt: Karasu, 2001:68), meslek olma yolundaki uğraşların ekonomik ve toplumsal alandaki ilişkilerini, sahip olması gereken birtakım özellikleri şekildeki gibi sonuçlandırmaktadır.

(Kavramsal Özet K. MacDonalds, 1995; aktaran: Karasu, 2001:69)

Şekil 2.1. Uğraşların Profesyonelleşme Süreci

Profesyonelleşme süreci belirli aşamaların birbirini izlemesi ile oluşmaktadır. Profesyonelleşme sürecinde farklı modeller kullanılabilir. Profesyonelleşme sürecinde araştırmacıların kullandıkları bazı modeller, (Quddus,2007; akt:Bayhan, 2011:17-18) ile aşağıda verilmiştir;

1. Özellik Modeli; Özellik modeli profesyonelleşme sürecini, bir uğraşın profesyonelleşme derecesini ölçmek için kontrol listesini ve tarihsel temellerini dikkate alır. Bu modelde profesyonel statünün gereği profesyonelleşme için önemli koşulların oluşumunu gerektirir. Bu model, profesyonelleşme derecesini ölçmede kullanılacak parametreleri oluşturamadığı için eleştirilmiştir.

2. İşlevselci Model; İşlevselci modeli benimseyen pek çok yazar bir uğraşın profesyonelleşmesini tanımlarken esas olarak belirli aktörlere ve faktörlere odaklanmaktansa işlevlere odaklanmaktadır. Ancak Barber (1963) gibi işlevselci teorisyenler profesyonelleşme sürecinde belirli grupların ve örgütlerin rolünü açık bir şekilde kabul etmektedirler. Barber (1963) profesyonel davranışı tanımlarken dört temel özelliği şu şekilde tanımlamaktadır;

- yüksek düzeyde genel ve sistematik bilgi;
- ilk hedef kişisel çıkar yerine toplumun çıkarlarını gözetmektir; diğer bir deyişle özgecilik;
- bir mesleki kuruluş tarafından yürürlüğe konmuş etik kodlar aracılığıyla uygulayıcıların sahip olduğu yüksek düzeydeki öz denetim;
- ödül sistemi (maddi ve manevi).

Barber'ın (1963) analizinden profesyonelleşme projesine en az üç aktörün dâhil olduğu çıkarımı kolaylıkla yapılabilir:

- profesyonellere yüksek standarttaki beceri ve sistematik bilgiyi sağlayacak olan akademik kurum veya eğitim kurumu.
- profesyonel faaliyetlerde ki standardı korumak için profesyonel bir kuruluş tarafından yürürlüğe konmuş etik kodlar;
- profesyonel hizmet kullanıcıları profesyonellere, başarıları ve yaptıkları işin öneminin bir sembolü olarak bir ödül ile vererek tanımak ve takdir etmek.

İşlevselci gelenekteki yazarlar bir uğraşın profesyonelleşmesini işlevler açısından anlamalarına karşın, profesyonelleşme sürecinde anlamalarına karşın etkili aktörlerde rolü bulunmaktadır.

3. Yapısalıcı Model; Yapısalıcı model, profesyonelleşmede meslekler tarafından gösterilen özelliklerde çelişkinin varlığını açıklamaya odaklanır (Abbot, 1988:15). Yani profesyonelleşmeyi hangi aktörün, nasıl etkilediğini ve aradaki farkları arar.

4. Tekelci Model; Tekelci model profesyonelleşmeyi dışsal sosyal bir süreç olarak görür. Tekelci model teorisyenleri profesyonelleşmeyi statünün başarısı olarak görürler (Johnson, 1995). Bu modele göre görev sırası (kimlik),

yapıların (eğitim kurumları, birlikler gibi) sırasına göre daha önemlidir. Tekelcilerin genel amaçları, profesyonel egemenlik, seçkin tabaka, yüksek statü ve kişisel ödülleri elde etmektir.

5. Kültürel Model; Kültürel model perspektifinden bakıldığında profesyonelleşme ile ilgili temel konu profesyonellerin kontrollerini değerlerle ilişkilendirerek meşrulaştıran uzmanlık veya profesyonelizmdir (Abbott, 1988:16). Friedson (1994) “belirli işlerin gerektirdiği uzmanlaşma derecesi ve türü, fonksiyonları bir yana, işlerin sosyal, sembolik ve ekonomik değerlerinin saptanmasında ve ayrıcalık (imtiyaz) ve güven derecesinin savunulmasında kullanılmaktadır. Friedson aynı zamanda bu konuyla ilgili olarak şu noktaları eklemektedir: Profesyonellik tabii ki herhangi bir gerçek uğraşın tanımlaması değil, entelektüel bir oluşumdur. Profesyonelizmin özellikleri zamanla ve mekânla farklılaşan tarihi uğraşları değerlendiren ve analiz eden durağan bir standart olarak hizmet etmesi amaçlanmaktadır. Bazı uğraşlar tarihte belli anlarda ve belli zamanlarda o ideal modele oldukça benzemektedir. Bunun gerçekleştiği sürece profesyonelleşme denilmektedir (Freidson, 2001:128).

2.1.1.3. Profesyonel

Meslekleşmiş bir uğraş alanının uygulayıcısı olan, belirli bir meslekle iştigal eden kimseye denilmektedir (Kılıç, 1998:19). Profesyonel kavramının ‘pro’ kökünden türediği düşünüldüğünde proficiency kelimesine karşılık gelen maharet, beceriklilik veya ustalığın her şeyden önce entelektüel bir anlama vurgu yaptığını düşünmek gerekir diyen Soyşekerci, profesyonel kelimesinin ayrıca kabiliyet, yeterlik ve güç gibi kelimelere de karşılık geldiğini aktarmaktadır. Profesyonel, uzmanlığını meslek icrası için devam ettirmeyi taahhüt eden kişi olarak kavramsallaştırılabilir (Radziwill, 2005:15; akt:Soyşekerci, 2007).

Anlam karmaşası olmaması için amatör ile profesyonel kavramlarına değinmek gerekebilir. Farklı bir yorumlama gidilerek amatör ve amatörizm kavramlarının da bilinmesi gerekebilir (Seçer, 2008:14 ve Soyşekerci, 2007). Kar veya ödül beklentisi ile değil, belli çizgiler ve engeller arasında bağlantılar kurmaya duyulan arzu ve dinmek bilmez bir merakla bir uzmanlık alanına sahip olmayı reddederek, meslekten olmanın insana getirdiği her türlü kısıtlamaya rağmen düşünce ve değerlere özen göstererek hareket etme isteğine amatörizm denir (Said,

1995:76; akt: Kurutkan, 2010:27). Profesyonelliğin kavram kökünde kişinin bir işi ücret karşılığı yapması ve meslek uğraşısı olması durumu ortaya çıkar. Fakat profession (meslek) kavramının anlamını zorlaştıran bazı sıfatlar da vardır. En geniş anlamıyla, mesleklerin icrası için en az kolej eğitimi görmüş, bu eğitimden belirli bilgi ve beceriyi kazanmış, bu bilgi ve beceriyi bir süre denetimi altında pratikte uygulamış, süre bitiminde kendilerine profesyonellik payesi verilmiş ve bu payeyle bağımsız faaliyete hak kazanmış kişilere profesyonel denilebilir (Raelin, 1999:25 ve Erdoğan,2003:433; akt: Kurutkan, 2010:27) .

2.1.1.4. Profesyonel Meslek ve Özellikleri

Profesyonel meslek kavramı, tanımlanması güç olan ve üzerinde henüz uzlaşma sağlanamamış bir kavram olarak karşımıza çıkabilir. Bunun da ötesinde, neredeyse bu konudaki her yazarın bir profesyonel meslek tanımı görülür. Profesyonel meslek tanımlarının birçok ortak noktaya sahip olmaları gözden kaçmayacak kadar açık olmakla birlikte, hemen her tanımda dolaylı ya da dolaysız şekilde sözü edilen, özel bir bilgi çeşidine sahip olma ya da bunu kullanma durumu olarak karşımıza çıkar. Diğer bir deyişle, profesyonel meslek olgusunun merkezinde bilgi kavramının bulunduğu rahatlıkla söylenebilir (Seçer,2008:46). Meslekler, sürekliliği olan, özel bilgi ve beceri gerektiren bilinçli bir uğraşı ya da işi ifade eder. Yapılan iş zihinsel özellikte olup uzmanlaşmış bir eğitim sonucunda elde edilebilmektedir (Özkara ve Özcan, 2004:202 ve Kurutkan, 2010:43; akt: Bayhan,2011:7). Meslek, yükseköğretimde üst düzey planlı bir eğitim görmeyi gerektiren ve yükseköğretim sistemi dışında da buna alternatif bir eğitim imkânı olmayan çalışmalardır (Briant, 1994, s. 263; akt: Sachs, 2000:8).

Tanımlara bakıldığında profesyonel meslekte teorik temel olmalı ve onu elde edebilme gücü ile çalışma sürecinden sonra kazanımlar ile ortaya çıkmalıdır. Belli bir gruptaki bireylerin uğraşı olarak ifade edilebilir.

Kurutkan,2010 bir çalışmasında Cogan'ın ifadelerine şu şekilde yer vermektedir:

‘‘Cogan, profesyonel mesleği tanımlamak için üç boyutlu bir analizi önermiştir: profesyonel meslek tanımlarının üç düzeyde ele alınabileceğini ileri sürmüştür. Tanımları tarihsel ya da sözlük bilimsel tanımlar, ikna edici tanımlar ve operasyonel tanımlar olmak üzere üç düzeyde incelenebilir. Eğer profesyonel mesleğin güvenilir ve her zaman cazip olması isteniyorsa, o zaman güçlü ikna edici tanımlara ihtiyaç vardır. Üçüncü düzeydeki tanımlar uygulamacılar için birer rehber niteliğini taşırlar.

Profesyonel davranışın kendine özgü alanını sınırlaması ve profesyonel olan ve olmayan arasındaki sınırları kontrol altına alma eğiliminde olmasıdır. Cogan' a göre, eğer uygulamacılar sözlük bilimsel ve tarihsel olarak genel bir çerçeveye oluşturmaya çalışırlarsa, ikna edici tanımlarla ideal özendiriciler sağarlarsa ve spesifik bir mesleğe özgü koşulları yansıtan davranışsal ve operasyonel tanımlar geliştirirlerse profesyonel mesleği tanımlama problemi çözümlenebilir.” (Cogan, 1955:105-111'den aktaran Seçer, 2008:44-45)

Ayrıca meslek ile ilgili kavramlar benzer alanlar ile benzetilebilir. Meslek kavramını diğer benzer alanlar ile karışmaması için her birine özgü özellikler aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2.1. Meslek, Uğraş ve Zanaat Kavramlarının Özellikleri

ÖZELLİK	MESLEK	UĞRAŞ	ZENAAT
Bilgi ve Becerinin Doğası	Bilgi ve beceri 'esoteric' nitelikte, dışarıdan ulaşılması güç, iyi korunuyor.	Bilgi ve beceri 'esoteric' fakat dışarıdan kolayca ulaşılabilir	Temel bilgi ve beceri uğraşın dışındakilerce tutuluyor
Etkinlik Türü	Büyük Ölçüde analiz gerektiren ve zihinsel	Büyük ölçüde analiz gerektiren ve zihinsel, fakat kol gücüne yönelik etkinlikler de mevcut	Büyük ölçüde kol gücüne dayalı
Biçimsel Eğitim	Uzmanlaşmış lisans ya da lisans üstü eğitim	Bazılarında üniversite mezunu olmak zorunlu, bazılarında uğraş birliklerinden alınan dereceler yeterli	Biçimsel eğitim zorunluluğu yok
Biçimsel uğraş örgütleri	Meslek birliği zorunlu (lisans, belgelendirme)	Bazıları birliğe sahip, zorunlu değil	Sendikalar yaygın ama bütün işleri kapsamıyor
Hizmet içi eğitim	Biçimsel eğitime göre ikincil konumda	Temel eğitim biçimi	Niteliği gereği zorunlu
Biçimsel Sertifika	Zorunlu	Bazılarında zorunlu	Zorunluluk yok
Girişin denetimi	Yüksek, sınırlı sayıda kabul var	Düşük, kısmen sayı sınırlaması var.	Düşük, sayı sınırlaması yok
Sendikalaşma oranı	Düşük	Orta	Yüksek
(Barley 1996: 413;akt: Kurutkan,2010:23)			

Çoğu zaman uğraş ya da meslek kavramı aynı yerde kullanılmakta ya da biri diğerinin aşaması olarak değerlendirilmektedir. Karasu'nun açıklaması, mesleğin gelişme aşamaları olarak değerlendirilen diğer kavramlara açıklık getirmektedir. Yapılan "iş/uğraş" meslek olarak anılıyorsa, profesyonellik ile ilişkilendirilmekte ve mutlaka mesleğin gerektirdiği özellikleri taşıması gerekmektedir (Bayhan,2011:9)

Runte (1995) Mesleklerin tanımı ve diğer işlerden mesleğin ayırıcı özelliklerini belirlemek için 1930'larda mesleklerin sosyolojik araştırmasına başlanmıştır. O zamandan beri tanımlamalarda bazı değişiklikler görülmüş ve günümüzde en genel özellikleri altı başlık altında toplanmıştır (Runte, 1995; akt:Bayhan,2011)

- Soyut bilgi temelli yeteneğe sahip olmak,
- Genellikle üniversite ile ilişkili eğitim almak,
- Sınava dayalı olarak yeterliliği belirlemek,
- Resmi bir örgütün olması,
- Mesleki standartların bulunması,
- Özgeci hizmet anlayışına sahip olması.

Profesyonel mesleğe yönelik tanımlara bakılarak çıkarılabilecek sonucun; bilgini temel olduğu görülebilmektedir. Topluma hizmet anlayışının olması, hizmet becerisi gerektirmesi, uzmanlaşma gerektirmesi gibi durumlardan söz edilebilmektedir. Mesleğin özelliği açısından profesyonellekle ilişkilendirilmesi yapılarak mesleklerin profesyonelliğini doğrudan ortaya koyabilecek bir durum olarak karşımıza çıkabilecektir

2.2. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

Bir ülkede geleceğin mimarı, öğretmenlerdir ve profesyonel olmaları gerekir. Ülkenin kalkınmasının yanı sıra nitelikli insan yetiştirilmesinde, huzur ve barış sağlamanın da ön koşuludur. Toplumun ve kültür ve değerlerinin yeni nesillere aktarılmasında öğretmenlerden baş aktör olmaları beklenmektedir(Özden,1999:9).

Sınıf öğretmenleri de en az diğer branş öğretmenleri kadar öğretmenlik mesleği içinde ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Öğretmen yetiştirme siteminde sınıf öğretmenleri ayrı bir yere sahiptir ve profesyonellik gerektirir (Gürkan,1993:3). Çünkü bireyin eğitim hayatının ilk yılları çocuğun geleceğinin temelini oluşturmakta ve kazanılan tüm bilgi ve beceriler üst kademe öğretimde alt yapı niteliği

taşımaktadır. Nitekim bu önemli görevi üstlenen bir öğretmen profesyonel bir meslek erbabı olmak durumdadır.

Öğretmenlik tarihsel süreç içerisinde hep var olagelmıştır. Bazı mesleklerin bu süreçte yok olduğunu düşündüğümüzde öğretmenliğin günümüzde de var olması mesleğin önemini göstermektedir. Cumhuriyet dönemi boyunca öğretmen yetiştirme tarihsel sürecine bakıldığında öğretmen okulları, köy enstitüleri, eğitim enstitüleri, iki ve dört yıllık eğitim enstitüleri, ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulları, eğitim bilimleri fakülteleri, yüksek öğretmen okulları gibi profesyonel öğretmen yetiştiren kurumlar kurulmuştur. Profesyonel öğretmen oluşturmak için nitelik üzerine çalışılmış fakat bu sorun gündemden hiç gitmemiştir. 1982'de 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile öğretmen yetiştirme Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Üniversitelere devredilmiş ve durum beraberinde yeni çalışmaları getirmiştir. Profesyonel anlamda önem arz eden öğretmen yetiştirme durumu Yüksek Öğretim Kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında etkin bir koordinasyon gerektirmiş ve bu çalışmalar uzun yıllar almıştır. Dünya Bankası kredisi ile yürütülen Milli Eğitim Geliştirme Projesi ile Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılmasına gidilmiş ve Bakanlık ile Üniversiteler arası iletişim iyileştirilmeye çalışılmıştır (Ayas, 2009:6-7). 1998-1999 eğitim-öğretimi yılından itibaren gelişme ve iyileşme gösteren bir uygulama ile öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiş okul öncesi ve ilköğretim öğretmenliğinin 4 yıl, orta öğretim öğretmenlerinin yabancı dil, müzik, resim, beden eğitimi, özel eğitim, bilgisayar ve öğretim teknolojisi branşları dışındaki alanlara tezsiz yüksek lisans uygulaması getirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı 2000:221). Bu programda göze çarpan önemli hususlardan biri de ortaöğretim öğretmenlikleri bölümlerinin eğitim sürelerinin 5 yıla çıkarılarak yüksek lisans düzeyine ulaşmış olmasıdır. Günümüzde ise 2006-2007 yılında yapılan değişiklik bir önceki uygulamanın programlarının güncellenmesi ve modelin aksayan yönlerini düzenlemeye yöneliktir. 2006-2007 öğretmen yetiştirme sisteminin düzenlenmesinden sonra ortaöğretim öğretmen adaylarının meslek bilgisi dersleri yıllara dağıtılmış olup beş yıllık birleştirilmiş eğitime geçilmiştir. Bununla birlikte Eğitim Fakülteleri öğrencileri dışında kalan öğrenciler için lisans ve tezsiz yüksek lisans (4+1.5) uygulaması aynen devam etmiştir (Kavak ve diğ., 2007:67). 2010 yılında ise Yüksek Öğretim Kurul kararı ile Tezsiz Y. Lisans kaldırılmış yerine Pedagojik Formasyon Eğitimi uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama ile fen-

edebiyat fakülteleri mezunlarının yanı sıra birçok fakülte mezunu ‘öğretmen eğitimi’ olarak devlet okullarında öğretmen olarak atanabilme hakkı kazanabilmektedir. Öğrenciler mezun olduktan sonra veya öğrenci iken eğitim alınabilmektedir

2.2.1. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri

Öğretmenlerden, devletin, idarecilerin, toplumun, velilerin ve öğrencilerin istediği ve beklediği pek çok görev vardır ve bu görevler zaman içerisinde farklılık gösterebilmektedir. Bu duruma bir örnek verecek olursak önceden öğretmen merkezli bir eğitim yaklaşımı yaygın iken şimdi öğretmenlerden öğrenci merkezli bir yaklaşım beklenmektedir.

Gelişmiş ülkelerin en büyük avantajlarından biri sahip olduğu insan kaynaklarını iyi eğitebilmesidir. Halkına iyi bir eğitim verebilen ülkeler yeterli zengin kaynaklara sahip olmasalar bile sahip oldukları insan kaynağını kullanarak zengin olabilmektedir. Zenginliğe sahip olamayan ülkeler ise farklı yollar ile başka ülkelere gitmekte ve hizmet etmektedir. Eğitilmiş insan gücü direk olarak öğretmenler ve öğretmenlik mesleği ile ilgilidir. Bu durum profesyonelleşmek için mesleki alanda yeterlilik kazanmayı gerektirir. Çağın gereklerine göre yetiştirilmiş, öğrencilerini çağın koşullarına göre eğitebilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrencileri bilgiye ulaştırma çabası içinde olan öğretmenler yetiştirmek eğitim alanında ülkelerin birincil görevidir (Gelen ve Özer,2008:41).Bütün mesleklerde o mesleği icra edebilmek için mesleğe özgü bir takım sahip olunması gereken bilgi ve beceri gerekir. Öğretmenlik mesleği de, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilir. Dolayısıyla bu mesleği yapan insanların, mesleğin gereklerini tam anlamıyla yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olması gerekir (Şişman,2005).

2.2.2. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından öğretmen yeterliliklerini oluşturmaya ilişkin uzmanların eşgüdümünde bir komisyon kurulmuş ve öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri için altı ana yeterlilik ve bu yeterliliklere bağlı 38 (otuzsekiz) alt yeterlilik belirlenmiştir. Paydaş olarak nitelendirilen; eğitim fakültelerin, müfettişlerin, öğretmenlerin, sivil toplum

kuruluşların, vs. desteklerin almak ve tartışmaya açmak üzere ‘‘Öğretmenli Mesleği Genel Yeterlilikleri Taslağı’’ hazırlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı,2006).

Yeterlilikleri geliştirmek üzere oluşturulan komisyona gelen yapıcı eleştiriler ve düzeltmeler sonucunda Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri geliştirilmiştir. 2006 yılının Kasım ayında yürürlüğe giren yeterlilik; altı ana yeterlilik ve bu yeterliklere ilişkin otuz bir alt yeterlikli şekilde oluşmuştur (MEB;2008:8-36). Kasım 2006-2590 Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi 1509 ‘‘ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ’’ aşağıdaki gibidir:

A) Kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim: Öğretmen, öğrencileri birey olarak görür, değer verir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişimleri için çaba harcar. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında gösterir. Diğer öğretmen, yönetici ve uzmanların başarılı deneyimlerinden yararlanır. Öz değerlendirme yaparak değişim ve sürekli gelişim için çaba harcar. Yeni bilgi ve fikirlere açıktır, kendisini ve kurumunu geliştirmede etkin rol oynar. Mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge vb.) izleyerek bunlara uygun davranır.

B) Öğrenciyi tanıma: Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir, geldiği ailenin ve çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır.

C) Öğretme ve öğrenme süreci: Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini planlar, uygular ve yönetir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlar.

D) Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme: Öğretmen, öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirir. Öğrencilerin kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlar. Ölçme sonuçlarını daha iyi bir öğretim için kullanır; sonuçları öğrenci, veli, yöneticiler ve öğretmenlerle paylaşır.

E) Okul, aile ve toplum ilişkileri: Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Aileleri ve toplumu eğitim sürecine ve okulun gelişimi ile ilgili çalışmalara katılmaları yönünde teşvik eder.

F) Program ve içerik bilgisi: Öğretmen, Türk Milli Eğitim Sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir ve uygular.

2.2.3. Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri

Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda “Öğrencinin öğrenim kalitesini arttırmaya” ve “öğretmenlerin statülerini geliştirmeye” yönelik hazırlanan eğitim reformu, öğretim programlarının geliştirilmesi, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin tanımlanması, okulların fiziki mekân ve öğretim teknolojilerinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar bütüncül bir anlayışla sürdürülmektedir.

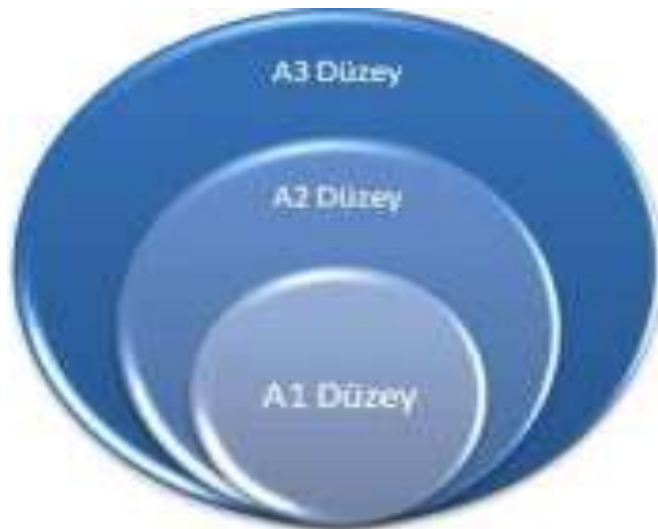
Geliştirilen öğretim programlarının öğrenme-öğretme ortamına yansımadaki en temel unsur, yaratıcı, entelektüel merak sahibi, araştırmacı, yenilikçi, iş birliği yapabilen, öz güven sahibi öğrenciler yetiştirme yeterliklerine sahip, öğrenmeyi öğreten öğretmenlerdir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda; öğretmenlik mesleğinin bir “ihtisas mesleği” olduğu, bir profesyonel meslek olduğu, öğretmen adaylarında aranacak niteliklerin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyondan oluştuğu ve bu alanlara ait niteliklerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından saptanacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm çerçevesinde “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”, bilimsel araştırma yöntem ve süreçleri kullanılarak ilgili tüm paydaşların görüş ve önerileri alınarak, 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi olarak belirlenmiş ve 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanmıştır. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinden olan “Program ve İçerik Bilgisi” yeterlik alanının “Özel Alan Öğretim Programı Bilgisi ve Uygulama Becerisi ile Özel Alan Öğretim Programını İzleme-Değerlendirme ve Geliştirme” alt yeterlikleri, branşlar bazında öğretmenlerin, görevlerini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanan, öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerinin çalışılmasını gerekli kılmıştır.(Milli Eğitim Bakanlığı, 2015)

Özel alan yeterliklerine ilişkin çalışmalar, 2004 yılında başlamıştır. İlköğretim öğretmenlerine yönelik olarak 14 alanda "Özel Alan Yeterlikleri" taslakları hazırlanmış, bunlardan Türkçe ve İngilizce Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri 5 Haziran 2008, diğer alanlara ilişkin özel alan yeterlikleri ise 25 Temmuz 2008 tarihli Bakan onayıyla yürürlüğe girmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı,2015)

Öğretmen yeterlikleri üzerine farklı yaklaşımlar ve yoğun araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların en temel amacı bilgili, becerikli ve öğretmenlik

uygulamalarında uzmanlaşmış öğretmenlerin nasıl yetiştirileceğidir. Kaliteli ve nitelikli bir eğitim, öğretmenlerin kalite ve niteliği ile doğru orantılıdır. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başarılı olamaması durumunda fatura ilk etapta öğretmenlere kesilecektir. Bu yüzden öğretmenlerin bir takım yeterliklere sahip olması gerekir. Bu yeterlikler yukarıda bahsettiğimiz bütün öğretmenlerde olması gereken Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve öğretmenlerin alanlarına göre sahip olmaları gereken Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleridir. Öğretmenlerin kendi alanında gelişimini sağlamak için her öğretmenlik branşı bazında özel alan yeterlikleri belirlenmiş ve her biri için A1, A2, A3 düzeyinde performans göstergeleri ortaya konmuştur. Bu düzeyler;

A1 düzeyi (farkındalık ve bilgi); öğretmenin öğretim programına ilişkin farkındalık düzeyi ve mesleğine ait sahip olduğu bilgi , beceri ve tutumları açıklayan performans göstergelerini kapsar.A2 düzeyi (Zenginleştirme); A1deki olgulara ilave olarak öğretim sürecinde uygulamalardaki mesleki tecrübelerin katkısı, uygulamalardaki çeşitlilik, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alındığı performans göstergelerden oluşmaktadır. A3 düzeyi (özgünleştirme ve işbirlikçi çalışma) ise; A2 düzeyinde geliştirilen uygulamaların, öğretimin değişkenleri dikkate alınarak özgün bir biçimde genişletilmesini gerektiren göstergelerden oluşur (Ertem,2013:13).

Şekil 2.2. Özel Alan Yeterlikleri Performans Göstergelerinin Düzeyleri

2.2.4. Öğretmen Bilgisi

Alan bilgisi kavramı, öğretmenlerin kendi alanlarında bilgilere sahip olması durumudur. Shulman'a göre öğretmenler, öğretecekleri konu ile ilgili olguları, kavramları, teorileri ve prosedürlerin bilgilerini, düşünceleri organize eden kişidir. Bilgileri ilişkili tutan, delil ve ispat kuralları çerçevesinde bilen ve anlayabilendir.

Alanında yeterli bilgiye sahip olmayan öğretmenler derslerde başarılı olamayacakları gibi sınıfta öğrenme ve öğretmeye uygun ortamı da oluşturamayacaklardır. Konu alanı bilgisi bakımından yeterli olan öğretmenler ise kendilerine güvenmekte ve öğrencilerin sordukları soruları cevaplayarak öğrencilerin öğrenmekten zevk almalarını sağlamaktadırlar (Küçükahmet, 2008; akt:Karakuyu,2015)

Shulman'a (1987) göre bir öğretmenin sahip olması gereken bilgiler aşağıda verildiği gibi yedi grup altında toplanmıştır (Güven, 2010:14).

- İçerik bilgisi (Alan bilgisi)
- Genel pedagoji bilgisi
- Öğretim programları bilgisi
- Öğretmenlerin bilgisi ve özellikleri
- Eğitim sistemi bilgisi
- Eğitim hedefleri, değeri, tarihi ve felsefesi temelleri bilgisi
- Pedagoji alan bilgisi

Alan (İçerik) Bilgisi

Alan (içerik) bilgisi eğitim programlarının temel öğelerinden ikinci öğeyi oluşturmaktadır. Bu da “ne öğretelim?” ya da “ne öğrenmeli?” sorusuna karşılık gelmektedir. Burada “ne öğretelim? (ne öğrenmeli?) ” sorusu öğrenen, hangi bilgi/bilgilere sahip olmalıdır ki eğitim programının amaç/hedef/kazanımlarına sahip olsun cevabını aramaktadır. Alan ile ilgili öğrenilecek ve öğretilecek bilgiler bütünüdür (Koehler ve Mishra, 2008: 13; Mishra ve Koehler, 2006). Bir başka ifade ile alan bilgisi, Öğretmenin alanıyla ilgili öğrenmesi ve öğrencilerinin öğrenmesine yardımcı olacağı bilgiler bütünü olarak ifade edilebilir. Bu bilgiler, ilgili alan terminolojisi (kavramları), teorileri, formülleri olguları ve bunların arasındaki ilişkilerden oluşmaktadır.

Genel Pedagoji Bilgisi

Eğitim programının üçüncü temel ögesi olan eğitim durumlarına (öğrenme-öğretme süreci) karşılık gelmektedir. Bu da “nasıl öğretelim?” ya da “nasıl öğrenmeli?” sorusuna verilen gelen cevaptır. Pedagoji bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi olarak da adlandırılır (Kuzu,2015:31). Pedagoji bilgisi, öğrenme öğretme sürecinde kullanılan öğretim strateji, yöntem, teknik, eğitsel araç-gereç bilgileri ve bunların uygulamalarında oluşan bilgilerin bütünüdür (Mishra ve Koehler, 2006; Koehler ve Mishra, 2008:13). Öğrenciyi tanıma, öğrenme kuramları, sınıf yönetimindeki ilkeler, stratejiler, yöntemler, teknikler, materyal geliştirme, materyal kullanma, ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerisi gibi değişkenler bu kategori içinde ele alınmaktadır (Baştürk ve Taştepe, 2013: 15). Kısaca eğitim durumları sınıf içi, sınıf dışı materyal ve öğretim ilke ve yöntemlerinin düzenlenmesidir (Küçükahmet, 2007:22). Başka bir deyişle öğretmen rehberliğinde, öğrencinin öğrenme sürecinde alan bilgisini öğrenebilmesi için gerekli olan bilgilerden oluşur.

Öğretim Programları Bilgisi

Geniş anlamıyla öğretim programı, bir dersle ilgili öğrencilerin ulaşması gereken hedeflerin, bu hedeflerin kapsadığı davranışların, davranışları kazandırmak için düzenlenecek öğrenme öğretme sürecini ve bu süreçte verilen öğretimin ne derece başarılı olduğunu belirleyen değerlendirme durumunu kapsayan, gelişmeye açık ve çok yönlü etkileşim içinde olan öğeler bütünüdür (Senemoğlu, 2012).

Öğrenenlerin Bilgisi ve Özellikleri

Öğrenme öğretme sürecinde öğrencilerin etkili öğrenebilmeleri için öğretmenler, onların özelliklerini bilmeli ve öğrenme öğretme ortamını bu özelliklere göre düzenlemelidir (Senemoğlu, 2012:2). Çünkü “her öğrencinin öğrenme yöntemi, onun parmak izleri kadar özeldir, bireyseldir” (Fuller, 2005:7;akt:Kuzu,2015:33). Her bir öğrencinin kendini has bir öğrenme şekli vardır (Kuzu,2015:32). Öğretmen öğrenciyi tanımadan, anlamadan ona güven vermeden yapacağı öğretimde başarılı olmaz (Üre, 2008:22). Öğretmenin başarılı olması ve öğrencilerinin etkili öğrenebilmesi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinişsel, sosyal, psikolojik gelişimini, dilsel gelişimini ve fiziksel gelişimini bilmelidir. İşte bu özelliklerin bütünü öğrenenlerin bilgisi ve özelliklerini oluşturmaktadır.

Eğitim Sistemi Bilgisi

Eğitim kurumu toplumdan etkilenen ve toplumu etkileyen açık bir sistemdir. Eğitim kurumu aynı zamanda toplumun bazı ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş yapısal-işlevsel bir sistemdir. Eğitim sistemini oluşturan başlıca oğeler, eğitim programları, insan kaynakları (oğretmen, oğrenci, yonetici, uzmanlar vb.), finansal kaynaklar, fiziksel kaynaklar ve teknolojidir. Bütün bu oğeler belli bir oğgütlenme ve yönetim çatısı altında bütünleşerek eğitim sistemini oluşturur (şişman, 2012:7). Oğretmen bütün bu sistemi oluşturan oğelerin her birinin bu sistem içinde ne görev üstlendiğini bilmelidir. Bu oğelerin içinde kendi ödev ve sorumluluklarını bilip, en iyi bir şekilde yerine getirmelidir.

Eğitimin Hedefleri, Değeri, Tarihi ve Felsefi Temelleri Bilgisi

Eğitimsel olarak hedef, oğrenene kazandırılmak istenilen özellikler ya da yeterliklerdir (Akpınar, 2012:73). Hedefler, amaçlara göre daha kesin, daha belirgin ve daha nettir. Bu nedenle hedefler amaçlar belirlendikten sonra yazılmalıdır.. Hedeflere kaynak olan ve yön veren eğitimin amaçları, zamana, topluma, oğrencilerin bireysel özelliklerine, okul ve okul kademelerine, derslerin içeriğine göre değişmektedir (Ergün, 2009:13). Değerler, birey, grup ya da toplumlar tarafından, kendileri için uygun, istendik, iyi veya kötü hakkında benimsedikleri düşüncelerdir (Giddens, 2008: 1055). Bir başka tanımda değerler, toplumun kendi hakkındaki inanç ve tutumların bütünüdür (İnce, 2014:8). Toplumların kültürünü benimsedikleri değerler şekillendirmektedir. Bu neden değerler toplumların eğitimlerini de etkiler ve yönlendirir. Bütün toplumların eğitim sistemleri ve benimsedikleri değerler arasında bir paralellikten vardır. Çünkü toplumlar, istediği özellikteki bireyi yetiştirirken bu değerleri referans alır. “Eğitim, genç kuşakları yetişkinlerin elinde yetiştirmek, topluma ve geleceğe kazandırmak için bir araçtır” (Ergün, 2009:3). Yani yeni nesiller, kendilerinden önceki kuşakların deneyimleri ve bakış açıları doğrultusunda eğitilir. Yeni nesillerin değiştirilmesinde bu derece önemli olan önceki kuşakların bakış açıları, onların benimsedikleri felsefe akımları ve bu akımların eğitime uyarlaması olan eğitim felsefelerinden etkilenmektedir. Felsefe, eğitimin hedef davranışlarını, içeriğini, eğitim durumlarını (oğrenme-oğretme sürecini) değerlendirme boyutlarını etkiler (Sönmez, 2012:38), eğitim çalışmalarını yönlendirir ve yol gösterir (Fidan ve Erden, 1993; akt:Kuzu 2015:36)

Kısaca eğitimin programının bütün öğelerini etkiler. Bir öğretmenin mesleğindeki profesyonelliği gereği eğitimin amaçlarını, hedeflerini, kazanımlarını, eğitimi etkileyen toplumsal değerleri ve bunların dayandığı tarihi ve felsefi dayanakları hakkında fikir sahibi olması gerekir.

Pedagojik Alan Bilgisi (PAB)

Shulman (1986) tarafından ortaya konulmuştur. Pedagojik alan bilgisi (PAB), herhangi bir alan konusunun öğretimi sırasında kullanılacak etkili öğretim yöntemleri ile ilgili bilgi anlamına gelmektedir (Yelken vd.,2013:5). PAB öğretmenin sahip olması gereken alan bilgisi (AB) ile pedagoji bilgisinin harmanlaması ile oluşan bilgilerdir. Shulman (1986; akt.:Baştürk veTaştepe, 2013:16) PAB'nin temelini şu maddeler üzerinden savunur:

- I. Konu ve kavramları en işlevsel gösterimini bilme,
- II. Konunun öğrenilmesinde kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı faktörleri bilme,
- III. Öğrencilerin kavram yanılgılarını bilme,
- IV. Kavramların anlaşılmasını sağlayacak benzetimler, örnekler ve açıklamaları bilme,
- V. Öğrencilerin yas ve bireysel farklılıklarını bilme.

Bütün bu maddeler öğretmenin kendi alan bilgisinin yanında bunu öğrencinin seviyesine indirgeyeceği pedagojik bir bilgiye sahip olmasının gerektiğini savunmaktadır. Teknolojinin, günümüzde bütün kurum ve sistemlerin etkilediği gibi, eğitimi de etkilemektedir. Mishra ve Koehler (2006), Shulman'ın öğretmenlerin sahip olması gerektiğini savunduğu alan bilgisi (AB) ve pedagojik bilgisinin (PB) yanında teknolojik bilgisine (TB) sahip olmasının gerekliliğini savunmuştur. Bu üç ana bileşenin kesişimi sonucu TPAB oluşmuştur. Ayrıca bu bileşenlerin ikişerli olarak kesişmesi sonucunda da değişik bilgi alanları oluşmuştur. PB ile AB'nin kesişimi ile Shulman tarafında 1986'da ortaya konulan "Pedagojik Alan Bilgisi (PAB)", PB ile TB'nin kesişmesi ile "Teknolojik Pedagojik Bilgi (TPB)", AB ile TB'nin kesişmesi sonucunda ise "Teknolojik Alan Bilgisi (TAB)" oluşmaktadır. Teknolojik Bilgi (TB): Koehler ve Mishra (2008:15) teknolojik bilgiyi (TB), öğretmenlerin gerekli olan teknolojik araç-gereçleri kullanarak öğrenme öğretme sürecinde görevlerini yerine getirmek için sahip olunmaları gereken bilgi olarak

tanımlanır. Başka bir deyişle, bir öğretmenin günlük yaşamda hem ihtiyaçlarını giderebilecek hem de mesleğini icra edebilecek kadar teknoloji okuryazarı olmasıdır.

2.2.4.1. Teknolojik Alan Bilgisi (TAB)

Teknolojik alan bilgisi, karşılıklı olarak birbiriyle bağlantılı içerik ve teknolojiye nasıl yaklaşılacağı hakkındaki bilgidir. Teknoloji birkaç çeşit olası sunumu kısıtlar ve en yeni teknoloji, daha çok çeşitli sunumlar ve bu sunumlara karşı daha çok esneklik sağlar. Öğretmenlerin sadece hangi konuyu öğrettiklerini değil konuyu ne şekilde teknolojiyi uygulayarak değiştirebileceğini bilmesi gerekir (Koehler ve Mishra, 2008:16; Mishra & Kohler, 2006;akt:Kuzu,2015:35). TAB, öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde işlenecek konunun kazanımlarına uygun teknolojik materyali seçebilecek bilgiye sahip olma durumudur. Bir başka ifade ile TAB teknoloji bilgisi ile alan bilgisinin yoğrulmasıdır.

2.2.4.2. Teknolojik Pedagojik Bilgisi (TPB)

Teknolojik pedagojik bilgisi, değişik teknoloji imkânlarının eğitim ve öğrenme ortamlarında kullanıldığı diğer taraftan özellikle teknolojinin kullanılmasının sonucu eğitimi nasıl değiştirdiğini bilmek gibi bileşenlerden oluşan varlığın bilgisidir. Bu, birçok aracın belirli bir hedef uygun oluşuna göre bir aracı seçme becerisi aracı yararlılığına göre kullanma stratejileri pedagojik bilgi stratejileri ve bu beceriyi teknolojinin kullanımında uygulama stratejileri için vardır. Bu sınıf kayıtlarının tutulması katılımı not vermek için araçlar hakkında bilgi, web araştırmaları olarak konuşma odaları gibi jenerik teknoloji bilgileri içerir (Koehler ve Mishra, 2008:16; Mishra & Kohler, 2006). Kısaca öğretmenin sahip olduğu pedagojik bilgisine uygun teknolojik araç-gereci seçebilme durumudur. Öğretmenlerden beklenen pedagojik bilgisi ile teknolojik bilgisini bütünleştirebilmesi, harmanlaştırılmasıdır.

2.2.4.3. Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB)

Teknolojik pedagojik alan bilgisi, gelişen teknoloji ile birlikte eğitimde teknoloji kullanımının kaçınılmaz hale gelmesi nedeniyle pedagojik

alan bilgisine teknoloji boyutunun eklenmesi ile ortaya çıkmıştır. TPAB'ı daha iyi kavrayabilmek için öncelikle PAB'ı kavramak gerekmektedir.

Shulman(1986) öğretmenlerin sahip olmaları gereken bilgileri; konu alan bilgisi, öğretim programı bilgisi ve pedagojik alan bilgisi olarak 3 boyutta şeklinde tanımlar.Aşağıdaki gibi de ifade eder:

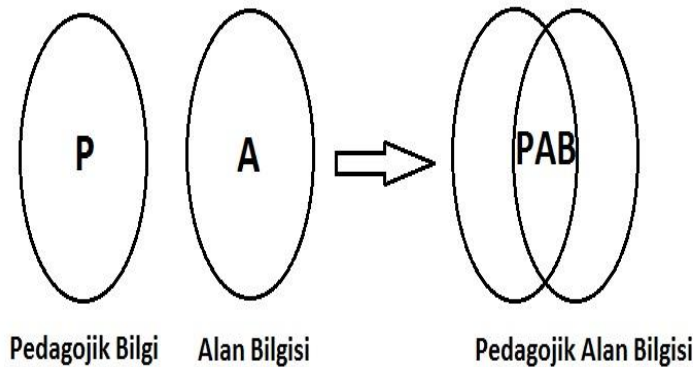
“...pedagojik alan bilgisi, konu alan bilgisinin daha çok öğretilebilirlik ile ilgili yönlerini içeren, konu alan bilgisinin özel bir formudur. Pedagojik alan bilgisinin alt boyutları, bir konu alanındaki fikirlerin en faydalı gösterim şekillerini, en güçlü analogilerini, örneklerini, açıklamalarını ve gösteri deneylerini içermektedir. Başka bir deyişle, başkaları için daha anlaşılır olması amacıyla konu içeriğini gösterme ve formüle etme yollarıdır. Pedagojik alan bilgisi, ayrıca, neyin belirli konuların öğrenimini kolay ya da zor hale getirdiğini anlamayı, yani farklı yaş ve farklı yaşantılara sahip öğrencilerin öğretilen konu ve derslerde öğrenme ortamına gelirken getirmiş oldukları ön kavramaları ve görüşleri içermektedir”.

Shulman'ın bu tanımına göre, PAB bir konuya yönelik öğrenci anlamalarını ve o konunun nasıl öğretileceğine dair öğretim stratejilerini bilmeyi içerir. Bu iki bilgi türünü (Pedagojik ve Alan) Shulman PAB'ın bileşenleri olarak kabul eder ve PAB'ı konu uzmanını örneğin bir kimyacıyı eğitimciden örneğin bir kimya öğretmeninden ayıran bilgi türü olarak tanımlar.

Bir başka tanımında Shulman(1987:8) Pedagojik Alan Bilgisini:

“pedagojik alan bilgisi belirli konuların, problemlerin ya da sonuçların nasıl organize edildiğine, nasıl temsil edildiğine, öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerine nasıl adapte edildiğine ve öğretim için nasıl sunulduğuna dair bilginin, içerik ve pedagoji birleşimini temsil etmektedir.”

şeklinde tanımlamıştır. (Niess akt:Uğurlu, 2009:19)

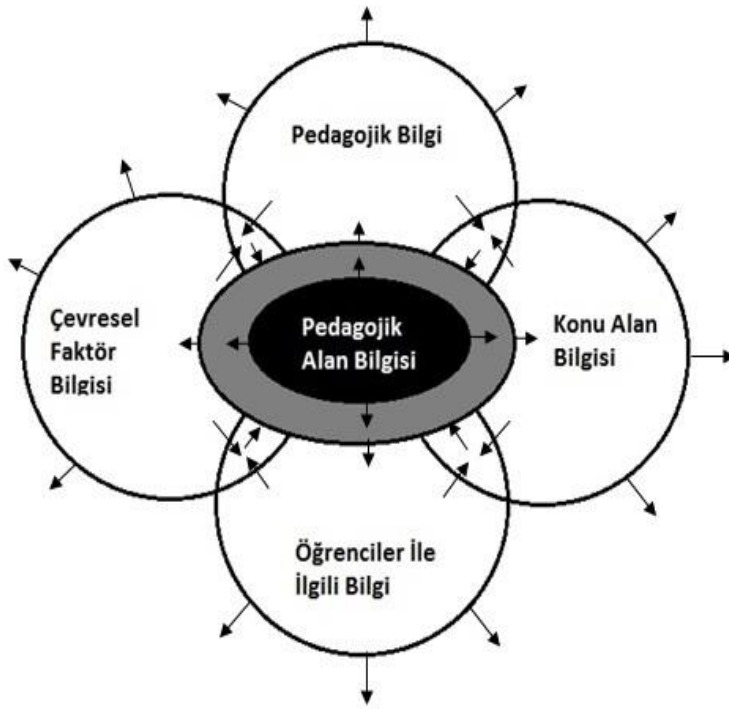

Şekil 2.3. Pedagojik Alan Bilgisi Modeli

Öğretmenler sahip oldukları alanları ile ilgili bilgiyi öğrencilere öğretebilmek için en iyi şekilde organize edebilmelidir. Cochran, King and DeRuiter (1993:5)' e göre;

“Öğretmenler; biyologlardan, tarihçilerden, yazarlardan veya eğitim araştırmacılarından ilgili alana ait bilginin niteliği veya niceliği açısından değil, bu bilginin nasıl organize edilmesi ve kullanılması gerektiği açısından farklıdır. Örneğin tecrübeli bir fen bilgisi öğretmeni sahip olduğu konu alan bilgisini, öğrencilerinin fen kavramlarını anlamalarında yardımcı olmak amacıyla öğretimsel bir açıdan yapılandırırken, bir bilim insanı aynı bilgiyi araştırma sahasında yeni bir bilgiyi oluşturmak amacıyla bir araştırmacı bakış açısından yapılandırır.”

Cochran vd (1993) yapılandırmacı yaklaşımı temel alarak PAB kavramını bilginin sürekli değişip geliştiği dinamik yapısını göz önüne alarak “Pedagojik Alan Bilme (PABilme)” olarak adlandırmışlardır. PABilmeye sahip öğretmenler, buldukları öğrenme ortamının da özelliklerini dikkate alıp kendi alan bilgilerini konuya özgün öğretim yolları geliştirip öğrenciler üzerinde anlamlı ve kalıcı öğrenmesini sağlayan öğretmenlerdir. Bu model ayrıca öğretmenlerin çevresel faktörler bilgisine de sahip olmalarını gerektirir. Çevresel faktörler bilgisi öğrenme ortamının içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve fiziksel şartlardır. Cochran v.d'nin PABilme modeli Şekil 2.3 de verilmiştir.

Şekil 2.4. PABilme Modeli (Cochran ve diğerleri, 1993)

2.3. ÖĞRETMENLİK VE PROFESYONELLEŞME

Englund (1996:75; Evans, 2008; akt:Bayhan,2011:27) “öğretmenliğin bir meslek olması” konusuyla ilgili kavramsal netliğin ve fikir birliğinin bulunmamasına dikkat çekmekte ve profesyonelleşmeyi, öğretmenlik mesleğinin statüsü ve otoritesiyle ilgili sosyolojik bir proje olarak görmektedir. Profesyonelleşme öğretmenlikte birçok faktörün bir araya gelmesi ve ortak yönde hareketin sağladığı süreç sonunda elde edilir. Profesyonelleşme, daha büyük bir profesyonelliğe işaret ederek, öğretmenin rolünün içeriğinde ve uzantılarındaki değişimlere vurgu yapmaktadır. Öğretmenliğin, liderlik rolleri üstlenmesi ile, iş arkadaşlarıyla ortaklığıyla, ortak karar verme süreci ve alanlarındaki uzmanlıklarıyla daha donanımlı bir hale geleceği görülmektedir (Hargreaves, 1994, ve Addie, 2005; akt:Bayhan,2011:27).

Helsby,1995, Profesyonelleşme kavramının öğretmenlik mesleğinde kullanıldığı zaman iki farklı anlam yüklendiğinden bahseder. Bunlardan ilki; profesyonellerin yaptıkları, dışa dönük davranışları, kuralları ve standartların kalitesini gösterir. İkinci olarak Profesyonellerin statüsü ve saygınlığı ile ilgilidir.

Öğretmen saygınlık ister ve statü, mesleki ödüllerin meslekteki profesyonelliğini etkiler. İkinci anlam da yineleme olarak mevki ve durumunda iyileşme önemlidir (Bayhan,2011:27-30). Ancak profesyonelleşmenin güncel durumları tartışma arz eder.

Bayhan (2011) yaptığı bir çalışmada Hoyle (1975)'in ifadelerine şu şekilde yer vermektedir:

“Öğretmenliğin bir mesleğin geleneksel kriterlerini karşılayıp karşılayamadığıyla ilgili şüphe duyulması ve yıllar içerisinde yaşanan gelişmeleri şu şekilde açıklamaktadır:

- Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim süreleri artmıştır.
- Herkesin üniversite derecesine sahip olduğu bir mesleğe doğru istikrarlı bir yöneliş vardır.
- Bütün öğretmenlerin eğitilmesi ile ilgili gereklilik aşamalı olarak genişletilmiştir.
- İlk eğitimin akademik içeriği özellikle eğitimde lisans derecesinin ortaya çıkışıyla arttırılmıştır.
- Eğitimle ilgili çalışmalarda dersler akademik olarak temel disiplinlere dayandırılmaktadır.
- Eğitimle ilgili çalışmalar giderek artmakta olan araştırma ve burslarla desteklenmektedir.

Bu gelişmeler öğretmenlerin, hizmet öncesinde aldıkları eğitimlerle mesleğe daha profesyonel olarak hazırlandığı ve eğitim teorisine sahip profesyoneller olarak yetiştirildiği anlamına gelmektedir. Bu açıklamaları yaparken Hoyle bu gelişmelerin öğretmenlerin statülerini geliştirme ve yeterliklerini ilerletme konusundaki etkilerinin belirsizliğine de dikkat çekmektedir. Bunun nedenini ise yeterli kanıtın olmayışı ile açıklanmaktadır.

Ancak İslam coğrafyasına bakıldığında diğer toplumlara benzer şekilde öğretmenlik mesleğinin Tanrı mesleği olarak sayıldığı görülebilmektedir. Öğretmene saygı herkese saygı olarak adlandırılmakta ve değeri tartışılmaz bir anlam taşımaktadır (Sönmez,2004:37).Yakın Tarihte Batıda(Avrupa ve Amerika) öğretmenliğin bir meslek halini aldığı görülmektedir. Bu sayede öğretmen yetiştirme modelleri geliştirilmiş, eğitim düzeyleri yükseltilmiş ve yasalarla desteklendiği görülmektedir (Sönmez,2004:39).

2.3.1. Öğretmenin Profesyonelliği

Profesyonellik için temel kavram başarılı mesleki gelişim politika ve stratejilerinin varlığıdır Day'e (1997; akt.: Al-Hımai, 2007) göre politikalar ve stratejiler üç unsura bağlıdır: a) teşvik ve destek (politik, sosyal, ekonomik ve örgütsel tanınma ve destek olmadığı sürece öğretmenlerin kendine güveni tehlikededir) gibi olumlu ödüller yoluyla kendine güven, b) öğretme becerileri yeterli değildir ve bireysel ve kolektif bir vizyon geliştirebilmek için öğretmenlerin kariyerleri süresince profesyonellik çabasında olmaları gerekmektedir ve c) öğretmenlerin öğrenme konusunda uzman olmaları için mesleki gelişimlerini sürekli kılmaları gerekmektedir.

Profesyonellikte gelişme kısmen, sürekli öğrenme sürecinde entelektüel gelişimi beslemek için motivasyona bağlıdır. Üniversite eğitimi süresince profesyonelliğin gelişimi, profesyonel bilginin beslenmesi, kabul edilir kalite standartlarının gelişimi ve uzman bilgi temeli oluşturmak için örnek alınması gereken bir yol olarak görülebilir. Çünkü üniversiteler yüzyıllardır bilginin öncüleri olmuşlardır. Bir üniversitenin diploması, birçok insan için bilgi başarısının en yüksek seviyesini temsil eder. Güncel ve gelecek uygun yetenekler ve bilgili işgücü taleplerini karşılamak için üniversiteler ve sanayi kuruluşları arasında profesyonel gelişim eğitiminde işbirliğinin devamlılığı hayati önem taşımaktadır. Bu sayede profesyonelliğin mesleğe uygulanmasına katkıda bulunmaktadır (Breen, 2001). Türk Eğitim Tarihinde de aynı bakış açısının olduğu görülmektedir. Akyüz (2009) İbn-i Sina'nın eğitimin ve öğretmenliğin bir uzmanlık alanı olduğu ve herkesin eğitimci olamayacağı görüşüne sahip olduğunu bildirmiştir. İbn-i Sina'ya göre; öğretmen, çocukların bireysel farklılıklarını göz önünde tutmalıdır. Darülmuallimin Müdürlüğü yapmış Satı Bey, eğitimin yenilenmesi konusunda konferanslar vermiş ve vermiştir. Eski öğretmenler için ise hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlemiştir. Taşradaki öğretmenlerin mutlaka İstanbul'a çağrılarak eğitilmelerine gerek bulunmadığını söylemiş ve bunun için de gezici hizmet içi eğitim veren gruplar oluşturulmasını önermiştir (Akyüz, 2009).

Milli Eğitim Temel Kanunu, öğretmenlik mesleğini; genel kültür, branş eğitimi ve pedagojik formasyon ile bir bütün olarak uzmanlık mesleği şeklinde tanımlamıştır.(MEGSB, 1988:16). Bakanlık ise öğretmenden bekleneni

profesyonelce sergilemesini istemektedir. (Bağcı ve Simsek, 2000). Bayrak'ın (1999) da belirttiği gibi öğretmenlik devamlı gelişme halinde olması gereken, alan bilgisi, öğretme becerisi, genel kültür ve evrensel olarak kesintisiz beslenmesi gerekli olan çok özel bir ihtisas mesleğidir. Öğrencilere göre profesyonel öğretmenlik mesleğinin özellikleri şu şekildedir: Öğrencileriyle dost ve iş birliği içinde olan, çalışan, alan bilgisi tam, öğrencisinin ihtiyacını anlayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arası bireysel farklılıkları ayır edebilen çeşitli yöntem ve metotları kullanabilendir (Çetin,2001). Öğretmenler, gerekli bilginin kazanılmasını kolaylaştıran, gerekli ortamları hazırlayan bir rol benimsemek durumundadır. Bunu en iyi biçimde yapabilmek için de öğretmenin çağı yakalamış, gelişme ve yeniliklere açık, kendini devamlı yenileyen bir yapıda olması gerekmektedir. Öğretmenlerin çağın gereksinimlerini benimsemesi ve başarılı olması Eğitim sistemimizin de başarılı olmasına etki edecektir. Gültekin'e (2002) göre, Eğitim sisteminin başarısı da temelde, sistemi işletecek ve onu başarıya götürecektir olan öğretmenin niteliklerine de bağlıdır. Bu durum, öğretimin çeşitli basamaklarında görev yapacak öğretmenlerin nitelikleri üzerinde dikkatle ve önemle durulmasını gerektirmektedir. Çünkü öğretmenin niteliği eğitimin niteliğini olumlu ya da olumsuz biçimde etkilemektedir. Garmston'a (1998, akt. Gönen ve Kocakaya, 2005) göre, profesyonel bir öğretmen kimliğine sahip olmanın nitelikleri aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

- ✓ Güçlü bir alan bilgisine sahip olmak,
- ✓ Öğretim yöntemlerini iyi bilmek, hangi öğretim metodunun hangi konuların işlenmesinde daha etkili olacağına karar vermek, çocuk gelişimi ve öğrenme teorileri hakkında bilgi ve anlayış sahibi olmak, sınıftaki öğrencilerin öğrenme tipleri konusunda duyarlı davranmak,
- ✓ Kendisinin zayıf ve kuvvetli olduğu noktalar, normlar ve değer yargıları konusunda iyi bir anlayışa sahip olmak,
- ✓ Okuldaki meslektaşları ile sağlıklı bir iletişim ve etkileşimde bulunmak.

Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre bu mesleği seçecek insanların, mesleğin gereği itam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliliklere sahip olması gerekir (Şisman ve Acat, 2003). Diğer yandan, öğretmenliğin meslekleşmesi ve tam bir uzmanlık mesleği haline gelebilmesi gerekir (Uygun, 2007):

- Öğretmenlik mesleği için alanla ilgili uzun süreli bir uzmanlık eğitimi verilmelidir.
- Meslek üyelerine, hizmetin verilisi ile ilgili geniş bir özerklik verilmelidir.
- Öğretmenliğin etik kuralları belirlenmelidir.
- Kendi kendini yöneten, etkili bir öğretmen meslek örgütü bulunmalıdır.
- Öğretmenliğe giriş denetimi olmalı ve bu mesleğin alanı açık bir şekilde tanımlanmalıdır.

Profesyonel anlamda kendini geliştiren öğretmen, toplumun ve eğitim kurumlarının hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmek için şartları en iyi şekilde değerlendirebilen, mükemmelle ulaşma konusunda sürekli çalışan, bu yolda yaratıcılığını kullanarak esneklik gösterebilen bir kişi olmalıdır (Yetim ve Göktaş, 2004). Mesleki yeteneklerinin ön plana çıkıp çıkmadığını anlamak için yani öğretmenin, iyi veya nitelikli öğretmen olarak değerlendirilebilmesi için şu özelliklere sahip olması gerekir (Ersöz, 2005;akt:Kaya;2011):

- Mesleki eleştiri ve önerileri olgunlukla karşılayıp değerlendirebilmeli ve uygun önerilerden yararlanabilmelidir.
- Meslektaşlarıyla ilgili kişi ve kurumlarla karşılıklı iyi ilişkileri bulunmalıdır.
- Sürekli bir gelişme sağlamalı ve öğretmenlik rolünü sorumlulukla üstlenebilmelidir.
- Okuldaki ve okul dışındaki mesleki eğitim konularını izleyip katılmalı ve meslektaşlarını bilgilendirebilmelidir.
- Kişisel ve mesleki yaşamında okul personeline, meslektaşlarına ve öğrencilere iyi örnek olma konusunda duyarlı ve sorumluluk bilinci ile uyumlu davranışlar gösterebilmelidir.
- İyi bir gözlemci ve uygulayıcıdır.
- Öğretmenlik mesleğinden gurur duymalı, arkadaşlarını bu mesleğe çekmeye çalışmalıdır.
- Öğrencilere ve eğitime katkıda bulunmaya çaba gösterebilmelidir.

Sonuç olarak; iyi, entelektüel, nitelikli ve başarılı bir öğretmen yetiştirilmesi kadar; öğretmenlerin bu özelliklerini yaşam boyu muhafaza etmek için de sürekli mesleki gelişime ve statülerini, özerkliklerini, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri

sağlayacak şekilde desteklenmelerine ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyacın hem bireysel hem de kurumsal olarak giderilmesi gereklidir. Mesleki alandaki yeteneklerin geliştirilmesi ve mesleki niteliklerin artırılması, öğretim sürecinde aksayan kısımların tekrar düzenlenmesi gerekmektedir. Bu şekilde öğretmenlerin profesyonelleşmesi gerçekleşebilir.

2.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.4.1. Alanda Yapılan Yurt Dışı Çalışmalar

Singapur'da, Kok-Aun Toh, Cheong-Hong Diong, Hong-Kwen Boo (1996) tarafından “Öğretmen Profesyonelliğinin Belirleyicileri” adlı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, Singapur'daki 11 farklı okuldan, 338 lise öğretmeni ile akademik nitelikler, profesyonel eğitim, öğretim deneyimi ve profesyonel gelişimin öğretmen profesyonelliğini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma için iki anket geliştirilmiştir. Bunlardan birisi profesyonel gelişim anketi (PDI) diğeri ise öğretmen profesyonelliği anketidir (TPI). Pilot uygulama öncesinde uzmanlar tarafından geçerlik ve güvenirlik bakımından iki anket de test edilmiştir. Öğretmen profesyonelliği anketinde 31 madde bulunmaktadır. Bunlardan 16'sı öğretim becerisini, 15'i öğretimsel bağlılığı ölçmektedir. Profesyonel gelişim anketi ise iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların deneyim, akademik ve profesyonel nitelikleri gibi geçmiş bilgilerini, 14 maddeden oluşan Likert türündeki ikinci anket kısmı ise profesyonel gelişimi ölçmektedir. Profesyonel nitelikler öğretmenlerin profesyonelliğine olumlu yönde katkı da bulunmaktadır. Profesyonel gelişim aktiviteleri ile öğretmen profesyonelliği arasında anlamlı bir ilişki beklenmektedir. Araştırmada mesleğe yeni girenlerle mesleğinde 30. yılını çalışan farklı kıdeme sahip katılımcıların yer aldığı yedi farklı grup oluşturulmuştur. Bu gruplarda öğretmen profesyonelliği bakımından farklılıklar görülmemiştir. Öğretimsel deneyim ile öğretmen profesyonelliğinin alt birimleri olan öğretimsel yeterlilik ve öğretimsel bağlılık bakımından da bu gruplar arasında fark görülmemiştir.

Ryan ve Kokol'a (1990) göre benzer pozisyonda olan daha yaşlı olan öğretmen grubu okula karşı sorumluluk hissedebilir bu yüzden gelişimsel bakış sürecinde daha deneyimli öğretmenlerin görüşleri ve ihtiyaçları göz önünde

bulundurulabilir. Feiman ve Floden'e (1981) göre öğretmenlerin gelişen profesyonel yaşam evrelerini daha iyi anlayabilmek öğretmenlerin sınıftaki performanslarını güçlendirebilir. Deneyimli öğretmenlere deneyimlerine rağmen mesleğe yeni başlayan öğretmenlere mentor olma fırsatı verilmemiş ve onlarla pratik uygulama deneyimlerini paylaşmaya davet edilmemişlerdir (Harrington, 1987). Mentor olarak görev yapmaları veya deneyimlerini paylaşmaları meslekte profesyonel gelişimleri için bir fırsat olabilir. Böylelikle mesleklerine bağlılık ve mesleki yeterlilik açısından daha profesyonel olabilirler. Araştırma sonuçlarına göre akademik nitelikler ve öğretim deneyimi öğretmen profesyonelliği ile ilgili çıkmamıştır. Bunun yanı sıra profesyonel gelişim değişkeni ise öğretmen profesyonelliğine yardımcı önemli bir faktör olarak belirlenmiştir. Yüksek düzeyde profesyonel eğitim yüksek derecede öğretmen profesyonelliğini gerektirmektedir. Akademik nitelikler gibi iç kaynaklı değişkenler öğretmenler mesleğe girdiğinde onun doğasından ayrılmaz; dış kaynaklı değişkenler uygulama sırasında elde edilir ki bu mesleğe girdiğinden emekliliğe kadar devam eden bir süreci kapsar. Çalışılan dış kaynaklı değişkenler; profesyonel nitelikler, öğretim deneyimi ve profesyonel gelişimdir. Bu çalışma sonuçları öğretmen profesyonelliğini gerçekleştirme ve anlamayı tanımlama konusunda bir belirleyici olarak profesyonel gelişimin önemini vurgulamaktadır.

Malezya Mara Teknoloji Üniversitesinden Fauziah Noordin ve diğerleri ve Eğitim Bakanlığı tarafından Zabani Daurus tarafından öğretmen profesyonelliği ve iş memnuniyeti üzerine bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın tek amacı öğretmen profesyonelliği ile öğretmenlerin iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda üç tane araştırma sorusu oluşturulmuştur.

- i) Öğretmenlerin profesyonellik seviyesi nedir?
- ii) Öğretmenlerin iş tatmin seviyesi nedir?
- iii) Öğretmenlerin iş tatmini ile profesyonellikleri arasındaki ilişki nedir?

Araştırma bireysel olarak yönetilen anketlerle alan araştırması şeklinde ve ilköğretim okulu öğretmenlerine uygulanmıştır. Malezya yarımadasından seçilen 340 okuldan 3400 öğretmene anket dağıtılmıştır. Profesyonelliği ve iş tatminini ölçmek için Schools and Staffing Survey- Okul ve Kadrolu Personel araştırmasındaki (SASS) (NCES, 1977) sonuçlar SPSS paket programında analiz edilmiştir. Araştırmaya 3037 öğretmen katılmıştır. Katılım grubunun yaş ortalaması 31-44 (% 62.4) sonra 31 yaşından küçük ve 44 yaşından büyük olan grup (% 18.8) oranındadır. Katılımcıların

% 90.2'si evlidir. Katılımcıların %93.9'u disiplin politikasının kurulumunda yer almış ve % 92.5'i öğretmenlerin okul gelişim içeriğini belirlemiştir. Araştırma ders kitabı seçimi, içerik belirleme ve öğrenci değerlendirme gibi konularda öğretmenlerin öğretimleriyle ilgili meselelerde yetkiye sahip olduklarını göstermektedir. Araştırma bulguları şöyledir; katılımcıların ılımlı profesyonellik ve iş tatmini seviyesi düşüktür. İş tatmini iş ortamıyla yakından ilişkilidir. Bu araştırma NCES'nin (1977) öğretmenlerin profesyonelliği ile ilgili teorik görüşlerinin deneysel doğrulamasını sağlamıştır. Okul yöneticilerine, politika yapıcılara ve Eğitim Bakanlıklarına, çalışanların profesyonellik seviyesini geliştirme, onları yönetme ve onların davranış ve tutumlarındaki farklılıkları anlama konusunda onlara yol gösterici olmuştur. Araştırma bulguları profesyonellik seviyesinin düşük ve kabul edilir otoritelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şunlar önerilmektedir; öğretmen profesyonelliği ve iş tatmini ile ilgili, aile katılımı ve okul toplumu ile ilgili rolleri arasındaki ilişkilere, bu faktörlerin öğretmen profesyonelliğini ve okul performansını etkileyecek iş tatminine nasıl yardımcı olacağını ortaya koyacak çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmen profesyonelliği öğretmenin statüsünün, kıdeminin ve çalışma koşullarının yükselmesidir. Öğretmen profesyonelliği, eğitim liderlerinden ortaya çıkmalı ve eğitim bürokrasisinin seviyeleriyle değerlendirilmeli ve yansıtılmalıdır.

Choy vd., (2006) tarafından öğretmenlerin profesyonel gelişimi üzerine yaptığı çalışmada; İlçeler, okullar, okul müdürlükleri ve öğretmenlere anketler uygulanmıştır. Bir yıl süre zarfında 10 öğretmenden 9'u seminerlere, konferanslara veya çok sayıda eğitimsel, araştırmacı ve politik gruplar tarafından belirlenen daha yenilikçi profesyonel etkinlik programlarına katılmıştır. İçerik bakımından öğretmenlerin yarısı ya da daha fazlası bilgisayar kullanma ve kendi alanı ile ilgili alakalı yenilikçi profesyonel gelişim etkinliklerine katılmıştır. Bu etkinliklerin çoğu bir gün ya da daha az sürmüştür. Öğretmenlerden profesyonel gelişim önceliklerini belirtmeleri istendiğinde, öğretmenler daha çok kendi ana dallarını, bilgisayar kullanımını ve öğrettikleri konularla tutarlı seçenekleri işaretlemişlerdir. Öğretmenlerin yarısından fazlası profesyonel gelişim etkinliklerini "çok faydalı" olarak değerlendirmişlerdir.

2.4.2. Alanda Yapılan Yurt İçi Çalışmalar

Karasu (1999) tarafından yapılan “Kamu Hizmetlerinin Örgütlenmesinde Yeni Yaklaşımlar ve Profesyonelleşme Olgusu” adlı yüksek lisans çalışması daha sonra “Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi” adı ile 2001 yılında yayınlanmış çalışması profesyonelleşme ve meslek konusunda kapsamlı bir literatür olma özelliği açısından önemlidir.

Azar ve Çepni (1999) tarafından yapılan “Fizik Öğretmenlerinin Kullandıkları Öğretim Etkinliklerinin Mesleki Deneyime Göre Değişimi” adlı çalışmada fizik öğretmenlerinin profesyonel gelişimlerinin yıllara bağlı nasıl bir değişim ve gelişme gösterdiği ve buna paralel olarak kullandıkları etkinliklerdeki değişiminin nasıl olduğu bu araştırma ile ortaya konulmuştur. Veriler, mülakat ve gözlem formları kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin kullandıkları aktivite sayısının ve her aktiviteye ayırdığı zamanın, tecrübeye göre anlamlı bir değişim ve gelişim gösterdiği belirlenmiştir. Sonuçta, öğretmenlerdeki aktivite zenginliğinin artırılması için bir dizi öneriler sunulmuştur.

Guskey’e(1996) göre; sadece profesyonel gelişime zaman ayırmak eğitimcilerin etkinliğini artmasını garanti etmemektedir. Asıl amaçlanmak istenen profesyonel gelişime ayrılan süre değil bu zamanını nasıl kullanılacağıdır. Okul kültürlerinde ve eğitimcilerin profesyonel gelişimlerinde bakış açılarının derinlemesine değişiklikler ve iyileştirmeler yapılmalıdır. Bunun için zamanın iyi kullanılması gerekmektedir. Değişik efsaneler ve bir sürü yanıltıcı anlaşılmazlık olduğu sürece bunu yapmak o kadar da kolay olmayacaktır. Fakat öğrenme ve öğrenenler üzerine yoğunlaşp kişisel analizleri titizlikle yaparsak, yeni fikirler ve oluşumlar üzerine çalışmalar yapıp bu süreci sürekli değerlendirme altında tutarsak iyileştirmelerin gerçekleşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi (2001) tarafından öğretmenlerin değişimlerine yönelik 1998 ve 2000 yıllarında iki anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada 1998’den itibaren öğretmenlerin değişim ölçümleri gözden geçirilmiştir. Öğretmen kalitesinin bazı göstergelerinin tekrar ettiği bulgusuna ulaşılmıştır:

(1)öğretmen eğitimine, (2) öğretmeye dayalı işbirlikçi etkinliklerde ve resmi profesyonel gelişimde öğretmen katılımına ve (3) çeşitli sınıf ihtiyaçları için öğretmenlerin duyguları ve hazır bulunuşluklarına bir bakış açısı sağlamaktadır.

Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan araştırmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretim yılı başında, içinde ve sonunda yapmış oldukları mesleki çalışmaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır ve bu amaç doğrultusunda sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından bazıları şu şekildedir: (1) Öğretim yılı başında okullarda ders araç ve gereçleri eksikliklerinin giderilmesini; öğretmenler “Kısmen”, okul yöneticileri “Çok” düzeyinde olacak şekilde belirtmiştir. (2) Öğretmenler, meslekleriyle ilgili yayınları “Kısmen” takip etmektedirler. Öğretmen ve okul yöneticileri, öğretmenlerin meslekî yayınlara ulaşma ve bunlardan yararlanmayı “Kısmen” düzeyinde görmektedirler. (3) Öğretmenler başarılı çalışmalarının okul yönetimi tarafından sözlü veya yazılı olarak ödüllendirilmesini “Kısmen” düzeyinde görürken, okul yöneticileri “Oldukça” düzeyinde görmektedirler. (4) Öğretmen ve okul yöneticileri, okulun fiziki yapısının, öğretmenlerin yaratıcı görüş ve önerilerini uygulamaya “Kısmen” yeterli olduğu şeklinde belirtmiştir. (MEB, 2006b)

Gül’ün (2007) “Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Katkılarının Belirlenmesi” adlı araştırmasının amacı, okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkılarını belirlemektir. Veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Anketten okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olumlu veya olumsuz katkılarının düzeyini belirlemeye çalışılmıştır. Okul müdürlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde hangi alanlarda, nasıl olumlu katkılarda bulunabilecekleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Okul yöneticileri öğretmenleri geliştirmek için ödüllendirmeyi çok iyi bir şekilde kullanmalıdır. Ödüllendirme yapılırken çok dikkatli olunmalı, ödüllendirmenin öğretmenler üzerinde olumlu havasından yararlanılarak öğretmenlerin mesleki gelişimleri sağlanmanın gerekliliği ortaya koymaktadır.

Çiftçi (2008a) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1960-2006 yılları arasında, müzik öğretmenlerine yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim programlarını araştırmıştır. Bu programların, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını karşılama açısından nicelik ve nitelik yönüyle ne derece yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak; incelenen dokümanların belirli boyutlarını tespit etmeye yönelik “Kontrol listesi”, öğretim elemanlarının görüşlerini almaya yönelik “Yarı yapılandırılmış görüşme formu”, müzik öğretmenlerinin

hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik anket formu kullanılmıştır. Araştırmada; farklı veri kaynaklarından elde edilen bulgular kendi içlerinde ve birbiriyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Bulgular; Türkiye’de müzik öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimin nicelik ve nitelik açısından yetersiz olduğunu göstermiştir. Öğretmenlerin; alan, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür konularına ilişkin belirttikleri hizmet içi eğitim ihtiyaçları genel olarak orta düzeyde yoğunlaşmış ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında, mesleki deneyim, hizmet içi eğitime katılma durumu, öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde sürekliliğinin sağlanması için hizmet içi eğitimde yeni yapılanmalara gidilmesi önerilmiştir.

Emre (2009) tarafından yüksek lisans tezi olarak, “Türkiye’de Gazetecilerde Profesyonellik Düzeyinin Belirlenmesi” adlı çalışmada, Türkiye’deki gazetecilerin profesyonelleşme düzeylerine yönelik algıların belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırma, Türkiye genelinde 294 gazeteciyle anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, gazetecilerin profesyonellik düzeylerinin genel olarak düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, gazetecilerin en çok mesleki örgütlenme ve etik kurallara uyma ile mesleki özerklik konusunda sorunları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kahriman (2010) yılında yapmış olduğu araştırmanın amacı, yetişkin eğitimcilerin meslekleri ve yetişkin eğitiminin profesyonelleşmesi ile ilgili düşüncelerini, yetişkin eğitimci olmanın yollarını, zorluklarını, iyi yanlarını, önemini; yetişkin eğitimci olmak için gereken bilgi, eğitim, beceri ve tecrübeleri; yetişkin eğitimcilerin rol, sorumluluk, kaygı ve statülerini sorgulayarak araştırmaktır. Bu araştırma için, nitel bir araştırma yöntemi kullanılmış ve İstanbul'daki sekiz Halk Eğitim Merkezi'nde çalışan on sekiz yetişkin eğitimciye yarı yapılandırılmış görüşmeler uygulanmıştır. Veri analizi olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi sırasında yetişkin eğitimci olmak, yetişkin eğitimci olmanın kapsamı ve yetişkin eğitiminin profesyonelleşmesi kapsamı olarak üç tema ortaya çıkmıştır. Verilerin analizi sonucunda yetişkin eğitimcilerin çoğunlukla yetişkin eğitimi alanındaki çalışmalarına bilerek ve isteyerek başlamadıkları ve yaşadıkları bazı zorluklara rağmen mesleklerinde mutlu oldukları ve mesleklerinin onlar için önemli olduğu görülmüştür. Yetişkin eğitimciler çoğunlukla mesleğe başlamadan önce

yetişkin eğitimiyle alakalı bir eğitim veya sertifika ve mesleğe devam ederken hizmet-içi eğitim almamışlardır ancak yetişkin eğitimciler için bir sertifikanın veya hizmet-içi eğitim, seminer veya staj tarzında bir eğitimin gerekliliğini ifade etmişlerdir. Yetişkin eğitimciler öğretme rollerinin dışında psikolojik destek sağlama, yönlendirme ve doğru davranış ve tavır kazandırma gibi ikincil rolleri olduğunu ileri sürmüşlerdir. Sorumlulukları açısından da bireylere ve topluma katkıda bulduklarını ifade etmişlerdir. Yetişkin eğitimciler çoğunlukla rol ve sorumluluklarının örgün eğitimcilerden farklı olduğunu belirtmişlerdir. Bulgular, yetişkin eğitimcilerin parasal duruma, sosyal güvenliğe ve çalışma koşullarına ilişkin kaygıları olduğunu göstermiştir. Yetişkin eğitimciler genellikle yetişkin eğitiminin bir meslek olarak kabul edilmediğini, Halk Eğitim Merkezleri'nin ve orada çalışan yetişkin eğitimcilerin toplum tarafından çok tanınmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, çoğu yetişkin eğitmen, yetişkin eğitimi alanında profesyonel organizasyonların ve sendikaların olmadığını belirtmiştir. Bulgulara dayanarak, yetişkin eğitimcilerin eğitimlerine, statülerine ve çalışma koşullarına ilişkin birçok önemli değişikliğin yapılması gerektiği ifade edilebilir.

Kurutkan (2010) tarafından, “Hekimlerin Profesyonelleşme Derecesi” adlı çalışma doktora tezi olarak yazılmış ve aynı yıl kitap olarak yayınlanmıştır. Hekimliğin meslek anlayışlarını ve meslek ideolojilerini odağına alan çalışmanın amacı, hekimlerin meslek sosyolojisi bağlamında incelenmesi ve hekimliğin ortaya çıkarılmasıdır. Profesyonelleşme anlayışı sekiz ana başlık altında incelenmiş ve çıkan bulgular Freidson modeline göre değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Araştırmada nicel ve nitel teknikler kullanılmıştır. Nicel araştırma, 122 kişi ile, nitel araştırma ise, 50 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sekiz ana başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar; mesleki bilgi, meslek birliği, mesleki etik, mesleki sosyalleşme, mesleki hakimiyet, profesyonizm, profesyonelleşme süreci ve mesleki kapalıdır. Araştırmada, hekimlerin profesyonelleşme derecesinin yetersiz olduğu ve profesyonelleşme derecesini arttırmak için sekiz ana başlıkta kurgulanması gereken üç anahtar uygulamaya ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayhan (2011) yılında yapmış olduğu “Öğretmenlerin Profesyonelliğinin İncelenmesi” adlı çalışmasının amacı öğretmenlerin profesyonelliğinin incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde, Türkiye’de öğretmenliğin profesyonelleşme durumunu, öğretmenlerin mevcut profesyonellik algılarını ve

öğretmenlerin profesyonelliğini etkileyen, buna katkı sağlayan faktörlerin ve profesyonellik aktörlerinin belirlenmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Araştırma verisi nicel ve nitel yöntemler kullanılarak ölçek-anket yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları ise şu şekildedir: Türkiye’de öğretmenlik mesleğinde profesyonelleşmenin yetersiz olduğu görülmektedir. Her ne kadar öğretmenlerin mesleki ve bireysel profesyonellik algılarının yüksek olduğu saptanmışsa da daha çok bu düzeyin sınıf ve öğrenci alanlarıyla sınırlı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular ayrıca mesleki profesyonellikte yer alan sorumluluk ve özerkliğin, bireysel profesyonelliği etkilediğini ve aynı zamanda özerkliğin öğretmen etkililiğinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Araştırmada demografik değişkenlere ilişkin elde edilen bulgular; 11-15 yıl deneyime sahip öğretmenlerin sosyo-ekonomik statüye ilişkin algılarının; rehberlik ve psikolojik danışma branşında olan öğretmenlerin, sorumluluk, özerklik, sosyo ekonomik statü ve etkililik algılarının; kadın öğretmenlerin mesleki yeterlik algılarının ve meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin etkililik algılarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırmada ayrıca öğretmenlerin profesyonelliğini etkileyen faktörlerin önem sırasına göre; öğretmenin kendisi, okul yöneticisi, yasa/yönetmelikler, öğretmen eğitimi, deneyim, ekonomik ve toplumsal statü ve meslektaşlar olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu ise profesyonelliğin, deneyim, eğitim, okulun yapısı, çevre ve meslektaşların etkisi ile bir süreçte geliştiğine ilişkindir. Görüşmeler sırasında katılımcılar tarafından profesyonelliğin gelişimine katkı olarak sırasıyla; öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri, profesyonel gelişim faaliyetleri, teknoloji kullanımı, öğretmenlerin başarı ve gelişimlerine dayalı kariyer basamaklarının oluşturulması gibi faktörlere değinilmiştir. Öğretmenlerin profesyonelliğinde etkili aktörler olarak ise; öğretmenlerin kendisi, okul yönetimi, bakanlık ve eğitim fakülteleri olduğu ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre nitel ve nicel araştırmanın ilgili kısımlarının birbirini destekler nitelikte olduğu ileri sürmektedir.

Kaya’nın (2011) yılında yapmış olduğu ‘‘Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Profesyonel Gelişimlerini Etkileyen Etkenlere Yönelik Görüşler’’ adlı çalışmanın amacı Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin profesyonel gelişimlerini etkileyen etkenlerin neler olduğunu ve Fen ve Teknoloji öğretmenleri ile okul yöneticilerinin

bu etkenlere yönelik görüşlerini tespit etmek olduğu ifade edilmektedir. Araştırmada hem nitel (yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi) hem de nicel (anket) araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında ise, öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslek olduğu ortaya çıkmış, hizmet öncesi eğitimle başlayan, hizmet içi eğitimle devam eden bir süreç olduğunu ileri sürülmektedir. Bu süreçte Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin profesyonel gelişimine “bireysel ve dış etkenler” etki etmektedir. Bu etkenler doğrultusunda öğretmenlerin profesyonel gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca hizmet içi eğitim programlarının da profesyonel gelişime katkısı bulunmaktadır. Ancak, hizmet içi eğitimin öğretmenlerin profesyonel gelişimine yeterince katkı sağlamasını engelleyen aksaklıkların giderilmesi gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinel (2014) yılında yaptığı “Profesyonelleşme Sürecinde Cinsiyetin Rolü: Akademisyen Hekimler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın amacı, cinsiyet ile profesyonelleşme olgusu arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. Üç aşamadan oluşan araştırma kapsamında ilk olarak, Marmara Bölgesi'nde 19 üniversiteye bağlı 20 tıp fakültesinin web sayfaları incelenerek bu fakültelerde görev yapmakta olan hekimlere ilişkin veriler toplanmıştır. Söz konusu veriler frekans analizi ve yüzde dağılımları kullanılmak sureti ile analiz edilmiştir. Kurutkan (2010) tarafından hazırlanmış olan ve katılımcıların tıp mesleğine ilişkin algılarını ölçmeyi hedefleyen 'profesyonelleşme ölçeği', 'demografik özellikler' ve 'meslek yaşamının araştırma kapsamında önem taşıyan çeşitli yönlerine ışık tutmayı hedefleyen 11 sorudan' oluşan standardize bir anket Marmara Bölgesi'ndeki tıp fakültelerinde görev yapan akademisyen hekimlere gönderilmiştir. Geri dönen anket sayısı 224'tür. Söz konusu anketlerden elde edilmiş veriler SPSS 19,0 istatistik paket programı ve frekans, yüzde dağılımları, güvenilirlik analizi, bağımsız örneklem t testi, one-way ANOVA, Scheffe ve k-kare testleri kullanılmak suretiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasında ise 24 hekimle yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Söz konusu mülakatlar içerik analizine tabi tutulmak suretiyle değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan analizler, kadın ve erkek hekimlerin uzmanlık alanları arasındaki dağılımının kadınların ve erkeklerin belli alanlarda yoğunlaştıkları bir yapı sergilediğini ortaya koymuştur. Araştırma kapsamında aynı zamanda demografik özellikler ile profesyonelleşme boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ancak bireyin meslek yaşamına ilişkin

değişkenler olan mesleki örgüt üyeliği değişkeni ile profesyonelleşme ölçeğinin mesleki bilgi, meslek birliği ve profesyonelleşme süreci boyutları ve anabilim dalı değişkeni ile mesleki bilgi, profesyonel ideoloji ve mesleki kapalılık boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında son olarak cinsiyetin mesleki sosyalleşme sürecinde zaman zaman derecesi değişmekle birlikte etkili bir değişken olduğu sonucuna varılmıştır.

Yetişkinlere ders veren eğitimciler, akademisyenler, hekimler, kamu yöneticileri, gazeteciler, arşivcilik hizmetleri gibi alanlarda profesyonellik ve profesyonelleşme konuları ile ilgili sınırlı sayıda da çalışmalar mevcuttur. Alan yazında öğretmenlik mesleği ile ilgili profesyonelleşme ya da profesyonellik konusunda geçtiğimiz yıllarda da yapılan çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Son yıllarda profesyonelliğe etki eden etmenlere yönelik çalışmalara yer verilmektedir. Profesyonel gelişim, mesleki gelişim konuları ele alınmakta ve bu gelişimlere etki eden unsurlara da değinilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi, araştırma yapılan çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizindeki yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Eğitim alanında araştırma yapmak diğer alanlardan farklılık arz eder. Bunun önemli bir nedeni eğitimin içinde yer alan profesyonellerin ve onların çalışmakta oldukları öğrenen kurumların karmaşık sistemlerinden ve araştırmanın her aşamada etik kurallar, yasalar ve sosyal ilişkiler çerçevesinde yapılması gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu karmaşık sistemi anlayabilmek için bir araştırmacının eğitimin içinde yer alan kişiler ile görüşmesi, onları dinlemesi, çevresini gözlemlemesi ve kullanılan öğretim yöntemlerini değerlendirmesi gerekmektedir. (Wellington, 2000:3). Bu nedenle de eğitim alanında daha çok nitel araştırmalara ihtiyaç vardır (Creswell, 2003:4).

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:46). Araştırma deseni, nitel araştırma desenlerinden Olgubilim (fenomenoloji) desendir. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin profesyonellik konusuna ilişkin görüşleri, yaklaşımları ve tanımlama hakkındaki yorumlarını daha ayrıntılı ve detaylı olarak bilgi elde etmede etkili olacağından görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bir araştırma tasarımıyla belirlenen sistematik veri toplama süreci olan görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve

tepkiler gibi gözlenemeyen olgular anlaşılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:148). “Görüşme yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır” (Patton, 1987:111; akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013:150).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada Sınıf öğretmenlerini öğretmenlik mesleğindeki profesyonelliğe ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu amaçla araştırmanın çalışma grubunu Hatay ili Antakya, Kırıkhan ve Hassa ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) 'e göre amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmadaki amaç, genelleme yapmak için çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak yada paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:137). Bu araştırmadaki örneklem grubundaki öğretmen sayısı 17 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.1. Nitel Araştırma Grubuna İlişkin Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Sıra	Cinsiyet	Kıdem (Yıl)	Mezuniyet(Öğrenim Düzeyi)
Ö1	Erkek	28	Ön Lisans
Ö2	Erkek	29	Ön Lisans
Ö3	Kadın	8	Lisans
Ö4	Erkek	16	Lisans
Ö5	Kadın	13	Lisans
Ö6	Erkek	13	Lisans
Ö7	Erkek	16	Lisans
Ö8	Erkek	14	Lisans
Ö9	Erkek	10	Yüksek Lisans
Ö10	Erkek	15	Yüksek Lisans
Ö11	Kadın	4	Lisans
Ö12	Erkek	7	Yüksek Lisans
Ö13	Erkek	15	Lisans
Ö14	Kadın	14	Lisans
Ö15	Kadın	16	Lisans
Ö16	Kadın	6	Lisans
Ö17	Kadın	7	Lisans

Tablo 3.2. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Kişi	Yüzde(%)
Erkek	10	58,8
Kadın	7	41,2

Tablo 3.2. incelendiğinde katılımcıların %58,8'i erkek öğretmenlerden, %41,2'si ise kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Buna göre katılımcıların çoğunluğu erkek öğretmenler oluşturmuştur.

Tablo 3.3. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Kıdeme(yıl) Göre Dağılımları

Kıdem	Kişi	Yüzde(%)
1-10 yıl arası	5	29,4
10-15 yıl arası	7	41,2
16-20 yıl arası	3	17,7
21 ve üstü	2	11,7

Tablo 3.3. İncelendiğinde katılımcıların % 29,4'ü 1 ile 10 yıl arası meslek sürelerine sahip olduğu,% 41,2'si 10 ile 15 yıl arası meslek sürelerine sahip olduğu, % 17,7'si 16 ile 20 yıl arası meslek sürelerine sahip olduğu ve % 11,7'si ise 21 ve üzeri yıl arasında meslek sürelerine sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Yoğunluğu ise 10 ile 15 yıllar arası meslek sürelerine sahip olan öğretmenler oluşturmaktadır. En az yoğunluğu ise 21 ve üzeri yıl arasında meslek sürelerine sahip öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 3.4. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları

Öğrenim Düzeyi	Kişi	Yüzde(%)
Ön Lisans	2	11,7
Lisans	12	70,6
Yüksek Lisans	3	17,7

Tablo 3.4.İncelendiğinde katılımcıların %11,7'si Ön lisans mezunu, %70,6'sı lisans mezunu, %17,7'si ise Yüksek lisans mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu lisans mezunu öğretmenlerdir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Sınıf öğretmenlerinin Öğretmenlik mesleğindeki profesyonelliğe ilişkin görüşlerini almak için görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Kullanılan ölçme aracına yönelik bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği yoluyla araştırmacı, tutumlar, deneyimler, niyetler, düşünceler, zihinsel algılar, yorumlar ve tepkiler gibi gözlenemeyen durumları anlamaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:148). Görüşme yapılacak formunun geliştirilmesi için kapsamlı bir literatür taraması yapılarak görüşme formu hazırlanmıştır. Oluşturulan form daha sonra Eğitim Bilimleri alanında üç uzmanın görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlar soruları amaca uygunluk ve imla kurallarına uygunluk noktasında değerlendirmiştir. Görüşme formunu, amaca uygunluk, açıklık ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirmek için dört öğretmen ile pilot uygulama yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilerek görüşmeler sırasında anlaşılmayan, eksik kalan ya da amacından uzaklaşmaya neden olan sorular yeniden düzenlenerek uzman görüşlerine tekrar sunulmuştur. Uzman görüşleri alındıktan sonra görüşme formunun son şekli verilmiştir (Ek A2).

3.4. Verilerin Toplanması

Nitel araştırma verileri Hatay İlinde görev yapan 17 öğretmenden toplanmıştır.

Katılımcıların tümü ile birebir ve yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme süreci araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerle ve kendileri için uygun gördükleri yer ve zaman için izin alınarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin kayıtlarını yapılması için kayıt cihazı ve not alma tekniği kullanılmıştır. Üç öğretmen hariç tümü ses kayıt için bir sakınca olmadığını belirtmiştir. Fakat tüm öğretmenlerin görüşleri de not alınarak da tutulmuştur. Görüşmeler 15 dakika ile 50 dakika arası sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Görüşme formunda yer alan sorulardan elde edilen verilerin analizinde sıklıkla kullanılan içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek,2013:259).Takip edilen basamaklar şu şekildedir:

- ✓ Araştırma verilerinin toplanması
- ✓ Verilerin kodlanması
- ✓ Temaların oluşturulması
- ✓ Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi
- ✓ Bulguların yorumlanması

Yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler ses kayıtlarından hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya dökülmüş, her bir katılımcıya 1'den başlanarak Ö1,Ö2,Ö3,..... şeklinde kodlar verilmiştir. Metinler birkaç kez satır satır okunarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlar sayısallaştırılarak frekans olarak ifade edilmiştir. Kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, kavramsal çerçeveye göre temalar oluşturulmuştur.

Yapılan içerik analizinin güvenilirliği için görüşme formlarında yer alan ifadeler Eğitim Bilimlerinde görev yapan üç akademisyen tarafından incelenmesi istenmiş ve kodlamaya tabi tutulmuştur. Bu işlemin sonucunda araştırmacı ve alanında uzman akademisyenlerin yaptığı kodlar karşılaştırılarak, araştırmacının güvenilirliğine yönelik Miles ve Huberman (1994)' nin uyum yüzdesi formülü, (Güvenirlik = Görüş birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı x 100) kullanılmıştır. Bu formülün sonucunda elde edilen uyum yüzdesi %70 ve üzeri ise sonuçlar güvenilir kabul edilmektedir. Yapılan analiz sonucunda uyum yüzdesi %90 olarak hesaplanmıştır. Böylece istenilen düzeyde bir güvenilirlik yüzdesi saptandığı görülmüştür.

Araştırmada iç geçerliliği sağlamak için; doğrudan alıntılar ile kodlar desteklenmiştir. Bulguların tutarlılığını sağlamak için temaları oluşturan kavramların kendi aralarında ve diğer temalarla tutarlılığı değerlendirilmiş ve anlamlı bir bütünlük oluşturup oluşturmadığı test edilmiştir. Dış geçerliliği sağlamak için veri toplama aracının hazırlanmasından uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma sürecinin detayları açıklanmıştır. Bulgular alan yazıyla karşılaştırılmıştır. Görüşleri alınan öğretmenlerle tekrar görüşülerek bulgular teyit ettirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışma grubu ile yapılan görüşmeler sonrası elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır. Görüşmelerden doğrudan alıntılar verilirken bu alıntıların hangi katılımcıya ait olduğunu belirtmek için alıntılarının öncesinde katılımcı listesinde verilmiş olan sıra numarası ilave edilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımlamalarına İlişkin Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerden profesyonellik tanımları yapmaları istenmiş ve katılımcıların profesyonelliğe ilişkin tanımlarının kişiye özgü bir özellik olduğu görülmüştür. Bu tanımlamalar cinsiyete özgü olarak iki kategori ve mezun oldukları okul durumlarına göre üç kategori altında verilmiştir.

4.1.1. Sınıf Öğretmenlerin, Cinsiyetlerine Göre Profesyonellik Tanımları

Tablo 4.1. Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımları

Temalar	Kodlar	Sıklık (f)
Erkek	Uzmanlık ve yetkinlik	4
	Karar verme durumu	3
	Prosedür ve Protokolü İzleme	2
	Liderlik	1
Kadın	Vicdan sahibi	2
	Yetebilmek	2
	Güven verebilmek	2
	Rehber Olma	1
	TOPLAM	17

Tablo 4.1. incelendiğinde erkek öğretmenlerin profesyonelliği "uzmanlık (f=4), karar verme durumu (f=3), protokolü izleme (f=2), liderlik (f=1)" olarak tanımladığı görülmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır;

Uzmanlık ve yetkinlik ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö6)"Profesyonellik alanda uzman olmaktır, görevlerin yetkinliğin olması durumudur."

şeklindedir.

Karar verme durumu ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö4)"Profesyonellik etik kurallar neyi uygun görüyorsa çok fazla duygularını karıştırmadan karar verme durumudur."

şeklindedir.

Prosedür ve Protokolü İzleme ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö13)"Ben profesyonelliği kurallar ve kurallardan şaşmamak şeklinde değerlendiriyorum."

(Ö10)"Kişiden istenilen ne ise onu eksiksiz yerine getirerek yasa ve yönetmelikler ışığında bir işi yapmadır."

şeklindedir.

Liderlik ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö12)"Profesyonel öğretmen yönlendirmeler yapan gerektiği zamanlarda doğru karar veren lider kişidir."

şeklinde ifade edilmiştir.

Görüşmelere katılan kadın öğretmenlerin ise "vicdan sahibi olma durumu(f=4), yetebilme yeteneği(f=2), güven verebilme(f=2), rehber olma(f=1)" olarak profesyonelliği tanımladıkları görülmüştür. Bayan öğretmenler bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır;

Vicdan sahibi olma durumu ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö3)"Profesyonel diyebilmemiz için vicdan denen kavramın çok önemli olduğuna inanıyorum. Çünkü öğretmenlik mesleği vicdan mesleğidir. Vicdani olarak görmeyenlerin profesyonelliğine şahsım olarak acaba derim. "

(Ö17)"Özellikle uğraş çocuk uğraşı olduğu için vicdan önem arz ediyor. Profesyonellik bu meslekte vicdanlı olmaktır."

şeklindedir.

Yetebilme durumu ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö14)"Öğrencinin her şeyine yetebilme işidir profesyonellik. Özellikle ilkokul öğrencileri karşımızdakiler olunca bu durum daha da önem kazanıyor. "

şeklindedir.

Güven verebilme ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö5)“Öğretmenlik profesyonel bir meslektir, güven işidir, karşındaki kişiyi güvenini kazanma, duygularla harmanlanarak oluşturulan hayati bir iştir.”

şeklindedir.

Rehber olma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö11)“Profesyonellik, bir işte iyi olmanın yanında karşısındaki kişiye yönlendirmeler yapan, doğru yöne yönelten rehber kişidir.”

şeklinde ifade etmiştir.

Alan yazında profesyonellik tanımlarına bakıldığında cinsiyete göre farklılaşma ile ilgili bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Daha çok genel anlamda profesyonellik tanımlamalarına yer verildiği görülmektedir. Sünbül (2002), öğretmenlik mesleğini gelişme halinde olan, ayrı bir uzmanlık gerektiren bir meslek olarak tanımlamaktadır. Cram (1996) profesyonelliği, ilişkiler, seçenekler ve yükümlülükler konusu olarak tanımlamakta ve ilişkiler yönünün ağırlıkta olduğunu vurgulamaktadır. Davranış ve bilgi gibi olguların profesyonellikte olması gereken olgular olduğu görülmektedir. Kramer (2003) aktarımında davranışın önemine dikkat çekerek, pozitif bir davranışın gerekli bir profesyonellik bileşeni olduğunu açıklamaktadır. Dooren ve Prieur (1996) ise, profesyonelliği, kişinin kendi profesyonel gelişimi ve ilerleyişi ile ilgili sorumluluk almayı kabul etmesi olarak tanımlamaktadır. Crouse (2003) profesyonel öğretmenlerin, öğrencilerine öğretici, yol gösterici, yönlendirici, destekleyici, motive edici, rahatlatıcı ve geleceğin bir parçası olarak davranmak gibi genel özelliklerini açıklamaktadır. Özbay da (2001) öğretmenin genel anlamda problem çözen bir uzman, sosyal ve insancıl, değişime açık, ileri düzeyde iletişim becerilerine sahip olması gerektiğine vurgu yapmaktadır.. Bayhan'nın (2011) bir çalışmasında kadın öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu çalışmada bu duruma benzerlikten söz edilmesi mümkün görülmeyebilir.

Ancak yapılan bu çalışmada cinsiyete göre profesyonellik tanımlamalarındaki kullanılan kavramlarda farklılıktan söz edilebilir. Özellikle kadın öğretmenlerin tanımlamalarda kullandığı kavramlara bakıldığında daha çok duyuşsal alanı ön plana alan ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu durum cinsiyet faktörünün kişinin algısına etki edebileceğini gösterebilir. Fakat genel anlamda katılımcı öğretmenlerin profesyonellik tanımları, literatürdeki tanımlamalarda benzeşim göstermektedir. Bu durum öğretmenlerin profesyonelliğe yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu gösterir.

4.1.2. Sınıf Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Profesyonellik Tanımları

Tablo 4.2. Mezun Oldukları Okul Durumlarına Göre Öğretmenlerin Profesyonellik Tanımları

Temalar	Kodlar	Sıklık(f)
Ön Lisans	Tecrübe	2
	İşini İyi Yapabilme Durumu	2
	Yönlendirmeler yapma	2
Lisans	Uzmanlık	4
	Farkındalık sahibi olma	3
	Planlı programlı iş yapabilme	3
Yüksek Lisans	Bilgi birikimine sahip olma	3
	Alanında ilerleme	2
	Yeniliklere açık olma	2
	TOPLAM	23

Tablo 4.2. incelendiğinde Ön lisans mezunu öğretmenlerin "tecrübe (f=2), işini iyi yapabilme durumu (f=2), yönlendirmeler yapma durumu (f=2)" olarak profesyonelliği tanımladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır;

Tecrübe ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö1)"Bence Profesyonellik daha önemlisi eğitim biraz da deneyim işidir."

şeklinde ifade etmiştir.

İşini İyi Yapabilme Durumu ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö2)"Profesyonel öğretmen ne şartta olursa olsun, ister köyde ister merkez okulda çalışsın, ister tembel ister çalışkan öğrencisi olsun, elinden gelenin en iyisini yapabilen kişidir."

şeklinde ifade etmiştir.

Yönlendirme yapma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö1)"Profesyonel her şeyden önce doğru yönlendirme yapabilmelidir. En basiti bir Okuma yazmada dahi doğru yönlendiremezsen işini iyi yapamıyorsun demektir."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Görüşmelere katılan Lisans mezunu öğretmenlerin ise profesyonelliği daha çok "uzmanlık(f=4)" olarak ifade ettikleri görülmektedir. Ardından "Farkındalık sahibi olma(f=3)", "Planlı programlı iş yapabilme(f=3)", olarak ifade etmişlerdir.

Uzmanlık ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö4)" Profesyonellik, yapılan bir işin en ince ayrıntısına kadar detaylı ve en doğru şekilde yapılabilme yeteneğidir. Bunun diğer bir adı da uzmanlıktır."

(Ö7)"Ben profesyonelliği, bir alanda iyi yetişmiş kişilerce yapılan ve karşılığında bir ücret alma durumu olarak görüyorum".

şeklinde ifade etmiştir.

Farkındalık sahibi olma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö15)"Yaptığı işin farkında olma, bu farkındalığı arttırma, geliştirme durumudur."

şeklinde ifade etmiştir.

Planlı programlı iş yapabilme ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö8)"Profesyonellik ince bir konu ve düzen gerektiren bir durumdur. Planlı ve programlı şekilde ne yaptığını bilmek olarak görüyorum."

şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmelere katılan Yüksek Lisans mezunu öğretmenlerin ise profesyonelliği daha çok "Bilgi birikimine sahip olma(f=3)", "Alanında /Akademik ilerleme(f=2)" olarak ifade ettiği görülmektedir. iki katılımcı ise "Yeniliklere açık olma" olarak ifade ettiği görülmüştür.

Bilgi birikimine sahip olma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö9)“ Profesyonellik bireyin önce kendisine sonrasında yaptığı işe veya üstlendiği sorumluluğa karşı saygı duyması ile başlayan ve yaptığı işi layıkıyla yerine getirebilme düzeyine gelmesini içeren bir süreçtir. İhtiyaçlar hiyerarşisinin üst basamağı olan her insanın hedefinde olan kendini gerçekleştirme için de gereklidir.”

(Ö12)“Profesyonellik esasında çok iddialı bir kavramdır. Profesyonellik demek alanında her bilgiyi bilmeye odaklanarak bir işi kusursuz yapmaya çalışmaktır. Kendim bir öğretmen olarak mesleğimi layıkıyla yerine getirmeye çalışıyorum.”

şeklinde ifade etmiştir.

Alanında /Akademik ilerleme ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö10)“Profesyonellik, kendini mesleki açıdan sürekli geliştirme durumudur.Kişini bu isteği olmazsa bireysel anlamda profesyonellik söz konusu değildir...”

(Ö9)“Kişi yaptığı işte donanımlı değildir. Bunu için yayın takip etmeli ve her türlü gelişmeye açık olmalıdır”

şeklinde ifade etmiştir.

Yeniliklere açık olma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö12)“Profesyonellik eğitime, yeniliklere ve farklı görüşlere açık olma durumudur.”

şeklinde ifade etmişlerdir.

Alan yazında profesyonellik tanımlarına bakıldığında mezun oldukları okul durumlarına göre farklılaşmanın olduğu bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok genel anlamda profesyonellik tanımlamalarına yer verildiği görülmektedir. Helsby ve McCulloch (1996) öğretmenin profesyonelliği ile öğretim programı üzerindeki hâkimiyeti arasında yakın bir ilişkinin olduğu ifade etmektedirler. Özellikle bir öğretim programında öngörülen öğretimsel uygulamaların başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde öğretmenin önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir (Gömleksiz ve Bulut, 2006; Buluş-Kırıkkaya, 2009; Doğan, 2011). Eğitim alanında yapılan reformların başarıya

ulaşmalarında ise öğretmenlerin sürekli olarak mesleki öğrenmelerinin sağlanması yani öğretmenlerin mesleklerinde profesyonel bir gelişim göstermesi kritik bir önem arz etmektedir (The Holmes Group, 1986; Bakioğlu ve İnceçay, 2009; Tutkun ve Aksoyalp, 2010; akt: Uzun vd., 2013).

Bu çalışmada ise mezun oldukları eğitim durumlarına göre profesyonellik tanımlamalarındaki kodlarda farklılıktan söz edilebilir. Ön lisans mezunu öğretmenlerin tanımlamalarında tecrübe ve işini iyi yapabilme durumu kodları, Bayhan (2011)' nın, çalışmasında yer alan "mesleki kıdem arttıkça profesyonel etkililiği artar ve profesyonelliğe katkısı olur" ifadesi ile örtüşmektedir. Ön lisans mezunu öğretmenler kıdemli olduklarından deneyim, tecrübe gibi ifadelere yer verdikleri söylenebilir. Eğitim düzeyi arttıkça profesyonellik tanımlarına bilgi, akademik ilerleme, yeniliklere açık olma kodlarının geldiği görülmektedir. Alanda yapılan akademik ilerlemelerin öğretmenlerin algılarını şekillendirmesinden söz edilebilir.

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğindeki Profesyonelliğe İlişkin Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerden Öğretmenlik Mesleğinin Profesyonelliğine ilişkin ve Öğretmenlerin Profesyonelliğine ilişkin görüş yapmaları istenmiştir. Bu görüşler Mesleğin Profesyonelliğine İlişkin görüşleri olarak üç kategori ve Öğretmenlerin profesyonelliğine İlişkin görüşler olarak göre üç kategori altında verilmiştir.

4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğinin Profesyonelliğine İlişkin Görüşleri

Tablo 4.3. Öğretmenlerin, Mesleğin Profesyonelliğine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik Mesleğine Bakış (Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Tamamen Profesyonel	İnsan yetiştirme mesleği/Hizmet anlayışı	5
	Deneyim	2
	Değişen şartlara uyum sağlama	2
Yarı Profesyonel	Duygusallık barındırma	2
	Kişiye göre değişim gösterme	2
	Ücretli öğretmenlik	1
Profesyonel Değil	Mesleğe kabul şartlarının eksikliği	2
	Alan dışı alım	1
TOPLAM		17

Tablo 4.3. incelendiğinde Katılımcı öğretmenlerin çoğu (f=9, %52,9) öğretmenlik mesleğini "profesyonel meslek" olarak görmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise (f=5, %29,4) "Yarı profesyonel" olarak görmektedir. Diğer öğretmenler ise (f=3, %17,6) "Profesyonel değil" olarak görmektedir.

Profesyonel meslek olarak gören öğretmenler gerekçe olarak "İnsan yetiştirme mesleği", "Deneyim", "Değişen şartlara uyum sağlama" görüşlerini ifade etmiştir. Aşağıda "Profesyonel meslek" olarak gören öğretmenlerin görüşlerine yer verilmektedir.

İnsan yetiştirme mesleği ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö16)"Öğretmenlik mesleği hayatta en önemli, en çok ciddiye alınması gereken iştir. Dünyaya bir insan kazandırma, bir insan yetiştirme gibi çok hayati bir öneme sahiptir. Öğretmen nasıl bir vazifeyi icra ettiğinin farkında olmalı....."

(Ö10)"Bence her mesleğin kendine ait teamülleri ve profesyonellik anlayışı vardır ve olmalıdır da. öğretmenlik mesleklerin mesleğidir. Diğer bütün meslekleri icra edenler öğretmenler tarafından yetiştirilir. Mustafa Kemal Atatürk'ün öğretmenlere yönelik yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" dediği gibi. Eğer bu eser şaheser olacaksa da öğretmenlerin, yıkılmaya yüz tutmuş bir eser olacaksa da öğretmenlerin sayesinde olacaktır. Bu açıdan öğretmenlik mesleğinde profesyonellik diğer mesleklere göre bir adım daha öndedir....."

(Ö8)"Öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslektir. Çünkü bu meslek çocukların eğitimi üzerine olduğu için öğretmenin kendini yetiştirmesi ve sürekli yenilemesi gerekmektedir."

Değişen şartlara uyum sağlama ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö13)"Evet görüyorum. Çünkü öğretmenlik mesleği hata yapmayı kabul etmeyen bir hayat meslektir. Bu mesleği yapanların kendilerini geliştirip profesyonellik seviyesine de ulaşması gerekmektedir."

(Ö5)"Bu meslekte değişen her şeyi görmek mümkün. Özellikle muhatap olduğumuz öğrenciler sürekli değişim göstermektedir. Zaman da değişmektedir. Meslek de buna bağlı olarak değişim göstermesi gerekir ki profesyonel meslek olabilsin."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Yarı profesyonel meslek olarak gören öğretmenler gerekçe olarak "Duygusallık barındırma", "Kişiyeye göre değişim gösterme", "Ücretli Öğretmenlik" görüşlerini ifade etmiştir. Aşağıda "Yarı Profesyonel" olarak gören öğretmenlerin görüşlerine yer verilmektedir.

Duygusallık barındırma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö14)"Bu soruya net olarak evet diyemeyiz çünkü öğretmenlik bir nevi aile gibi çocuğu sahiplenme öngörüsü gördüğü için ister istemez öğretmen davranışlarında duygusallık gözetilebiliyor."

Kişiyeye göre değişim gösterme ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö2)"Profesyonel kişi profesyonel iş yapar veya yapmalı. Meslek de ona göre değişim gösteriyor. Kişi iyi ise meslek de iyi oluyor, kötü ise meslek de kötü oluyor....."

Ücretli öğretmenlik ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö7)"Maalesef ülkemizin kanayan yarası ücretli öğretmenlik. Bu mesleği öyle öğretmenler yapıyor ki öğrencilere çok üzülüyorum. Mesleği çok iyi yapan öğretmenler de var. Onun için hem profesyonel hem amatör bir meslek."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenlik mesleğini "Profesyonel değil" olarak gören öğretmenler gerekçe olarak "Mesleğe kabul şartlarının eksikliği" ve "Alan dışı alım" olarak ifade etmiştir. Aşağıda öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Mesleğe kabul şartlarının eksikliği ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö6)"Ben mesleğin profesyonelliğini o mesleği icra edenler üzerinden değerlendirmek isterim. Maalesef bu mesleğe atanırken iyi elemeden geçmedik ve niteliksiz o kadar öğretmen var ki. Mesleğin profesyonelliğini yapanlar etkiliyor."

(Ö9)"Öğretmenlik tam bir meslek ahlakıyla değerlendirilmediği sürece sadece girilen sınavlarla kazanılan bir meslek olduğu sürece hiçbir zaman tam bir profesyonellik göstermeyecektir ve şuan da göstermemektedir."

Alan dışı alım ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö4)"Zamanında alan dışı alımlar söz konusu olduğu için öğretmenlik mesleğinin profesyonelliğinden söz edilemez."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlik mesleğinin profesyonel bir meslek olarak görenler %52,9 olurken; yarı profesyonel olarak gören %29,4 ve profesyonel olarak görmeyen %17,6'dır. Karaman (2008), öğretmenliği profesyonel meslek olarak kabul etmektedir. Bir kişinin mesleğinde başarıya ulaşması için ise mesleğin gereklerini bilmesi, onlara inanması ve gerekenleri uygulamalıdır. Özyürek (2015) yaptığı bir çalışmada öğretmenlik mesleğini profesyonel bir meslek olarak tanımlamaktadır. 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimleri Kanuna göre öğretmenlik, devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesin üzerine alan müstakil sınıf ve dereceye ayrılan bir meslektir (Akyüz,2009). Bunu yanı sıra eğitim kursları, mektup aracılığı ile öğretmen yetiştirme uygulamaları gibi hızlandırılmış programlar ile öğretmen yetiştirme ve istihdam etmeler (Eraslan, 2006), mesleğin profesyonelliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlik mesleğinin profesyonel bir meslek olarak görenler %52,9 olurken; yarı profesyonel olarak gören %29,4 ve profesyonel olarak görmeyen %17,6'dır. Kaya' nın (2011) yılındaki çalışmasında Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %99,1'i öğretmenlik mesleğini profesyonel meslek olarak görmektedir. Yapılan bu çalışma ile Kaya'nın çalışmasındaki mesleğin profesyonelliğine yönelik oran farklılığın nedeni, çalışılan öğretmen grubunun branş farklılığı olabilir. Sınıf öğretmenliği ataması yapılırken zaman zaman alan dışı atama yapılması, sınıf öğretmenlerindeki yarı profesyonel olma algısının oluşmasına neden olmuş olabilir. Çünkü branş dışı alımların, ücretli öğretmenliğin sınıf öğretmenliğinde daha fazla oluşu ve bireysel çaba eksikliği bu değişikliğin nedenleri arasında sayılabilir.

4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlerin Profesyonelliği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4.4. Sınıf Öğretmenlerinin, Diğer Öğretmenlerin Profesyonelliği Hakkındaki Görüşler

Öğretmen Profesyonelliğine Bakış (Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Tamamen Profesyonel	İstekli ve azimli olması	2
	Mesleğin gereklerinin eksiksiz yapılması	1
Yarı Profesyonel	Kişisel Yetersizlikler	4
	Uzmanlaşma yetersizliği	4
	Öğretmen kaynaklarının yetersizliği	2
	Maddi karşılık beklenmesi	1
	Kadro durumuna göre değişim göstermesi	1
Profesyonel Değil	Mesleğe kabul şartları uygun değil	2
TOPLAM		17

Tablo 4.4. incelendiğinde Katılımcı öğretmenlerin çoğu (f=12, %70,6) öğretmenleri "Yarı Profesyonel" olarak görmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise (f=3, %17,6) "Tamamen profesyonel" olarak görmektedir. Diğer öğretmenler ise (f=2, %11,8) "Profesyonel değil" olarak görmektedir.

Profesyonel olarak gören öğretmenler gerekçe olarak "İstekli ve azimli olunması", "Layıkıyla yapılıyor" görüşlerini ifade etmiştir. Aşağıda öğretmenleri "Tamamen Profesyonel" olarak gören öğretmenlerin görüşlerine yer verilmektedir.

İstekli ve azimli olunması ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö13)".....Sürekli değişen eğitim sistemiyle beraber öğretmen ve öğrenci adeta bir deneme tahtasına dönüşmüş durumda. Bu durumda öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler, sürekli değişim göstermektedir. Öğretmenlerimiz değişen her sisteme hazırlıklı durumdadır. Gelişen eğitim sistemiyle birlikte öğretmenler de yeni yöntem ve tekniklere uyum sağlamış. Alanında çitayı hep yükselten, alanının uzmanı olmak için çaba göstermektedir....."

Layıkıyla yapılıyor ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö5)"Görevini kadrolu olarak yapan öğretmenlerimizin görevini layıkıyla yaptığını düşünüyorum."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Yarı Profesyonel olarak gören öğretmenler gerekçe olarak " Kişisel Yetersizlikler", "Uzmanlaşma yetersizliği ", "Öğretmenin kaynakları yetersiz,

Maddi karşılık bekleniyor”, “Kadro durumuna göre değişim gösteriyor” görüşlerini ifade etmiştir. Aşağıda "Yarı Profesyonel" olarak gören öğretmenlerin görüşlerine yer verilmektedir.

Kişisel Yetersizlikler ile ilgili olarak;

(Ö16)“..... Eskiyen öğretmenlerde tükenmişlik ya da gerilik hissi oluşabiliyor. Bu durum profesyonel olmalarını da etkiliyor.....Birçok öğretmenin bu mesleği yaparken zorlandığını ve hatta mesleğimizi itibarsızlaştırdığını da görüyorum. Bir çok öğretmen bu konuda yetersiz.....”

(Ö3)“.....Yaşlı öğretmen çok fazla. İnsan yaşlanınca da enerjisi de düşüyor. Türkiye şartlarında okullarda bu işi yapabilmek için enerjik olmamız gerek.....”

(Ö1)“.....Ülkemizde maalesef öğretmenlik mesleğinin bayan mesleği olarak görülmesi erkek öğretmenler de sıkıntı oluşturabiliyor. Erkek öğretmenler de işlerine yoğunlaşamayabiliyor. Kendilerini gelişimlerine veremiyorlar.....”

Uzmanlaşma yetersizliği ile ilgili olarak;

(Ö8)“.....İşimiz insan yetiştirme işidir. Fakat insan yetiştirme konusundaki yaklaşımımız gibi nedenlerle maalesef genel olarak ülkemizdeki öğretmenlerin yeterince profesyonel olmadıklarını düşünüyorum.”

Öğretmenin kaynakları yetersizliği ile ilgili olarak;

(Ö15)“Bence devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları zorluklardan dolayı veya öğrenci profillerinden dolayı işini tam profesyonellece yaptıklarını düşünmüyorum.”

(Ö2)“Öğretmenler atandıkları ilk yıllarda profesyonellik hayalleri kurarlar... Genelde kırsal kesimdeki öğretmenler tecrübesizliklerinden, öğrencinin seviye düşüklüğünden, velilerden destek görmeyerek, idarenin boş vermişlikleriyle bu ideallerinden soğurlar....”

Maddi karşılık beklenmesi ile ilgili olarak;

(Ö7)“Öğretmen her şeyden önce bir beklenti içinde olmamalı. Sırf para için bu mesleği yapmayacak. Bu tür öğretmenler çok fazla.....”

Kadro durumuna göre değişim göstermesi ile ilgili olarak;

(Ö4)“Bizde ücretli öğretmenlik denilen bir durum var. Görevlendirme yapılırken her türlü alandan kişi görevlendiriliyor. Bu alımlar branş dışı olursa, ne kadar işini iyi yaparlar.....”

şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenleri ‘‘Profesyonel değil’’ olarak gören öğretmenler gerekçe olarak ‘‘Mesleğe Alım şartları uygun değil’’ olarak ifade etmiştir. Aşağıda öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

(Ö6)‘‘Öğretmen profesyonel bir şekilde seçiliyor mu? Bunun cevabını bilmek gerek. Öğretmenlik için iyi seçilemeyen kişi bence profesyonel olamaz.....’’

(Ö9)‘‘Lisansı bitiren her kişi KPSS’ ye girip atanırsa öğretmen olma özelliğine sahip. Her türlü insan bu mesleği yapıyor. O kadar sıkıntılı, problemlili ve niteliksiz öğretmen var ki..... Öğretmen seçilirken iyi bir eleme olması gerekiyor.’’

şeklinde ifade etmişlerdir.

Yapılan bu araştırmadaki verilerine bakıldığında öğretmenlerin, meslektaşlarının profesyonelliğini daha çok (% 70,6 oranında) yarı profesyonel olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin, meslektaşlarının profesyonel olup olmadıklarını ortaya koyan bir çalışmaya alan yazında rastlanmamıştır. Fakat tartışma dolaylı yünden ilgili olabilecek çalışmalarla sürdürülmüştür. Ekiz (2006) araştırmasında öğretmen adaylarının mesleğe yönelmelerindeki asıl neden olarak ‘‘iş bulma endişesi ‘‘ (%38.2), ‘‘puanlarının yetersiz olması’’ (%27.4), ‘‘sevdiği için’’ (%25.4), ‘‘ailenin isteği’’ (%6.1) ve ‘‘danışmanın yönlendirmesi’’ (%2.6) olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenler, meslektaşlarının profesyonelliğinden bahsederken özellikle kişisel yetersizliklerin profesyonel olmalarını etkilediğini vurgulamışlardır. Çoğunlukla profesyonel gelişimin yaşam boyu devam ettiğini ve kişisel isteğin önemi ifade etmişlerdir. Katılımcılar, öğretmenlerin yarı profesyonel olmalarını, uzmanlaşma isteklerini olmamasına, maddi karşılık beklenmesine, kişisel yetersizliklere ve kaynakların yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmektedirler. Etkili öğretmenler yaşam boyu öğrenen kişiler olma ihtiyacını üstlenirler. Profesyonel gelişmenin de, profesyonel değişiklikler içerdiği ve öğretmenin profesyonelliğinin ise mesleki gelişim ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Evans, 2008). Bu nedenle özellikle öğretmenlik mesleğini seçenlerin, hizmet getirecekleri kişilere karşı, yeterli bir duyarlılığa sahip olmaları beklenmektedir (Yazıcı, 2009).

Kişinin profesyonelliğinde kişinin kendi isteği, o işe yönelmesi ve yaptığı işi benimsemesinin önemli olduğu söylenebilir. Kişinin sevdiği işi yapmasının profesyonel olmayı olumlu yönde etkileyeceği ifade edilebilir. Ayrıca bir öğretmenin

kendi uzmanlık alanına göre mesleğini yapması, profesyonellik için önemli koşul olarak söylenebilir.

4.3. Profesyonel Öğretmende Olması Gereken Niteliklere İlişkin Görüşler

Katılımcılara profesyonel öğretmenliğe ilişkin görüşleri ortaya çıkarmak için sorular yöneltilmiştir. Verilerin analizi sonucunda görüşler ‘‘Öğretmen Bilgisi’’, ‘‘Kişisel Özellikler ve ‘‘Mesleki Özellikler’’ şeklinde üç tema altında verilmiştir.

4.3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Profesyonel Öğretmende Olması Gerekenler

Tablo 4.5. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonel Öğretmende Olması Gerekenler

Profesyonel Öğretmende Olması Gerekenler(Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Öğretmen Bilgisi	Alan Bilgisi	12
	Pedagojik Alan Bilgisi	10
	Program Bilgisi	5
	Pedagojik Bilgiyi Uygulayabilme	5
Kişisel Özellikler	Sorumluluk Sahibi olma	12
	Vicdanlı olma	8
	Özverili olma	6
	İstekli/azimli olma	6
	Temsil gücü yüksek	7
	Demokratik	2
	Özgüvenli olma	2
Mesleki Özellikler	Gelişim Gösteren/Yenilikçi	10
	Yetebilen/Bilgili ve donanımlı	10
	Deneyim	8
	Mesleki Gelişime İstekli	6
	İlgili yayınları takip etme isteği	3
	Genel kültür bilgisi	2
TOPLAM		114

Tablo 4.5.’de katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin bilgilerinin önemli olduğu ve profesyonel bir öğretmende olması gerek özellik olarak ifade edildiği görülmüştür. Öğretmen Bilgisi temasına ilişkin öğretmen görüşleri ‘‘Alan Bilgisi(f=12)’’, ‘‘Pedagojik Alan Bilgisi(f=10)’’, ‘‘Program Bilgisi(f=5)’’, ‘‘Pedagojik Bilgiyi Uygulayabilme(f=5)’’ şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu tema ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Alan Bilgisi ile ilgili olarak;

(Ö3)“Bana göre öğretmen alan bilgisini iyi bilmesi gerekir. Profesyonellik için belik de ilk koşul alan bilgisidir.”

Pedagojik Alan Bilgisi ile ilgili olarak;

(Ö14)“...Öğrencinin sizi anlayabilmesi ise bilgiyi onun anlayabileceği şekle nasıl getirebileceğinizle alakalıdır. Bu yüzden pedagoji bilgisi öğretmenler için son derece önemlidir....”

(Ö16)“Yöntem ve teknik uygulayacağınızı, çocuklarınızın durumlarına bakılarak nasıl bir öğrenme ortamı, pekiştireç, ödül, ceza(1. Tip cezaya karşıyım)gibi ve en sonda da bunun değerlendirmesini nasıl yapacağımızı bilmemiz gerekir.”

(Ö13)“.....Formasyon bilgisi gereklidir. Sonuçta sınıf yönetimi, ölçme değerlendirme, rehberlik, birleştirilmiş sınıf eğitim-öğretimi gibi konuların öğrenilmesi bu dersler sayesinde oluyor ve şu an kullanmaya çalışıyoruz. Tabi her şey o derslerde anlatıldığı kadar kolay olmuyor ama sonuçta bize bir yol gösterebiliyor bu dersler.”

Program Bilgisi ile ilgili olarak;

(Ö7)“....Programı iyi bilmemiz bizim sınıftaki öğrencilere karşı nasıl bir tutum izlememizi, sınıfta çıkan sorunlara karşı çözüm bulmamızı ve eğitim öğretim aşamasında izleyeceğimiz yolu bilmemiz açısından önemli diye düşünüyorum.....”

Pedagojik Bilgiyi Uygulayabilme ile ilgili olarak;

(Ö10)“.....Yaş grubuna göre çocuklara nasıl davranacağımız ve nasıl bir uygulama yapacağımız noktasında yardımcı olacaktır. Programı iyi değerlendirirsek ve iyi bir program bilgisi ile ne vereceğimizi ve nasıl yapacağımızı bilebiliriz. Bu bilgi öğretmende olması gerekir.....”

şeklinde ifade etmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin kişisel özelliklerinin profesyonellikte önemli olduğu ve profesyonel bir öğretmende olması gerekli özellik olarak ifade edildiği görülmüştür. Kişisel özellikler temasına ilişkin öğretmen görüşleri “Sorumluluk sahibi olma(f=12), “Özgüven (f=2)” ,”Özverili (f=6)”, “İstekli/azimli(f=6)”, “Temsil gücü yüksek/Rol Model Olma(f=7)”, “Demokratik (f=2)”, “Vicdanlı (f=8)” şeklinde olduğu görülmektedir. Ve kodlanarak aşağıda bu kategori ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Sorumluluk sahibi olma ile ilgili olarak;

(Ö15)".....Profesyonel öğretmen her şeyden önce sorumluluk sahibi olacak. Sınıfta o kadar çocuk emanet ediliyor ve her birine ayrı ilgi göstermemiz gerekiyor...."

(Ö2)"Maalesef öğretmenlerin sorumluluğu çok ama yetkileri yok. O kadar sorumluluk yükleniyor ki ama bu olması lazım. Mesela sınıfta o kadar öğrenci, nöbet günlerindeki nöbet yeri ve çocukların şekillendiği dönem olduğu için sorumluluk çok..."

Vicdanlı olma ile ilgili olarak;

(Ö17)"Öğretmenlik mesleği yapanların öncelikle vicdanlı olması gerek. Öğretmenlik vicdan işidir."

Özverili olma ile ilgili olarak;

(Ö11)".... öğretmen yeri geliyor kendi çocuklarından önce sınıfını düşünüyor. Hasta olsa dahi okula gidiyor yeter ki dersler boş geçmesin. Birinci sınıf öğretmeni ise bu daha çok önemli oluyor...."

Demokratik olma ile ilgili olarak;

(Ö12)"Verim demokratik ortamda gerçekleşir. Demokratik ortam oluşturma için ise öğretmenin bunu benimsemesi gerekir....."

Özgüvenli olma ile ilgili olarak;

(Ö5)"..... Bir öğretmen dediğin özgüveni yüksek olandır. Ne yapacağını bilmeli ve bunu yaparken tereddüt dahi etmemelidir....."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Öğretmenlerin mesleki özelliklerinin profesyonellikte önemli olduğu ve profesyonel bir öğretmende olması gerekli özellik olarak ifade edildiği görülmüştür. Mesleki Özellikler temasına ilişkin öğretmen görüşleri " Gelişim Gösteren/Yenilikçi (f=10)", " Yetebilen/Bilgili ve donanım (f=10)", "Deneyim (f=8)", " Mesleki Gelişime İstekli (f=6)", " İlgili yayınları takip etme (f=3)", " Genel kültür bilgisi(f=2)" şeklinde olduğu görülmektedir. Kodlanarak aşağıda bu kategori ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Gelişim Gösteren/Yenilikçi ile ilgili olarak;

(Ö4)"Kendi alanında sürekli kendini aşan, yenileyen, eğiten bir eğitmen olması şarttır."

(Ö8)".....Öğretmen kendisini sürekli güncellemeli. Tecrübeleriyle yeni bilgilerini harmanlamalı....."

(Ö12)".....Ben kendimi oldukça geliştirmeye çalışıyorum. Yeniliklere açığım, işime odaklanıyorum ve kişisel tutumlarım işimi etkilemiyor. Bu şekilde profesyonelliğimi geliştirme çalışıyorum."

Yetebilen/Bilgili ve donanımlı ile ilgili olarak;

(Ö14)"..... öğretmen öğrencisine yetebilmeli. Bilgi ve donanımlı olmalı. Bu şekilde öğrencinin eksiklikleri giderilebilir ve bir çok şey verebiliriz."

Deneyim ile ilgili olarak;

(Ö1)"Deneyim şarttır. Kimse hemen mezun olduğunda profesyonelim diyemez.Yıllar geçtikçe öğrenecek ve deneyimleri artacaktır....Bu meslekte daha neler görüyoruz neler..."

İlgili yayınları takip etme isteği ile ilgili olarak;

(Ö17)".... profesyonel öğretmen alanında çalışmalarını takip etmeli ve buna isteği daim olmalı."

Genel kültür bilgisi ile ilgili olarak;

(Ö7)"...bir insanın genel kültür olarak insanlara katkı yapabileceği yol gösterebilen biri olması gerek. Eğer genele kültür seviyesi yüksek bir öğretmen olursanız sözlerinizin dinlenmesi ve sizi örnek almaları daha kolay olabilir bence."

şeklinde ifade etmişlerdir.

Profesyonel öğretmende olması gereklere yönelik olarak ifadelere bakıldığında öğretmen bilgisine değindikleri görülmektedir. Katılımcı öğretmenler, alan bilgisinin, pedagojik bilginin, program bilgisinin ve pedagojik bilgiyi uygulayabilmenin bir öğretmende olması gerektiğine değinmektedirler. Alan yazında öğretmenin bilgisini sistemli bir şekilde tanımlanması Shulman tarafından yapılan çalışmalarda ön plana çıkmaktadır. Shulman öğretmen bilgisini temel olarak yedi kategoriye toplamıştır. Bu kategoriler sırasıyla: içerik bilgisi, genel pedagojik bilgi, öğretim programı bilgisi, pedagojik alan bilgisi, öğrenci özellikleri bilgisi, eğitim sistemi bilgisi ve eğitim hedefleri, değerleri, tarihi ve felsefi temelleri bilgisidir. Garmston (1998), profesyonel bir öğretmenin, iyi alan ve pedagoji bilgilerine sahip olma, öğrencilerinin en iyi nasıl öğreneceğini bilme, kendi değer, standart ve inançları hakkında bilgi sahibi olma, bilişsel süreçleri dikkate alma ve meslektaşlarıyla sağlıklı bir iletişim ve etkileşim içerisinde bulunma gibi özelliklere sahip olmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Öğretim programı ile birlikte öğretmenlerin bu programa uyum göstermeleri ve programın öngördüğü görevleri

yerine getirmeleri beklenmektedir. Özellikle bir öğretim programında öngörülen öğretimsel uygulamaların başarılı bir şekilde gerçekleşmesinde öğretmenin önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir (Gömleksiz ve Bulut, 2006; Buluş-Kırıkkaya, 2009; Doğan, 2011). Öğretmenin sahip olduğu öğrenme-öğretme yaşantıları sonunda, başvurduğu yöntem ve tekniklerin etkililiğini sınamak, gözden geçirmek ve yenilemek, öğretmene profesyonel olması yönünde yardımcı olacaktır (Eisenhart ve Borko, 1993). Araştırma bulguları, literatür ile benzer ifadelerle yer verildiği görülmektedir. Bir profesyonel öğretmende öğretmen bilgisi olan içerik bilgisi, genel pedagojik bilgi, öğretim programı bilgisi, pedagojik alan bilgisinin olması gerektiği söylenebilir.

Günümüzde eğitim hizmetlerini daha geniş kitlelere, daha kaliteli şekilde sunabilmek için çağdaş eğitim teknolojisinin imkânlarından etkili bir biçimde yararlanmak gereklidir. Bu durum, gerçekleştirilen yeniliklerin ve gelişmelerin öğretmenler tarafından da izlenmesi ve uygulamaya konulmasını gerekli kılmaktadır (Çelikten ve arkadaşları, 2005).Araştırmadaki katılımcı öğretmenler mesleki bir özellik olan yenilikçi özelliğin bir öğretmende olması gerektiğine değinmektedirler.

Öğretmen görüşmelerinden mesleki özellik olan mesleğinde ilerleme isteği ifadesinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Dooren ve Prieur (1996) , profesyonelliği, kişinin kendi profesyonel gelişimi ve ilerleyişi ile ilgili sorumluluk almayı kabul etmesi olarak tanımlamaktadır. gelişime istekli olma durumu, profesyonel öğretmende olması gereken bir özellik olarak söylenebilir. Profesyoneller yargularını şekillendirirken hangi strateji ve uygulamaların uygun olduğunu müşterilerinin özel ihtiyaçlarını dikkate almalıdır (Darling-Hammond, 1989). Bu açıklamalarda, profesyonellerin sorumluluğunun önemi ele alınırken, bu sorumluluk için dayanakların da bilimsel temelde olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Wong ve Wong (1998:294; akt: Kramer, 2003) profesyoneli şöyle tanımlamaktadır; denetim ya da yönetmelik olmaksızın, yeteneklerini geliştirmek için gelişim planını devam ettiren ve her yeni öğrenci grup seviyesini yükseltmeye uğraşan yetebilen sorumlu kişidir. Seferoğlu da (2004) öğretmenlerin sahip oldukları bilgi ve becerilerin farklı düzeylerde olabileceğini, öğretmenlerin farklı alanlarda güçlü oldukları bilgi ve becerileri meslektaşlarıyla paylaşmalarının nitelikli öğretmen olma ve öğretim sürecinin etkililiği açısından önemli olduğunu ifade etmektedir. Mesleki

eğitim ve gelişimle kazanılan nitelikler dışında öğretmenler için kişisel özelliklerin de önemli olduğu söylenebilir.

4.4. Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlerin Profesyonelliğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerden. Mesleğinizde profesyonelliklerini etkileyen etmenler hakkında görüş yapmaları istenmiştir. Bu görüşler Katkı Unsurları, Olumsuz Etki Eden Unsurlar ve Diğer Faktörler olarak üç tema altında verilmiştir

4.4.1. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Katkı Faktörleri

Bu bölümde Profesyonelliğe katkı unsurlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.6. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerine Katkı Faktörleri

Katkıda Bulunan Etkenler (Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Katkıda Bulunan Etkenler	Eğitim ve Seminerler	17
	Teşvikler	10
	Statü	10
	Ödüllendirme	7
	Maddi kazanç	7
	Teknolojik Bilgi	5
	Kariyer Sistemi	4
	Yeterlilik Sınavları	3
	Öğretmenler arası iletişim platformu	1
	TOPLAM	64

Tablo 4.6.'da Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde profesyonelliklerine katkı sağlayanlar Eğitim ve Seminerler (f=17), Teşvikler (f=10), Statü (f=10), Ödüllendirme (f=7), Mesleki özerlik(f=7), Teknolojik Bilgi (f=5), Kariyer Sistemi (f=4), Yeterlilik Sınavları (f=3), Öğretmenler arası iletişim platformu(f=1), olarak ifade ettiği görülmektedir.

Aşağıda bu kategori ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Eğitim ve Seminerler ile ilgili olarak;

(Ö15)“.....Bir öğretmenin mesleki yeterliliği hizmet içi eğitimlerle geliştirilmelidir. Milli Eğitimde hizmet içi eğitimler var fakat her öğretmen buna başvuru yapmıyor. Çoğu öğretmen kendini geliştirmek için bu çabaya da girmiyor.....”

(Ö10)“.....Alan bilgisinin yanında mesleği yaparken alınan eğitimler çok önemli oluyor. Özellikle öğretmenlikteki değişmelerin ve bu değişmelere adapte olabilmek için eğitimlere katılmak lazım.....Öğretmenler sürekli kendilerini geliştirmeli ve alanıyla ilgili bol bol seminerlere katılmalıdır.....”

öğretmenler görüş bildirmiştir.

Teşvikler ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö17)“...Öğretmenin aldığı para ne ki kendine bir şeyler katabilsin. Alanında gelişmek için, kitap vs. alabilmek için, master ya da bir kursa gidebilmek için para lazım. Her ilde bu tarz etkinlikler, seminerler yapılmıyor. Gidebilmek için para koyman gerekiyor...”

(Ö7)“.....Başarıya göre puanlama ve ödüllendirme olursa kimin iyi kimin kötü olduğu da ortaya çıkar. Burada kişi belki de iyi olabilmek için de çalışabilecektir. Kendini geliştirme isteği de duyacaktır.”

şeklinde ifade etmişleridir.

Statü ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö1)“.....Sadece sınıfta öğretmen olarak kaldık. Eskiden öğretmen bir köye atıldığında okulun değil köyün öğretmeni olurdu.İnsanın hoşuna giderdi.Şu an o kadar itibarsız bir meslek oldu ki saygı duyulmayan, eğitimsiz bir velinin şikayet etmesi karşısında suçlu konuma düşebilen bir meslek işte.Saygı olmadığında değerli hissedilmiyorsun....”

şeklindedir.

Maddi kazanç ile ilgili olarak öğretmenler;

(Ö12)“...öğretmen sırf fazla para alsın diye fazladan derse giriyor. Kendini geliştirmek için zaman kalmıyor. Bir nevi maddi kaygı yada fazla para alma isteği öğretmeni okula bağlıyor....”

şeklinde görüşler bildirmiştir.

Teknolojik Bilgi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö16)“.....Günümüz şartları teknolojik bilgi ve beceriyi istiyor ve olmazsa olmaz durumuna getirdi. En basitinden bir laptop dahi kullanamayan öğretmenler var. Öğrenci oyunlardan, level, tıklama gibi ifadeleri kullanırken öğretmen buna yabancı kalmamalı.....”

(Ö12)“.....Dersin içeriğine göre teknolojiyi kullanım değişebilir fakat bir sınıf öğretmeni özellikle üçüncü ve dördüncü sınıfta ders içeriklerine göre materyal seçerken

bunu dikkate almalı. Zaten artık öğretmen için ihtiyaç oldu teknoloji kullanımı. En ufak bir bilgiyi öğrenirken dahi internete girip öğreniyoruz....”

şeklindedir.

Kariyer Sistemi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri ise;

(Ö4)“Bence çalışan ile çalışmayı, başarılı ile başarısız ayırt edebilecek bir sistem olmalı. Özellikle mevcut durumdaki görevde yükselmeler pek de hakkaniyetli değil ve kişiyi daha çok torpil bulmaya yönlendiriyor. Gerçekten gayret eden, işini iyi yapabilen ve geliştirebilen kişileri ayırt eden bir sistem gelmeli. Bu şekilde öğretmen kendini geliştirme isteği de duyar...”

(Ö6)“...bir zaman uzman öğretmenlik sınavı vardı. Öğretmen, uzman öğretmen olabilmek için bir çaba gösterebiliyordu. Benim sürem yetmediği için başvuru yapamamıştım ama çok istemiştim. Bence bu tür sınavlar olmalı. Öğretmen teşvik oluyor.”

şeklindedir.

Yeterlilik Sınavları ile ilgili olarak;

(Ö9)“.....Ben hizmet içinde öğretmenler için yeterlilik sınavları getirmelerini isterdim. Yeterli olabilmeli bir öğretmen. Hatta maaşlar buna göre de olsun ki kendini geliştirmek zorunda kalsın...”

şeklinde öğretmenler görüş bildirmiştir.

Öğretmenler arası iletişim platformu olarak ise;

(Ö11)“.....Bir forum(internet sitesi) yada program ile meslektaşlar yada aynı zümre öğretmenleri bir ara ya gelerek bilgi birikimlerini paylaşabilir yada eksikleri birbirileri ile giderilebilir.....”

bir tek görüş bildirilmiştir.

Katılımcı öğretmenler çoğunlukla eğitim ve seminerlerin önemine ve katkı sağlayıcı unsur olarak gerekliliğine değinmektedir. Literatürde eğitim ve seminerlerin profesyonelliğe olumlu katkısının olduğu içeren çalışmalar mevcuttur. Kaya(2011) profesyonel gelişime katlı unsurlarını bireysel ve dış etkenler olarak iki grupta toplamakta; nitelikli eğitimleri dış etken olarak açıklamaktadır. Callahan ve diğerleri, (1995) de, profesyonel bir öğretmen olmayla bağdaşabilecek yetileri kazanmak amacıyla, öğretmenin, yetişme programı sırasında kazandığı teorik bilgilerden çok daha fazlasına ihtiyaç duyacağını; bunun da öğretmenin, bir lisansüstü programına, konferanslara, eğitim seminerlerine katılmasını, ya da bireysel

olarak araştırmalar ve bağımsız çalışmalar yapmasını gerekli kılacağını belirtmektedir. Öğretmenlere yönelik yapılacak eğitim ve seminerlerin, profesyonelliklerine katkısının olacağı söylenebilir.

Katılımcı öğretmenlerin profesyonelliklerine katkı olarak değindiği diğer bir nokta ise öğretmenin maddi kazancıdır. Özellikle ek ücret ve ek ders peşinde koşma durumunun, profesyonel gelişimlerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin maaşlarında iyileşme yaratması için aldıkları ek ders yükü de dolaylı olarak mesleki özerkliği etkilemektedir. Güven (2010), ise bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

"Ek ders yüküyle oluşan zaman darlığı, öğretmenlerin mesleki çalışma ve dolayısıyla profesyonel gelişimlerine vakit ayıramamalarına neden olmakta ve öğretmenliği kendi mesleki kalitesini yükseltme uğraşı veren profesyonel ve entelektüel modelinden uzaklaştırmaktadır."

Bu bağlamda maddi kazancın iyileştirilmesinin, profesyonelliğe olumlu katkısından söz edilebilir.

Katılımcı öğretmenler, mesleğin statü kazanmasının, profesyonelliklerine katkının olacağını ifade etmektedirler. Literatürde konu ile ilişkili açıklamalara rastlanmaktadır. Toplumsal saygınlığı yüksek olan bir meslek grubuna çeşitli sosyoekonomik seviyeden kaliteli insan gücü yönelimi ve girdisi beklenir (Özoğlu, 2009). Oysa öğretmenlik mesleğine yönelenler büyük oranda alt ve orta sosyoekonomik seviyeye sahip adaylardır (Ok ve Önkol, 2007). Güven (2010), ise öğretmenlik mesleğinin üst sosyoekonomik seviyeye sahip insan gücünü çekebilmesi ve geniş bir toplumsal tabana yayılmasının mesleğin toplumsal algısına ve profesyonellik statüsüne olumlu katkılar yapacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda mesleğin bir statü kazanması, nitelikli insan gücünü çekebilir. Aynı zamanda mesleği icra edenlerin profesyonel olma yolunda da çaba sarf edebileceği söylenebilir.

Kariyer sisteminin, öğretmenleri alanlarında kendilerini yetiştirmeye ve geliştirmeye teşvik edeceğini, mesleklerine daha başarılı ve yeterli olmalarını sağlayacağını ve eğitimde niteliği de arttıracığını düşünölmektedir Kariyer, öğretmenlikten uzman öğretmenliğe, uzman öğretmenlikten başöğretmenliğe gerekli yeterlilikler kazanılarak ilerlemeyi, örgütsel hiyerarşideki basamaklardan yukarıya doğru yükselmeyi, daha fazla sorumluluk üstlenmeyi, bireyin kişisel ve mesleki deneyim ve etkinlikleriyle kendini geliştirme sürecini ifade eder (MEB,2006). Milli

Eğitim bakanlığı öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükselebilmelerini amaçlar. Çakıroğlu'na (2006) göre bu sistem aracılığı ile öğretmenlere başarıları, verimlilikleri ve üretkenlikleri doğrultusunda yükselme olanağı bulacağını belirtmiştir. Öğretmenler mesleklerinde profesyonellik durumlarına katkı sağlama fırsatı da yakalayacaklardır. Tekişik'a (2004) göre ise bu uygulama olumludur ve öğretmenlik mesleği önem kazanacağını belirtmiştir. Gündoğdu ve Kızıltaş'a (2008) göre ise bu tür sınavların eksikliği, yanlış olduğu ve durumun aceleyle getirilerek sınav yapıldığı gerekçeleri ile bazı sendika, siyasi partiler ve eğitim kuruluşları tarafından eleştirildiğini belirtmektedir. Literatürdeki yapılan çalışmalar ile çalışmadaki kariyer sistemine ilişkin bulgular; başarı, bireyin kendini geliştirmesi ve verimlilikleri boyutuyla örtüşmektedir. Kariyer sınavlarının öğretmenlerin profesyonelliğine katkısının olacağı söylenebilir.

Katılımcı öğretmenler yeterlilik sınavlarının getirilmesinin profesyonel kalmalarını sağlayıcı bir unsur olarak görmektedir. Literatürde konu ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bulgulara dayanılarak öğretmenlerin gireceği yeterlilik sınavlarının getirilmesi, öğretmenlerin profesyonel kalma çabalarına katkısının olacağı söylenebilir.

4.4.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Etki Eden Olumsuz Faktörler

Tablo 4.7. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliğe Etki Eden Olumsuz Faktörler

Olumsuz Etkileyen Unsurlar (Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Olumsuz Unsurlar	İş tatminsizliği	10
	Yasalar/Yönetmelik	7
	Yetkisizlik/Etkisizleşme	7
	Program ve ders kitaplarına fazla bağlı kalma	7
	Fazla sorumluluk yüklenmesi	7
	Denetim mekanizmalarını Doğru işlememesi	5
	TOPLAM	43

Tablo 4.7.'de Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde profesyonelliklerine olumsuz etki eden unsurlar İş tatminsizliği (f=10) Yasalar (f=7), Yetkisizlik/Etkisizleşme (f=7), Program ve ders kitaplarına fazla bağlı kalma

(f=7), Fazla sorumluluk yüklenmesi (f=7), Denetim mekanizmalarını doğru işlememesi (f=5), olarak ifade ettiği görülmektedir.

Aşağıda bu kategori ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

İş tatminsizliği ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö8)“.....Bana mesleğinden memnun öğretmen gösterebilir misiniz? Bence çok azdır. Nasıl kendini geliştirmelerine yoğunlaşsınlar ki.”

(Ö5)“.....Öğretmenin moralini bozan o kadar şey var ki. Veli gelir öğretmene bağırır, müdür sıkıştırır. Öğrenci profili de o kadar değişti ki. Bir şey diyemiyorsun, hemen gidip ailesine şikâyet ediyor...”

(Ö4)“.....Değişen atama sistemi bizleri çok yoruyor. Ben geçen bir yılda üç okul değiştirmek zorunda kaldım. Bu durumda öğrencilere nasıl faydam dokunsun. İşimde iyi olabilmek için kendimi göstermem gerek bu durumda yapamıyorum...”

şeklindedir.

Yasalar ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö3)“.....çünkü öğretmen özgür değil sadece mevzuat isteklerini yerine getirmektedir. Yasalara çok bağlı kalınıyor.....”

(Ö8)“Mevcut yasalar öğretmeni daha çok halinden memnun edip tembelliğe itmeye yönelik.”

şeklindedir.

Yetkisizlik/Etkisizleşme ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö2)“...bir doktor hastasına teşhis koyabiliyorken bir öğretmen kendi başına az da olsa bir öğrenci için teşhis koyamıyor ya da karar veremiyor. Komisyon kuruluyor, rehber öğretmenin düşüncesi alınıyor, müdürün ifadesi isteniyor... Sınıfımdaki öğrencimi benden daha iyi bilen biri var mı?...Öğretmenin yetkisi yok yetkisi.”

(Ö1)“.....Eskiden bir öğretmen köye atandığında okulun değil köyün öğretmeni olurdu. Köylü ona danışır. Fikri alınır ve düşünceleri çok önemliydi. Kararlar alabilirdi. Şimdi ise böyle değil öğretmenin elinden her şey alındı.....”

şeklindedir.

Program ve ders kitaplarına bağlı kalma ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö13)“.....Bağlı kaldığımız ders kitapları sınıfına göre içerik olarak yetersiz, içerik olarak seviyeye ya uygun değil ya da nitelik barındırmıyor. Müfettiş gelince bunu öğretilmesini istiyor. Programa bağlı kalsan bir türlü; kalmasan bir türlü.....”

(Ö11)“.....Ben görev yaptığım yere göre konumu uyarlamalıyım. Materyalimi seçmeliyim hatta bulunduğum okula göre dahi değiştirmeliyim. Romanların olduğu mahalledeki bir okulda çalışıyordum. Bu okulda son iki saat hiç ders işleyemedim. Mecburen bu saatleri oyun ve şarkılar ile geçiriyordum ama bir şekilde öğrencilerimi yönetmeyi başarıyordum. İşte işin profesyonelliği olmak budur.... Esnek olabileceksin...”

şeklindedir.

Fazla sorumluluk yüklenmesi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö7)“.....Öğretmenin yetkisi yok sorumluluk çok. O kadar sorumluluk verilmiş ki diken üstünde. Rahat olamıyor...”

(Ö15)“... yeri geldi 60 kişilik sınıfım oldu. Böyle bir sınıfta bir konuyu işlemek çok zor. Birinci sınıf okutuyorsan bu daha da zorlaşıyor. Her öğrenciye yetişemiyorsun bile....”

şeklindedir.

Denetim mekanizmalarını doğru işlememesi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö17)“.....Gelen müfettişler sürekli programa, çocukların okuyup okumadığına... bakar. Kişilik olarak öğrencinin kazanımlarına bakmazlar. Onlar için angarya ön planda oluyor...Ben eğer denetleneceksem ve benden bunlar istenecekse ben de kendimi ona göre hazırlamak zorunda kalırım.....”

(Ö6)“.....Özellikle gelen müfettişlerin denetimleri hiç kaliteli değil. Çoğu güncelliğini bile koruyamamış. Sürekli eleştirme, eksik arama söz konusu.Bize “Ne yaptın?” yerine “Bunu nasıl yapabiliriz?” demesi gerekir....”

Genel olarak profesyonelliklerine olumsuz etki yapan unsura bakıldığında öğretmenlerin işlerinden memnun olmadıkları görülmektedir. Okul değişimleri, maaş azlığı, ekonomik kaygı gibi nedenlerin moral bozukluğuna yol açtığı görüşmedeki verilerden anlaşılabilir. İş tatminsizliği kişinin yaptığı işi, o işte ilerlemesini ve profesyonel anlamda mesleğin icrasını etkileyebilmektedir. Başaran (2000), iş tatmininin bireyin yaşamını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. İş tatminini bireyin mesleğindeki profesyonelliğini etkileyebileceği söylenebilir. Bu durumlar öğretmenlerin, mesleklerinden haz duymalarına engel olarak görülebilir. Buna

benzer durumlar ABD gibi ülkelerde de gündeme gelmiştir. Hem öğretmen eğitiminin yeniden ele alınması hem maaşların artırılması gibi hususlar tartışılmaktadır (Wagner,2008).

Öğretmenler, bir programa çok fazla bağlı kalınmasını doğru bulmamaktadırlar. Katılımcı öğretmenler, profesyonelliğin özgünlükle ve yaratıcılıkla ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Literatürde benzer durumları içeren bir çalışma bulunmamaktadır. Fakat; öğretmenin hangi konuları, nasıl ve hangi kitapları kullanarak öğreteceği ayrıntılarıyla MEB tarafından belirlenmektedir (Özoğlu, 2009). Bulgulardan hareketle; programa fazla bağlı kalmanın öğretmenlerin profesyonel olma durumlarını olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir.

Çalışma grubundaki öğretmenler yapılan denetimlerin uygun olmayışından ve doğru olanı denetlemediklerinden söz etmektedir. Katılımcı öğretmenler, denetim olayına eleştirel bir bakış açısı getirmektedir. Ülkemizde öğretmenler okul müdürü ya da bir denetleyici tarafından denetimden geçmektedir ve denetimsiz bir eğitim ortamı görülmemektedir. Denetimler öğretmeni asıl amacından çıkarmamalıdır. Wong ve Wong (1998, 294; akt: Kramer, 2003) profesyoneli; denetim ya da yönetmelik olmaksızın, yeteneklerini geliştirmek için gelişim planını devam ettiren ve her yeni öğrenci grubunun seviyesini yükseltmeye uğraşan sorumlu kişi olarak tanımlar. Ancak yapılacak denetimlerin doğru bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bulgulardan hareketle; denetim sisteminin doğru işlememesi, öğretmendeki profesyonelliğine olumsuz etkiye yol açabildiği söylenebilir.

4.4.3.Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerine Etkili Olan Diğer Faktörler

Tablo 4.8. Öğretmen Görüşlerine Göre Profesyonelliklerinde Etkili olan Diğer faktörler

Tema	Kodlar/Görüşler	Sıklık(f)
Diğer Faktörler	Kişinin Kendisi	10
	Meslek Seçimi	7
	Öğrenci ve Veli	5
	Çevre Koşulları ve Okul Şartları	4
	TOPLAM	26

Tablo 4.8’de Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde profesyonelliklerine etkili diğer faktörler “Kişinin Kendisi (f=10) Meslek Seçimi (f=7) Öğrenci ve Veli (f=5) Çevre Koşulları ve Okul Şartları (f=4) olarak ifade ettiği görülmektedir.

Aşağıda bu kategori ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Kişinin Kendisi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö7)“.....Genelde kırsal kesimdeki öğretmenler tecrübesizliklerinden, öğrencinin seviye düşüklüğünden, velilerden destek görmeyerek, idarenin boş vermişlikleriyle bu ideallerinden soğurlar. Yıllar geçer tecrübe kazanır bilinçli velileri olur fakat bu kez profesyonellik isteği yok olur.....”

(Ö12)“.....Kişini kendisi ile ilgili durumları da etkiler. Mesela çocuk sayısı, bakıcı derdi, ev kaygısı, ...vs. kafa bu işlerle yorulursa kendini mesleğine veremez.....”

(Ö3)“Kişi profesyonel olursa mesleği de profesyonel olur. Çaba göstermesi gerekir. Sorumlu olan kendisidir. Burada kişini kendisi çok önemlidir.”

şeklindedir.

Meslek Seçimi ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö9)“.....Hiçbir şey olamasan ufak bir öğretmen ol düşüncesi bu mesleği bitiren etkenlerden. Bu mesleği seçecek olanları mesleğini sevmesi gerek. Sırf atanmak için tercih edilmemesi gereken bir meslek. Biz bu mesleği seçerken hiç yönlendirilmedik. Öğretmenliğin nasıl bir şey olduğunu üniversite üçüncü sınıfta anladım. Aslında bana göre değilmiş. Ama girdin mi çıkamıyorsun işte...”

(Ö12)“Bana “Bu işte kim başarılıdır?” dersiniz; ben de “bu mesleği severek yapan kişiler” derim. Bu meslek sevmeyerek, ısınmadan yapılacak bir meslek değil. Bunun için öğretmenliği seçecek kişilerin sevmesi gerek....”

(Ö1)“.....İnsanın sevdiği mesleği yapması o meslekte daha iyi ilerlemesine fayda sağlar. Yoksa sadece para karşılığı bir işi yapma durumundan öteye geçemez.”

şeklindedir.

Öğrenci ve Veli ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö6)“.....Değişik ve değişen öğrenci profili öğretmenin işinde iyi olmasını zorunlu tutuyor. Öğretmen kendini ve bilgisini güncellemek zorunda kalıyor. Bu şekilde ister istemez öğretmen yenileniyor.”

(Ö5)“.....Artık günümüzde sorgulayan ve eleştiren veli profilini görüyoruz. Bir veli öğretmen seçebiliyor. Öğretmen de rekabet ortamı oluşturuyor.....”

(Ö4)“.....Bilinçli veli çocuğunu kontrol ediyor. Öğretmenin ödev verip vermediğini takip ediyor. Hatta öğretmeni akşam olup arayıp ne yapması gerekenleri soran veliler

var. Bunun yanında tam tersi ilgisiz veliler de var. Çocuğu ile ilgili hiçbir şeyi bilmiyor....”

şeklindedir.

Çevre Koşulları ve Okul Şartları ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö17)“...ama özel okullarda tabi ki şartların iyi olması öğrenci profilinin biraz daha iyi olması dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin daha profesyonelce ve daha sistemli yapıldığınız düşünüyorum.”

(Ö2)“.....Okul şartları ve okul imkânları kişni işin iyi yapmasına fırsat sağlar. Bizde devlet okulların durumu içler acısı. Öğretmen kendini paralayarak bir şeyler yapmaya çalışıyor.....”

şeklindedir.

Katılımcı öğretmenler, profesyonelleşmenin aslında; kişinin kendisinde bittiğini, değişkenlerin çok olabileceğini fakat her durumda gelişmeden sorumlu olanların kendileri olduğunu belirtmektedir. Sorumluluk önem arz etmektedir. Dooren ve Prieur (1996) , profesyonelliği, kişinin kendi profesyonel gelişimi ve ilerleyişi ile ilgili sorumluluk almayı kabul etmesi olarak tanımlamaktadır. Profesyoneller yargılarını şekillendirirken hangi strateji ve uygulamaların uygun olduğunu müşterilerinin özel ihtiyaçlarını dikkate almalıdır (Darling-Hammond, 1989). Bu açıklamalarda, profesyonellerin sorumluluğunun önemi ele alınırken, bu sorumluluk için dayanakların da bilimsel temelde olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Profesyonellikte kişinin kendisinin etkili olduğuna yönelik araştırmadaki bulgular ile literatürün benzeşik olduğu söylenebilir.

Kuzgun(1994) bir çalışmasında meslek seçimin önemli olduğunu, her şeyden önce yeteneklerin kullanma ve kendini geliştirme ve gerçekleştirme yolu olduğunu ifade eder. Seçtiği mesleğin kişni özüne, ilgisine ve yeteneklerine uygun olması gerektiğini dile getirmektedir. Bilinçli olarak seçilen meslek ise huzur ve mutluluk getirir. Bir mesleği profesyonel anlamda yapmada kişni kendi arzusunu yanında doğru meslek seçimi de önemlidir. Mesleği istemesi o meslekte gelişme göstermesinin ön koşullarından biridir. Mesleğin kişiliğini yansıtması o mesleği icra ederken zevk alması, yaptığı mesleğin nitelikli olmasını da etkilemektedir.Doğru meslek seçimi ve meslek sevgisi, profesyonelliği etkilen bir unsur olarak görülebilir.

Bulgularda profesyonelliğe etki eden bir diğer olgu ise öğrenci ve velilerdir. Literatürde dolaylı olarak ilgili konular çalışılmıştır. Güven (2009), profesyonel kavramını ‘yeterli bilgi ve beceriyle donanmış ve mesleğin etik standartlarına uygun, topluma hizmet etme ideali olan, bu ideallere bağlı kalandır. Bu doğrultuda hareket etmeme halinde profesyonelliğini yitirir, sadece kendi çıkarlarını koruyacak şekilde hareket eder, işini yapar’ şeklinde anlatmıştır. Burada toplum ögesi olarak öğrenciler ve veliler ele alınabilir. Eğitim sisteminde yapılan bir işin alıcısı olarak görülen öğrenci ve onların velileri, kişini profesyonellik çabasını da etkileyeceği söylenebilir.

4.5. Profesyonelleşme Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Katılımcı öğretmenlerden 15’i, profesyonel öğretmenliğin süreçle oluşacağına ve süreci etkileyen unsurlara değinmişlerdir. Öğretmen profesyonelliğinin birçok faktörden etkilendiğini ve birçok etmen ile şekillendiğini belirten katılımcılar, aslında bu sürecin hizmet öncesinden başladığını ifade etmişlerdir. Verilerin analizi sonucunda görüşler "Eğitimler", "Deneyim", "Bireysel Çaba", "Meslek Algısı", "Seçim Kriterleri" şeklinde 5 tema altında toplanmıştır. 2 katılımcı öğretmen ise profesyonelliğin hizmet öncesinde tamamlanması gerektiğine değinmişlerdir.

Tablo 4.9. Profesyonelleşme Sürecine Etki Edenlere İlişkin Görüşler

Profesyonelleşme Sürecine Etkili Olanlar(Tema)	Kodlar	Sıklık(f)
Eğitimler	Öğretmenlik uygulama koşulları	4
	Üniversitelerdeki işlenen dersler	3
	Hizmet içi eğitimler	3
Deneyim	Tecrübe	9
Bireysel Çaba	Yenileme ve gelişme isteği	3
Meslek Algısı	Meslek sevgisi	3
	Mesleğin iş garantisi olarak görülmesi	3
Seçim Kriterleri	Öğrenci seçme kriterleri	4
	Öğretmen seçme kriterleri	4
	Yeterlilik Sınavları	3
	TOPLAM	39

Tablo 4.9' da katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Profesyonelleşme sürecinde alınan eğitimlerin etkili olduğu ve bu sürece etki ettiği ifade edilmektedir. Eğitimler temasına ilişkin olarak Öğretmenlik uygulama koşulları (f=4), Üniversitelerdeki işlenen dersler (f=3), Hizmet içi eğitimler (f=3) şeklinde

ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu tema ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Öğretmenlik Uygulama koşulları ile ilgili olarak;

(Ö16)“Bu süreçte üniversitedeki dersler ve uygulamalarımız çok önemliydi. Bence üniversitelerdeki stajyerlik eğitimi daha fazla olmalıdır. Şu an çok yetersiz. Çünkü öğretmenliği uygulamalı yaptıkça daha tecrübe kazanıyorsunuz ve bu da demektir ki profesyonelliğinize daha fazlasını katmış oluyorsunuz.....”

(Ö4)“.....Keşke üniversite okurken köy okullarına da uygulamaya gidebilseydim. İlk atandığım yer bir köy okuluydu. Köye indiğimde ne yapacağımı şaşırılmışım. Üniversite okurken böyle yerlere hazırlanmamıştık.”

Üniversitelerdeki işlenen dersler ile ilgili olarak;

(Ö14)“Profesyonellik süreçle oluşur. Üniversitelerde hatta daha öncesinde bir eğitim olacak ise o okullarda alınan dersler önemli. Mesela Lisans derslerinde çok gereksiz dersler vardı. Kimya, Biyoloji gibi dersler çoktu. Belki önemlidir ama günümüz şartlarını karşılamayan konular anlatılıyordu.....”

(Ö6)“Profesyonelleşme bir alanda uzman olma ile sonuçlanıyorsa; bu alan için teorik bilgiler önemlidir. Ama dört yılda çoğunlukla teorik ders işledik ve içerik olarak hocalarımız uygulamaya fazla vakit ayırmazlardı. Zaten liselerde yeteri kadar teorik dersler aldık ve bu dersler bir sınıf öğretmeni için oldukça yeterliydi. Bir lise mezunu ilkökul öğrencisine bir çok dersi verir zaten. Daha okurken meslekten soğur hale geliyorsun...”

Hizmet içi eğitimler ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö2)“Bu süreçte gelişim için hizmet içinde çok çok önemli. Mesleğimde 30. yılıma geldim ve bir çok seminere katıldım.Yapılan seminer ve kurslar sayısı iyi fakat sırf yapılmak için yapılmış gibi.....”

Hizmet içi eğitim sayısı ile ilgili olarak görüşleri;

(Ö10)“.....İsteyen öğretmen istediği zaman hizmet içi eğitimlere başvuru yapabiliyor. İşinde profesyonel olabilmek için yeterli imkân ve fırsatlar sağlanıyor. Ben şu ana kadar bir çok hizmet içi eğitime katıldım. Başvuru yaptığımda çıktı...Bu eğitimler kişinin meslekteki profesyonelliğini etkiler ve bilgisini artırıyor..”

Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Profesyonelleşme sürecinde öğretmen deneyimlerinin etkili olduğu ve bu sürece etki ettiği ifade edilmektedir.

Deneyim temasına ilişkin olarak Tecrübe(f=9) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu tema ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Tecrübe ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö1)"...Bu meslek profesyonel birinin yapması gereken bir meslektir. Bir kişi hemen profesyonel olmaz.Bu süreçte tecrübe çok önemli. Profesyonelleşme zaten bir mesleği yapmanın deneyimidir..."

Katılımcı öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Profesyonelleşme sürecinde Bireysel çabanın etkili olduğu ve bu sürece etki ettiği ifade edilmektedir. Bireysel Çaba temasına ilişkin olarak Yeniliklere Açık olma (f=3) şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu tema ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Yeniliklere Açık olma ile ilgili öğretmen görüşleri;

(Ö12) ".....Profesyonellik tanımlarında belirtmiştim yeniliklere açık olma ve bunu isteme profesyonelleşme için gereklidir....."

Profesyonelleşme sürecinde mesleğin nasıl algılandığı ve mesleğin ne olarak görüldüğü, bu sürece etki eden etmenler olarak ifade edilmektedir. Meslek algısı temasına ilişkin olarak "Meslek sevgisi(f=3)", "Mesleğin iş garantisi olarak görülmesi(f=3)" şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu tema ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

İş garantisi kodu ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö9)"Bence iş garantisi kişiyi tembelliğe itiyor. Böyle olunca kişi kendini yenilemekten kaçıyor. Yada yorulmak istemiyor rahatına bakıyor ve kendini geliştirmiyor....."

Katılımcı öğretmenler bir profesyonelleşme sürecine etki eden unsur olarak fakültelere ve mesleğe giriş kriterlerinin önemli olduğuna ve kişinin mesleğindeki profesyonelliği için önem arz ettiğine değinmişlerdir. Fakat burada öğretmen görüşleri incelendiğinde genelde bu seçimlerdeki uygulamaların yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiğine değinmişleridir. Seçim Kriterleri temasına ilişkin öğretmen

görüşleri "Öğrenci seçme kriterleri(f=4)", "öğretmen seçme kriterleri(f=4)" ve "yeterlilik sınavları(f=3)" şeklinde olduğu görülmektedir.

Öğrenci seçme kriterleri ile ilgili olarak;

(Ö5)“Profesyonelleşme bir süreçtir kesinlikle. Biz üniversitelerde bu sürece başlıyoruz. Üniversitelere giren Fakültele sınırlı sayıda öğrenci alınması gerekir..... Sırf girmek için okunmamalı. standart bir taban puan gelecek ki nitelikli öğrenci gelebilsin.....”

(Ö7)“...Kişi mesleğini sevmeden geldiği için alışmıyor. İyi bir eleme olursa en azından bu mesleği yapabilecek kişilerin önceden belirlenmesi ile kalitenin artacağını düşünüyorum.”

Öğretmen seçme kriterleri ile ilgili olarak;

(Ö12)“..... Profesyonellik deyince iyi eğitim ve bence mesleğe alım şartları değiştirilmeli. Girdiğimiz sınav gerekli olabilir ama öğretmeni seçmek için yeterli değil. Alan bilgisi sınavı eklendi ama sınavdan ibaret. Kişinin mesleği yapıp yapamayacağını tam ölçemiyor.....”

(Ö2)“...ben öğretmen okulu okudum. Erken yaşta bu mesleğin havası aldım. Okulu bitirdiğimde gözüm öğretmenlikten başka bir şey görmüyordu yani alternatifim yoktu. Tamamıyla kendimi mesleğime verdim. Biz mesleğe böyle girdik. Şuan ki fakülte bitirenler böyle değil ek olarak bir çok işle uğraşıyor.....”

Yeterlilik Sınavları ile ilgili olarak öğretmen görüşleri;

(Ö6)“...Öğretmenlik mesleğinde öğretmenin profesyonelliğinin yeniliğini sağlamak, güncelliğini korumak ve öğretmenin profesyonel kalmasını sağlamak için belli yıllarda tekrarlanan yerlilik sınavları olmalı.”

(Ö10)“.....Bence bir meslekte mesleğe girerken olduğu gibi mesleği yaparken belli sürelerde sınavlar yapılsın. Öğretmen eskidikçe meslekteki heyecanından uzaklaşıyor, bilgileri eskiyor. Bu heyecanın canlı kalması gerek ve işine dört elle sarılması gerek. Biraz uygulama açısından zor olabilir fakat etkili sonuçlar doğuracağını düşünüyorum.”

Katılımcı öğretmenler alınan eğitimlerin profesyonelleşme sürecinde etkili olduğunu ifade etmektedirler. Ülkemize bakıldığında hizmet öncesi eğitim, öğretmen adaylarına kendi alanlarıyla ilgili alan bilgisini yanında öğretmenlik meslek bilgisi kazandırdığı için en kritik dönemlerden biri olarak söylenebilir. Adaylar bu süreçte

mesleğe başlamadan önce teorik ve uygulama dersleri sayesinde mesleği tanırlar ve mesleki gelişimlerine katkı sağlarlar. Fakat katılımcı öğretmenlerden bazılarının üniversitelerdeki alınan eğitimlere olumsuz baktığı da görülmektedir. Özellikle uygulama derslerindeki yetersizliklerin ve teorik derslerin verimsizliğinin profesyonelleşmelerine olumsuz etki ettiklerini ifade etmektedirler. Yapılan çalışma kapsamında elde edilen bulgularda, öğretmenlerin uygulama derslerindeki yetersizlikleri ve teorik derslerin verimsizliğini belirtmeleri; Kavas vd. (2009) yılında yaptıkları çalışmadaki öğretmen adaylarının uygulama derslerini yetersiz gördükleri ve teorik derslerin çok olmasını eksiklik olarak görmeleri ile tutarlıdır. Rıza ve Hamurcu'nun (2000) çalışmalarında ortaya çıkan "Uygulamanın gerekliliğinin öğrencilerce tam kavranılamaması ve yeni yaklaşımın öğrencilere eskiye nazaran daha fazla sorumluluk yüklemesi sebepleriyle öğrencilerin bu uygulamaya yönelik görüşlerinin olumsuz olduğu" sonucu dolaylı olarak bulgular ile örtüşür durumdadır. Uygulama derslerinin önemi noktasında Becit vd. (2009) çalışmasında ortaya çıkan "Bilgisayar Öğretmeni adaylarının okul uygulama dersleri hakkındaki görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, bu derslerin kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırladığını ve öğretmenlik tecrübesi kazandırdığını; materyal hazırlama ve ders anlatımında, bilgisayar alan bilgilerinden yararlanmalarını sağladığı, öğretmenlik mesleğinin hak ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık kazandırdığı, bilgisayar öğretmenliği mesleğine bakış açılarını olumlu yönde etkilediği, dersin işlenişinden memnun oldukları" sonuçları ile örtüşmektedir. Özellikle öğretmenlik uygulamaları, işlenen derslerin teorik olarak çokluğu alınan eğitimlerin niteliğini belirlemede etkin rol aldığı söylenebilir.

Araştırma bulgularında meslek algısı, profesyonelleşme sürecini etkileyen bir unsur olarak görülmektedir. Kişi bir mesleği seçerken sevmeli ve o mesleği benimsemelidir. Meslekteki gelişimi için herhangi bir kaygı gütmeyen mesleğin gereklerini yapılması gerekmektedir. Çermik vd. (2010) bir çalışmada meslek tercihlerinin, üç nedene bağlı olduğunu ve bunların; 1: özveriden kaynaklanan nedenler; hizmet etme arzusu, ilkeye hizmet etme, vb., 2: içsel nedenler; meslek sevgisi, çocuk sevgisi vb., 3: dışsal nedenler; iş garantisi, uzun tatil, sosyal güvence vb. olarak ekonomik etkenlerin olduğu ve dolayısıyla meslek seçimini etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Aktürk'ün (2012) yaptığı çalışmada içsel nedenlerin etkisi ile öğretmenlik mesleğini seçenlerin öğrenmeye karşı daha açık olduğu ve

öğrenmeye ilişkin beklentilerin daha fazla olduğunu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları literatürle örtüşür durumdadır. Özellikle profesyonelleşme sürecine, mesleğin iş garantisi olarak görülmesi olumsuz; öğretmenlerin mesleklerini severek yapmasının ise olumlu etki ettiği söylenebilir.

Katılımcı öğretmenler, profesyonelleşme sürecini etkileyen bir unsur olarak da öğrenci ve öğretmen seçim kriterlerini görmektedir. Görüşlerinde daha çok seçim kriterlerinin yetersizliklerinden bahsetmektedirler. Canbulat (2014) yaptığı çalışmada öğretim elemanları, öğretmen adaylarının seçimi ve atama sürecini öğretmenlik eğitimi anlayışına uygun bulmamaktadır. Araştırmadaki bulgular ile Canbulat'ın sonuçları örtüşmektedir. Hizmet-öncesi eğitime öğrenci seçimi, seçilen öğrencilerin hizmet-öncesi eğitimi ve eğitim programını başarılı bir şekilde tamamlayan adayların istihdamı, öğretmen yetiştirme sisteminin önemli bir parçası olarak ele alınacak olursa, dünyada öğretmen yetiştirme sistemlerinin genel olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir (Barber ve Mourshed, 2007). Uluslararası sınavlarda başarılı sonuçlar elde eden Finlandiya ve Singapur gibi ülkelerde izlenen ilk yaklaşımda, öğrenciler hizmet-öncesi eğitim programlarına kabul edilirken, ihtiyaç duyulan öğretmen sayısı (arz-talep dengesi) gözetilmekte ve ihtiyaç ölçüsünde öğrenci bu programlara kabul edilmektedir. Öğrenciler bu programdan mezun olduktan sonra genelde doğrudan istihdam edilmektedir. İstihdam sürecinde ikinci bir seçim olmadığından, daha en başta öğrenciler bu programlara kabul edilirken oldukça seçici davranılmaktadır. Öğrenciler hizmet-öncesi programlara seçilirken, hem seçme sınavları hem de mülakatlar veya örnek ders anlatımları kullanılmakta ve akademik bilginin yanında öğrencilerin öğretmenliğe ilgisi, mesleğe yatkınlığı ve iletişim becerileri ölçülmektedir. Arz-talep dengesi gözetilerek programlara kabul edilen öğrenciler, genellikle ücretsiz eğitim almakta ve hatta -Singapur'da olduğu gibi- maaş bile alabilmektedir. Bu bağlamda öğretmen ve öğrenci seçimlerindeki değişim ve yenileşmelerin profesyonelleşme sürecine katkısının olacağı söylenebilir.

Katılımcı öğretmenler profesyonelleşme sürecine etkili olarak mesleği yaparken uygulanabilecek yeterlilik sınavlarını da görmektedirler. Geçtiğimiz yıllarda Milli Eğitim Bakanlığının gündemini meşgul eden bu konunun, özellikle hizmet içi eğitimlerin yetersizliğini gidermek için ve meslekte ilerleme ve yeniliğin korunması için gerekli olduğu düşünülebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında elde edilen bulgulara bağlı olarak elde edilen sonuçlara yer verilmektedir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, mesleği yapan öğretmenlerin profesyonellik kavramı hakkında farkındalığa sahip oldukları görülmüştür. Tanımlamaların literatürdeki tanımlarla örtüştüğü görülmektedir. Cinsiyete özgü tanımlamalarda kadın öğretmenlerin daha çok duyuşsal alanı ön plana alan ifadeleri içeren tanımlamalara yer verdiği; erkek öğretmenlerin ise profesyonellik tanımlamalarında daha çok kural, liderlik gibi kavramları içeren tanımlamalara yer verdiği görülmektedir. Bu da cinsiyetin tanımlama üzerinde etkisi olduğunu da gösteren bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Mezuniyet durumlarına göre profesyonellik tanımlamalarında ise mezun oldukları eğitim düzeyinin artmasıyla tanımlamaların daha çok alan bilgisine sahip olma durumu ve meslekte ilerleme kavramlarının yoğunluğu belirtilmektedir. Ön lisans mezunu öğretmenler ise daha çok tanımlamalarda profesyonelliği tecrübeli olma durumu ve işini iyi yapabilme olarak tanımlamışlardır.

Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu öğretmenlik mesleğini profesyonel meslek olarak görmektedir. Fakat öğretmenlik mesleğini icra edenler ise çoğunlukla tam profesyonel olmadıklarını yarı profesyonel olduklarını belirtmişlerdir. Yüksek lisans mezunu öğretmenler mesleğin profesyonel olduğunu, ön lisan mezunu öğretmenler ise daha çok öğretmenlerin tam anlamıyla profesyonel olmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin tamamıyla profesyonel olmamaları ise mesleğin niteliğini etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre profesyonel öğretmende bulunması gerekenleri “Öğretmen bilgisi”, “kişisel özellikleri” ve “mesleki

özellikleri” olacak şekilde 3 temada özetlemek mümkündür. Öğretmenlerin kişilik ve mesleki özelliklerinin, profesyonelliklerinde önemli olduğu görülmektedir. Profesyonellikte alan bilgisi, pedagoji bilgisi, program bilgisinin olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen profesyonelliğini etkileyenlere bakıldığında 3 temada toplamak mümkündür. Öğretmen görüşlerinden öğretmenlerin profesyonelliklerine katkı unsurları olarak, alınan ve alınabilecek olan eğitim ve seminerlerin büyük oranda etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde eğitim ve seminerlerin faydasından bahsedilerek öğretmen görüşleriyle örtüştüğü görülmektedir. Katkı sağlayıcı unsurlara ilave olarak teşvikler, ödüllendirmeler, kariyer sisteminin getirilmesi ve iletişim platformu eklenebilir. Profesyonelliklerine olumsuz etki edecek unsurların ise iş tatminsizliği, yasaların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun ise profesyonelliğe olumsuz etki yaratacağını belirtmişlerdir. Denetim mekanizmalarının doğru işlemediği ve profesyonel olmada doğru denetimin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nedenlerine bakıldığında gelen denetleyicilerin “neyi yapmalarını istemelerinden” çok “neyi yaptıkları üzerine” olduğudur. Yani gelen denetleyici “yapılanları sorgulamaktan” ziyade “neler yapılabilir”in üzerinde durması gerektiğini söylemek mümkündür. Bu şekilde farklı, yaratıcı ve üretken fikirlerin oluşması da sağlanabilir.

Araştırma sonuçlarında, kişinin mesleği sevmesinin meslekteki profesyonelliğe etkisi olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, öğrenci profilinin ve veli etkisinin öğretmen profesyonelliğine etkisi olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Öğrenci öğretmeni motive eder ve velinin öğretmeni sorgular olması kişinin mesleki gelişiminde ilerlemesine neden olabilmektedir. Diğer şekilde veli profilinin iyi olmayışı da öğretmende motivasyon eksikliğine neden olabilmektir sonucuna da ulaşılmaktadır. Çevre koşullarının iyileştirilmesi ve okul imkânlarının iyileştirilmesinin öğretmen profesyonelliğine etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler profesyonelleşmeyi bir sürece bağlamaktadır. Bu sürece etki eden unsurlar olarak eğitimler önem arz etmektedir. Meslek bilgisi, profesyonelleşme sürecinde önemli iken uygulama bilgilerinin hizmet öncesinde zayıf kaldığı ve mesleğe bu şekilde başladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda özellikle hizmet öncesinde uygulama ağırlıklı bir programın daha faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hizmet içi eğitimlerin niteliksiz olduğunu belirtmişlerdir. İş

garantisinin, kişiyi tembelleştirmesinin de meslekteki profesyonel olmaya olumsuz etki ettiğine değinilmiştir. Meslek algısı, kişinin kendini yenileme durumu profesyonel olma sürecinin bir etkeni olduğu için kişinin mesleği severek yapması ve zihninde oluşturduğu meslek imajının profesyonelleşmesini etkilediği düşünülebilir. Öğretmenler, profesyonelleşme sürecine etki eden bir unsur olarak da seçim kriterlerine değinmektedirler. Profesyonelleşme sürecinde önemli görülen bu etkene öğretmenlerin daha çok olumsuzluklarından bahsettikleri görülmüştür. Katılımcılar üniversitelere öğrenci seçimlerine ve mesleğe öğretmen seçimlerinin olması gerektiğine; fakat mevcut uygulamanın yetersizliğine değinmişlerdir. Sınav uygulanmasını yanı sıra, bir yetenek işi olan öğretmenlik için yeteneklerin değerlendirilmesi gerektiği görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarından öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci alımı ve mesleğe başlarken öğretmen istihdamında seçim kriterlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek kriter olarak yetenek ile öğrenci alan bölümlerdeki benzer uygulamaların diğer öğretmenliklere de yansıtılması gerektiğidir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin mesleklerindeki profesyonelliğe ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- ✓ Kariyer sınavları getirilerek mesleki ilerleme desteklenebilir. Kariyer sistemiyle belirli bir sınavın yanında, öğretmenlerin yaptıkları projeler, aldıkları ödüller ve yaptıkları yayınları da içeren bir sistemin olması önerilmektedir.
- ✓ Birçok öğretmen aldıkları maaşın ve teşvikin, profesyonelliklerine katkısının olacağını düşünmektedir. Profesyonel olmalarını destekleyecek bir performansa dayalı teşvik sistemi düşünülebilir.
- ✓ Eğitim ve seminerlerin yeniliği ve güncelliği önemlidir. Eğitim ve seminerlerin düzenli aralıklarla yapılması, içeriklerin belirlenmesinde öğretmen ihtiyaçlarının gözetilmesi ve öğretmenlerin fikirlerini de alarak düzenlenmesi önerilmektedir.

- ✓ Hizmet içi eğitimlerin niteliksiz olması yapılan eğitimlerin amacına ulaşmasında olumsuz bir etkidir. Niteliği arttırmak için akademisyenlerin katılımına özen gösterilmelidir.
- ✓ Yapılacak eğitim ve seminerlerin kaydı tutularak katılım sağlamayan ya da sağlayamayan öğretmenlerin de katılımını sağlanabilir.
- ✓ Araştırma bulgularında Eğitim Fakültelerine öğrenci seçimlerinde yetersizliklere değinilmiştir. Öğrenci seçme sınavının yanında Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak olarak yeni ve güncel öğrenci seçme sistemi getirilmesi önerilebilir. Bazı fakültelele konulan taban puan uygulaması eğitim fakültelerine de getirilebilir. Eğitim fakültelerinde okuyan fakat çeşitli nedenlerle öğretmenlik mesleğini icra edemeyeceği anlaşılan öğrencilerin farklı alanlara kaydırılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilir.
- ✓ Özellikle üniversitelerdeki uygulama derslerinin süreleri uzatılabilir. Öğrenciler, staj için merkezi okulların yanında köy okullarına da gönderilebilir.
- ✓ Mesleğe alım şartlarındaki yetersizliklerin giderilmesi için teorik sınavların yanında ilgi, istek ve becerilerinin değerlendirileceği, kültürel dokunun dikkate alındığı bir sınav sistemi getirilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Eğitim- Öğretimde niteliği attırmak için profesyonelliğin daha gelişmesi için farklı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

- ✓ Özellikle öğretmenlerin üzerinde durduğu profesyonelleşme sürecine ilişkin çalışmalar yapılabilir. Alan yazında kapsamlı olarak profesyonelleşme sürecine ilişkin bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Yöneticiler, denetleyiciler ve öğretim elemanlarının profesyonelleşme sürecine ve profesyonelliklerine yönelik çalışmalar ve görüşmeler yapılabilir.
- ✓ Hizmet öncesi profesyonelleşme sürecinde önem arz etmektedir. Özellikle hizmet öncesi aldıkları eğitimler, hizmet öncesi eğitim ortamları ya da öğretim elemanlarının profesyonelliklerine veya profesyonel gelişimlerine yönelik çalışmalar da yapılabilir.
- ✓ Benzer çalışma diğer alan öğretmenleri ile yapılarak profesyonellik alanında bütünlük sağlanabilir.

- ✓ Özellikle bu mesleği yapanlar gözünde öğretmenlik saygı ve sevgi mesleğidir, bir insan yetiştirme işidir. “Politika yapanlar ve yasa koyanlar gözünde bu meslek nasıldır? Profesyonel meslek midir? Öğretmenlerin profesyonelliği için neler yapılmalıdır?” sorularına yanıt aranabilir.
- ✓ Özellikle teşvikler ve statü gibi etkenler profesyonelliğe katkısı olan unsurlardandır. Sendikalar ve sendikal faaliyetler bunun yönlendiricisi konumundadırlar. Sendikalara ve yöneticilerin öğretmenlik algısına yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K.Ü.(2004). *Etkili Öğrenme Ve Öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası.
- Addie, K.L.(2005).*Proficiency-based standards reform : Implications for teacher Professionalism and accountability*.Unpublished dissertation, University of Oregon,Oregon,USA. (ProQest Digital Dissertations database, publication no.AAT 3181079).
- Adıgüzel , A. (2005). Avrupa Birliğine uyum sürecinde öğretmen niteliklerinde yeni bir boyut: bilgi okur yazarlığı. *Milli Eğitim*, 167:355-364.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö 1000- M.S. 2009*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss.327-400
- Akpınar, B. (2012). *Eğitim programları ve öğretim*. Ankara: Data Yayınları.
- Al-Hinai, M.A. (2007). The Interplay between Culture,Teacher Professionalism and Teachers' Professional Development at Times of Change., T.Towsend,& R Bates (Eds), *Handbook of Teacher Education-Globalization, Standards and Professionalism in Times of Change* (s.41-52).The Netherland: Springer.
- Alkan, C. (2000),”Meslek ve Öğretmenlik Mesleği”,*Öğretmenlik mesleğine giriş* (Ed.Sönmez V.). Anı Yayıncılık, Ankara, ss.190-197
- Ayas, A. (2009),*Öğretmenlik Mesleğinin Önemi ve Öğretmen Yetiştirmede Güncel Sorunlar*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Aralık 2009.Özel Sayı/ Cilt. 10,Sayı. 3,ss. 1-11 Çağrılı Yazı
- Azar, A. ve Çepni, S (1999). Fizik Öğretmenlerinin Kullandıkları Öğretim Etkinliklerinin Mesleki Deneyime Göre Değişimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:16-17, ss.24-23.
- Bakioğlu, A. (2009). *Çağdaş Sınıf Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.2-10
- Baltaş A. (2003). Başarı İçin Pasaport:Profesyonel Davranış.Kaynak Dergisi,1. <http://www.acarbaltas.com/makaleler>. (10.08.2015)
- Bağcı, N. Ve Simsek,S. (2000). Milli Eğitim Personeline Yönelik Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Genel Bir Bakış, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:146:10-13

- Barber, m.& Mourshed, M.(2007).*How the world's best-performing school systems come out on top*.London : McKinsey and Company.
- Başaran, İ.E. (2000). *Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü*. Bilim Kitap Kirtasiye, Ankara
- Baştürk, S. & Taştepe, A. (2013). Öğretmen Yeterlikleri. *Öğretim ilke ve yöntemleri* (Edit. Savaş Baştürk). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayrak , C. (1999). Değişme ve Yenileşme, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1): 7-20.
- Bayhan, G. (2011). *Öğretmenlerin Profesyonelliğın İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Becit, G. Kurt, A. A., ve Kabakçı, I.(2009). Bilgisayar Öğretmen Adaylarının Okul Uygulama Derslerinin Yayarlarına İlişkin Görüşleri.*Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,9(1):169-184
- Beijaard, D., Verloop, N., & Vermunt, J.D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: an exploratory study from a personal knowledge perspective.*Teaching and teacher Education* ,16:749-764.
- Beycioğlu , K.ve Aslan, M (2009). Okul Gelişiminde Temel Dinamik Olarak Değişim ve Yenileşme: Okul yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Rollerini, *Yüzüncü yıl Üniversitesi , Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:VI,Sayı:II:166-186.
- Bıkmaz, F.H. ve Güler, D. S. (2002). Velilerin Sınıf Öğretmenlerinden Beklentileri Ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Beklentilere Uygunluğu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 2 (2):445-472.
- Breen, H.(2001).Cooperative Education Partnerships:An Examination of Reciprocal Relationships Between Universities and Tourism and Hospitality Industry Organisations in Providing Professional Development Education for Their Employees.Unpublished Masters Thesis, Southern Cross University Lismore, NSW, Avusturalya. [http:// Works.bepress.com/Helen_breen/22/](http://Works.bepress.com/Helen_breen/22/) (17.06.2015)
- Bryk,A., Camburn,E., & Louis,K.S. (1999). Professional community in Chicago elementary school: Facilitating factors and organizational consequences. *Educational Administration Quarterly*,35:751-781.
- Bursalioğlu , Z. (2002). *Okul yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (12.baskı)*. Pagem A Yayıncılık, Ankara, ss.42-43

- Callahan,J.F., Clark,L.H. ve Kellough,R.D.(1995). Teaching in the Middle and Secondary Schools (5. Baskı). Englewoods Cliffs,NJ: Prentice Hall.
- Canbulat,A.K.(2014).Öğretmen Elemanlarının Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri ve Öğretmen Adayı Belirleme Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme.*Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE e-ISSN:2147-1606.3(3):1-11*
- Cram,J. (1996). Professionalism: A Matter of Relationship,Choices and Obligations. *Australian Library Review* 12(2),151-158. [Http://www.alia.org.au/~Jcram/Professionalism.Htm](http://www.alia.org.au/~Jcram/Professionalism.Htm). (10.09.2015)
- Creswell, J.W. (2003) Research design: qualitative ve, quantitative,and mixed methods Approaches (2nd Edition), Thousand Oaks,CA: Sage Publications.
- Coleman, M.R.
- Crouse, W.F. (2003). *Reflecting on Teacher Professionalism: A Student Perspective*. V.40. N. 1 P. 17-21 Fall. Indianapolis: Kappa Delta Pi Record.
- Çakıroğlu,A.(2005)Öğretmen yeterlilikleri ve kariyer basamakları, www.fedu.metu.edu.tr/documents/AliCakiroglu.ppt (07.011.2015)
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri.*Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2):201-212.
- Çetin,S. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:149:
- Çakmak ,M.(2009). Prospective teacher ‘ thoughts on characteristics of an “effective teacher”.*Education and Science*. 34 (153), 74-82.
- Çelikten,M., Şanal ,M. Ve Yeni,Ö.Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri.*Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19:207-237.
- Çiftçi, Ü. (2008). İlköğretim Okulları Öğretmenleri Arasındaki İletişim Soruları, *Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul,ss.80-100
- Day, C. (2002). School reform and transitions in teacher professionalism and Identity . *International Journal of Education Research*, 37:677-692.
- Darling- Hammand, L., & Berry, B. (2006). Highly qualified teachers for All. *Educational Leadership*,64 (3):14-20

- Darling-Hammond, L., & Youngs, P.(2002).Defining “highly qualified teachers”: What does “scientifically-based research” actually tell us. *Educational*. 31:13-25.
- Demirkasımoğlu, N. (2010). Defining “ Teacher Professionalism” from different perspectives. *Procedia Social and Behavioral Sciences*,9:2047-2051.
- Doğan Cihangir (2005).”Türkiye de ve Kazakistan da öğretmen adaylarının meslek tercihi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin düşünceleri”,*Bilig/Türk dünyası sosyal bilimler dergisi, bahar/2005*,33:1-22
- Doğan, Y. (2010). Fen ve Teknoloji Derslerinde Yapılması Öngörülen Yapılandırmacı Etkinliklerin Uygulanma Sıklığı. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1):18-37.
- Doreen,S.,& Prieur,D.(1996).*Teacher Professionalism and School Leadership: An Antitheis? Education*,116(3):393-396.
- Duman, Tayyip (1991). Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme. Milli Eğitim Basımevi İstanbul,ss.6-8
- EARGED (2001). 21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili. *Milli Eğitim Basımevi*, Ankara,
- Eisenhart, M. ve Borko, H. (1993).*Designing Classroom Research: Themes,Issues and Struggles*. Boston,MA: Allyn and Bacon.
- Ekiz, D.(2006). Sınıf Öğretmenliği Mesleğine Yönelen Adayların Profilleri ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1):131-147.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 2. Baskı) Anı Yayıncılık, Ankara
- ELSAKA, Nadia,(2004), *Beyond Consensus? New Zeland Journalist and The Appeal of Professionalism As A Model for Occupational Reform*, Doctorate Thesis,Univercity Of Catenbury,
- Emre,H. (2009). *Türkiye’deki gazetecilerde profesyonellik düzeyinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,ss.3-10
- Garmston,R.J.(1998).The persuasive art of presenting: Becoming expert teachers, Part one.*Journal of Staff Development*, 19(1):60-63.

- Gaziel,H. H. (1995). Sabbatical leave, job burnout and turnover intentions among Teachers.International Journal of Lifelong Education, 14(4):331-338
- Gallagher, J. J., & Job, J. (2012). Developing and sustaining professionalism within gifted education. *Gifted Child Today*, 35(1):27-36
- Gelen, İsmail ve Özer, Bayram (2008), Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklere Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* ss.41-42
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji* (Çev. Edit. Cemal Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Gökçora, D. H. (2005). Toplumsal Yaşamımızda ve Türk Bilim-Dünyasında “Profesyonel ve Profesyonellik” Kavramına Değın, *Bilgi Dünyası*, 6(2):237-250
- Gömlüksız, M. N. Ve Bulu , İ. (2006). Yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programına ilişkin Öğretmen Görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2):173-192.
- Gönen, S. ve Kocakaya, S. (2005). Fizik Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimler Üzerine Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17:2-3
- Gömlüksız, M. N. ve Bulut, İ. (2006). Yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2):173-192.
- Guskey, T.R. (1999). Apply Time With Wisdom, National Staff Development Council at Issue Time.
- Gül, K. (2007). Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Katkılarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, ss.
- Gültekin, M. (2002). Öğretmen Adayları İçin Uygulama Modelleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2):
- Gündoğdu, K., Kızıldaş, E.(2008). Kariyer Basamaklarında Yükselme Sistemi ve Sınavına İlişkin Uzman Öğretmen Görüşleri. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. *XVI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, ss.363-367
- Gürkan, Tanju (1993), *İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları ile Benlik Kavramları Arasındaki ilişki*, Sevinç Matbaası, Ankara,ss.3-7

- Güven, D.(2010), Profesyonel Bir Meslek Olarak Türkiye’de Öğretmenlik , *Boğaziçi Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*,13-20
- Helsby, G., & McCulloch, G. (1996). Teacher professionalism and curriculum Control. In I.F. Goodson & A.Hargreaves (Eds.),*Teachers’ Professional Live* (pp.56-74). London: Falmer.
- Hildebrandt, S. A., & Eom, M. (2011). Teacher professionalization: Motivational Factors and the influence of age. *Teaching and Teachers Education*, 27:416-423.
- Hiebert, J., Gallimore, R., & Stigler, J. W. (2002). A knowledge base for the teaching profession: What would it look like and how can we get one? *Educational Researcher*, 31(5):3-15
- İfanti, A. A., & Fotopoulou, V.S. (2011). Teachers’ Perceptions of Professionalism and Professional Development: A Case Study in Greece. *World Journal of Education*, 1(1):40-51.
- İnce, S. (2014). Giriş. *Pedagojik Değerler* (Edit. Mustafa Girgin 2. Baskı).
- Kahriman, N. (2010). *Yetişkin Eğitimcilerin Meslekleri ve Yetişkin Eğitiminin Profesyoneleşmesi Hakkındaki Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, ss.1-15
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Alguları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1):70-97.
- Karakuyu, A.(2015). *Bazı Değişkenlerin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerine Katkılarının İncelenmesi* . Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay, ss.6-25
- Karaman, N.(2008). *Öğretmenlerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri Nelerdir?* Yüksek Lisans Dönem Projesi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Karasu, K. (2001). *Profesyoneleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi*. Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları Tezler Dizisi, 11, Ankara.

- Kavak,Yüksel; Aydın, Ayhan Ve Akbaba Altun, Sadegül.(2007), Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Fakülteleri (1982-2007) (Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi) Yüksek Öğretim Kurulu Yayını,Ankara.
- Kavas,A.B. ve Bugay,A.(2009).Öğretmen Adaylarının Hizmet Öncesi Eğitimlerinde Gördükleri Eksiklikler ve Çözüm Önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.25.ss.20-21
- Kaya ,H.V.(2011). *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Profesyonel Gelişimlerini Etkileyen Etkenlere Yönelik Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Kırşehir, ss.12-15
- Kincheloe ,J.L.(2004). The knowledges of teacher education : Developing a critical Complex epistemology.*Teacher Education Quarterly*, 31:49-66
- Kramer, P.A. (2003).ABC'S of Professional .http://findarticles.com/p/articles/miqa4009/1s_200310/ai_n9335960 (15.10.2015)
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). *Introducing technological pedagogical knowledge. In AACTE* (Eds.). The handbook of technological pedagogical content knowledge for educators (p.3-30). New York: Routledge.
- Kostogryz, A (2007).Spaces of Professional Learning Remapping Teacher Professionalism. A. Berry, A. Clemans & A. Kostogriz (Eds.),Dimensions of Professional Learning- Professionalism, Practice and Identity, 23-36 Rotterdam: Sense Publishers.
- Kurutkan, N. (2010). *Hekimlerin Profesyonelleşme Derecesi*. SAGE Yayıncılık, Ankara
- Kuzu, S. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Ders Programının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Lai,M., & Lo,L.N.K.(2007).Teacher professionalism in educational reform: The experiences of Hong Kong and Shanghai. *Compare: a Journal of Comparative education*,37(1):53-68.
- Liew, W. M. (2012). Perform or else: The performative enhancement of teacher Professionalism. *Asia Pacific Journal of Education*, 32(3):285-303.
- Milli Eğitim Bakanlığı, MEB (2000), 2001 Yılı Başında Milli Eğitim, Ankara.
- MEB (2006). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.

- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2006b). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yaptıkları Mesleki Seminer Çalışmalarını Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesi Tebliğler Dergisi: Kasım 1999/2506 <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/49.html> (12.09.2015)
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. (1988). Hizmet İçi eğitim Kuruluş, Gelişme, Faaliyetler, Ankara
- MEB (2006). Öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselmeye ilişkin değerlendirme Kılavuzu. Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_Dergisi/206.pdf (03.11.2015)
- Milli Eğitim Bakanlığı yayınları
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/index3-kurum.htm (12.08.2015)
- Milli Eğitim Bakanlığı(2011). Ulusal öğretmen strateji belgesi. Erişim adresi: <http://egitim.erzincan.edu.tr/userfiles/ulusalogr.doc> (08.09.2015)
- Oktar, İ. ve Yazçayır, N.(2008).Öğrencilere göre etkili öğretmen özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi* ,80:8-23.
- Oktay , A. Unutkan ,Ö. P. (2008). Çağdaş Bir Okul Veya Kurum Olma Sürecinde Öğretmenlik. Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, *Psikoloji Sempozyumu*, İstanbul
- Ok, A., & Önkol,P. (2007). The profile of prospective teachers in teacher education programs .*Eğitim ve Bilim*, 32(143):13-26
- ÖSYM. (2012). 2011—2012 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri. Http://osym.gov.tr/belge/1—13575/2011—2012-ogretim—yılı_yuksekogretim_İstatistikleri.html
- Özden , Yüksel (1999), Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler, Pegem A Yayınları,Ankara.
- Özmen, F. ve Sönmez, Y. (2007). Değişim Sürecinde Eğitim Örgütlerinde Değişim Ajanların Rollerinde, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 17(2):177-198.

- Özoğlu, M.(2009). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı. Ankara
- Rıza, E.T. ve Hamurcu, H. (2000). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Ve Öğretmenlik Uygulamasına Yönelik Görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,8.
- Sachs,J.(2003) The Activist Teaching Profession, Buckingham: Open University Press.
- Sachs, J.(1997). Reclaiming the agenda of teacher professionalism: an Australian Experience. *Journal of Education for Teaching*. 23(3):263-276.
- Sağlam, M. ve Kürüm, D. (2005).Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde öğretmen eğitiminde yapısal düzenlemeler ve öğretmen adaylarının seçimi. *Milli Eğitim Dergisi*,33(167).
- Salhberg, P. (2011). Developing effective teachers and school leaders: The case of Finland. L. Darling--Hammond and R. Rothman (Eds.), *Teacher and leader effectiveness in high performing education systems* Washington: Alliance for Excellent Education ve Stanford: Stanford Center for Opportunity Policy in Education. ss. 13--21
- Seçer ,H.Ş. (2008). *Mesleki Yaşam Modelinin Oluşturulması ve Mesleki Analizlerde Kullanımı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası. İzmir
- Seferoğlu , S.S.(2004). Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınliğında Eğitim Dergisi*, 5(58):
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim-kuramda uygulamaya* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Seyit, E.İ. (2013), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliliklerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Akdeniz Eğitim Aratırmaları Dergisi*,13, ss.11-18
- Shulman , Lee, S.(1986),Those who understand; Knowledge growth in teaching.*Educational Researcher*, 15(2):4-14.
- Shulman ,Lee, S.(1986),Knowledge and teaching: Foundations of the new reform *Harvard Educational Review*,57(1):1-22
- Soyşekerci, S. (2007). *Örgütlerde Profesyonellerin Yönetimi Sorunu ve Türkiye’de Üniversitelerde Akademisyenler Üzerinde Araştırılması*. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi.Kocaeli,ss.

- Sönmez, V. (2004), *Eğitim tarihsel temelleri, Öğretmenlik mesleğine giriş* (Ed. Sönmez, Veysel), Anı Yayıncılık, Ankara
- Sümbül , A. M (2002). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Özcan Demirel & Zeki Kaya (Ed.), Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Pegem A Yayıncılık. Ankara
- Swann, M., McIntyre, D., Pell, T., Hargreaves, L., & Cunningham, M. (2010). Teachers' conceptions of teachers professionalism in England in 2003 and 2006. *British Educational Research Journal*, 36(4):549-571.
- Şişman, M. ve Acat , M. B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi , *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 13(1):235-250.
- Şişman, M. (2012). *Türk Eğitim sistemi ve okul yönetimi* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tekışık, H.H. (2004). Bilgi çağı ve bilgi toplumunda öğretmenlik, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, ss.7
- The Holmes Group.(1986). Tomorrow's Teachers: A report of the Holmes Group East Lansing, MI: The Holmes Group.
- Tschannen-Moran, M., Parish, J., & DiPaola, M.F. (2006). School climate and state Standards: How interpersonal relationships influence student achievement. *Journal of school Leadership*, 16, 386-415.
- Uçan, A. (2002). "Türkiye'de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar" *Gazi Üniversitesi Sanat Eğitimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası* Ankara
- Uğurlu, R. (2009), Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Çerçevesinde Önerilen Eğitim Programı Sürecinde Öğretmen Adaylarının Şekillendirici Ölçme ve Değerlendirme Bilgi ve Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul
- Uygun, S. (2007). Tanıkların Dilinden Bir Dönem Öğretmen Okulları (İlköğretim Okulları ve Köy Enstitüleri), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Uzun.S., Paliç, G., Akdeniz, A.R. (2013). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Profesyonel Öğretmenliğe İlişkin Algıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 138-139

- Ünal, S.ve Ada ,Ş. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: M.O. Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi.
- Üre, Ö. (2008). 21. Yüzyıl Öğretmeni. *Eğitime Yeni Bakışlar Cilt: 1* (Edit. Ali Murat Sünbül.3. Baskı). Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Yelken, T. Y., Tokmak, H. S., Özgelen, S. & İncikabı, L. (2013). Teknolojik pedagojik- alan bilgisi (TPAB) çerçevesi ve bu çerçevenin milli eğitim bakanlığı fen ve matematik programındaki yeri. *Fen ve matematik eğitiminde teknolojik pedagojik alan bilgisi temelli öğretim tasarımları* (Edit. Tuğba Yanpar Yelken, Hatice Sancar Tokmak, Sinan Özgelen ve Lütfü İncikabı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yetim ,A. A. ve Göktas, Z. (2004).Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2):541-550.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi,9.baskı

EKLER

EK A1 Görüşme Formu
EK A2 Görüşme Soruları Listesi

EK A1**"Sınıf Öğretmelerinin Öğretmenlik Mesleğindeki Profesyonelliğe İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi"ne yönelik****GÖRÜŞME FORMU**

Değerli Hocam,

Gaziantep Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri alanında yüksek lisans tez dönemindeyim.

Yüksek Lisans tez konum "Sınıf Öğretmelerinin Meslekteki Profesyonelliğe İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" dir. Sizlerin fikirlerini almak için nitel bir çalışma yapmaktayım ve istenilen verimin alınabilmesi için siz değerli hocalarımızın görüşleri oldukça önemlidir. Yapılan görüşmeler bilimsel çalışma dışında hiç bir şekilde kullanılmayacaktır. Ekli listede yer alan konu hakkındaki sorulara, görüş ve düşüncelerinizi samimi ve içtenlikle cevaplamanızı umuyor, katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ediyorum.

KİŞİSEL BİLGİLER

Yaş:.....

Cinsiyet: Bay() Bayan()

Mezun olduğunuz Okul: Ön Lisans() Lisans() Yüksek Lisans()

Hizmet Yılıınız:.....

1-10 yıl arası ()

10-15 yıl arası ()

16-20 yıl arası ()

21 ve üstü ()

EK A2**GÖRÜŞME SORULARI**

1. Profesyonellik hakkında neler düşünüyorsunuz? Kendinize göre tanımlar mısınız?

2. Size göre profesyonel öğretmen kimdir? Profesyonel öğretmeni açıklar mısınız?

3. Öğretmenlik mesleğini profesyonel bir meslek görüyor musunuz? Düşünceleriniz nelerdir?

4. Ülkemizde görev yapan sınıf öğretmenlerin profesyonellikleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

5. Mesleğinizde profesyonelliği etkileyen etmenler hakkında neler düşünüyorsunuz?

6. Öğretmen bilgisi olan;

a) Alan bilgisi ve

b) Formasyon bilgisi profesyonellik için yeterli midir? Açıklar mısınız?

7. Profesyonellik bir süreçle mi oluşur? Eğer bir süreçle oluşuyorsa bu sürece ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

8. Konuyla ilişkili olarak açıklamak istediğiniz diğer noktaları belirtebilirsiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet TEMİZ, 1983 yılında Antakya’da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Hatay’da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünden 2008 yılında mezun oldu. 2008 ile 2012 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çeşitli kurumlarda öğretmen ve idareci olarak çalıştı. 2012 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi’ne Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı ve halen devam etmektedir. Yazarın toplantıda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır.

CURRICULUM VITAE

Ahmet TEMİZ was born in Antakya in 1983. He completed his secondary and high school education in Hatay. He graduated from Pre-school Teaching Department in Atatürk University in 2008. He worked as a teacher and as an administrator in various foundations within the Ministry of National Education between 2008 and 2012. He started work as an instructor at Mustafa Kemal University in 2012 and has been working there since then.